T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SAHNE SANATLARI ANASANAT DALI
PERFORMANS TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARININ İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN
ASİL MESTA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. MAHMUT KAMERHAN TURAN

ANKARA-2024

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 03 / 07 / 2024

Öğrencinin Adı, Soyadı: Asil MESTA

Öğrencinin Numarası: 22220091

Anabilim Dalı: Sahne Sanatları Anasanat Dalı

Programı: Performans Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Mahmut Kamerhan TURAN

Tez Başlığı: BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARININ İNCELENMESİ.

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın;

Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 90 sayfalık kısmına ilişkin, 25 / 05 / 2024 tarihinde tez danışmanım tarafından "*Turnitin*" adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %3'tür. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 03 / 07 / 2024

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Mahmut Kamerhan TURAN

TEŞEKKÜR

Konservatuvar eğitimime başladığım ilk günlerden itibaren desteğini hep hissettiğim tez danışmanım Prof. Mahmut Kamerhan TURAN'a, tecrübesiyle bana yol gösteren, beni sabırla ve özenle çalıştıran şan eğitmenim Ömür MUNZUR'a ve korrepetitörüm Rauf PAŞAOĞLU'na, üzerimde emeği geçen tüm bölüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Asil MESTA, Beaumarchais'nin Yaşam Deneyimlerinin Figaro Üçlemesindeki Yansımalarının İncelenmesi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sahne Sanatları Anasanat Dalı, Performans Tezli Yüksek Lisans Programı, 2024

Figaro üçlemesindeki oyunlar için gerçekten "*yarı otobiyografik*" yakıştırması yapılabilir mi?

Bu çalışmanın ana amacı Beaumarchais'nin yaşam deneyimlerinin Figaro üçlemesindeki yansımalarını incelenmektir. Bu amaçla Beaumarchais'nin hayatı üzerine yazılmış biyografik eserler ("*Kaynakça*" başlığı altında belirtenler) taranmış ve Figaro üçlemesindeki oyunların ("*Kaynakça*" başlığı altında belirten çevirilerin) okuması yapılmıştır.

Beaumarchais'nin kurgusal karakterlerinin gerçek hayatındaki izdüşümlerini bulabilmek amacıyla ünlü oyun yazarının hayatı bu çalışmaya kısa bir bölüm olarak eklenmiştir.

Karşılaştırmaları yapabilmek için üç Figaro oyununun da olay akışı ve oyunlardaki kahramanların detaylı karakter analizleri çalışmaya ayrı bölümler olarak eklenmiştir.

Çalışmanın esas amacını gerçekleştirmek üzere "BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARI" başlığı altına keşfedilen her yansıma için ayrı birer alt başlık açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beaumarchais, Figaro, Sevil Berberi, Figaro'nun Düğünü, Suçlu Anne

ABSTRACT

Asil MESTA, Study of the Reflections of Beaumarchais's Life Experiences upon the Figaro Trilogy, Başkent University, Institute of Social Sciences, Performing Arts Department, Performance Master's Program with Thesis, 2024

Does the phrase "*semi-autobiographical*" properly fit to the plays of the Figaro trilogy?

The main purpose of this dissertation is to examine the reflections of Beaumarchais' real-life experiences upon the Figaro plays. To achieve this, biographical works on Beaumarchais (those listed under the title "*Kaynakça*" which means "*Bibliography*") were scanned through and the plays in the Figaro trilogy (translations stated under the title "*Kaynakça*" which means "*Bibliography*") were read.

To discover the real-life projections of Beaumarchais' fictional characters, a short biography of the famous playwright has been included in this dissertation as a chapter.

To make the required comparisons, the plots of all three Figaro plays and detailed character analysis of their heroes have been included in the dissertation as separate chapters.

And finally to achieve the main goal, a separate subchapter has been included for every single reflection discovered under the title "BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARI" which means "*Reflections of Beaumarchais's Life Experiences upon the Figaro Trilogy*" and which is also the main title of this dissertation.

Keywords: Beaumarchais, Figaro, The Barber of Seville, The Marriage of Figaro, The Guilty Mother

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR..... i

ÖZET..... ii

ABSTRACT..... iii

1. GİRİŞ..... 1

1.1. Alt Problemler..... 1

1.2. Araştırmanın Amacı..... 1

1.3. Araştırmanın Önemi..... 1

1.4. Varsayımlar..... 1

1.5. Araştırma Evreni..... 2

1.6. Sınırlılıklar..... 2

2. YÖNTEM..... 3

2.1. Araştırma Türü ve Kapsamı..... 3

2.2. Kaynaklar ve Veri Toplama..... 3

2.3. Değişenlerin Belirlenmesi..... 3

2.4. Ölçüm ve Analiz..... 3

3. KURAMSAL ÇERÇEVE..... 4

3.1. Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais (1732-1799)..... 4

4. BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARI..... 8

4.1. Beaumarchais – Kont Almaviva Yansımaları..... 8

4.2. XV. Louis – Kont Almaviva Yansımaları..... 10

4.3. Mösyö Caron – Bartolo Yansımaları..... 11

4.4. Beaumarchais – Figaro Yansımaları..... 13

4.5. Beaumarchais'nin Üçüncü Karısı – Susanna Yansımaları..... 14

4.6. Kendi Çocukluğundan Cherubino Yansımaları..... 17

4.7. Goëzman – Gusman Yansımaları..... 22

4.8. Bergasse – Bégearss Yansımaları..... 24

5. SEVİL BERBERİ..... 26

5.1. Sevil Berberi – Özet..... 26

5.2. Sevil Berberi – Karakterler..... 26

5.3. Sevil Berberi – Olay Örgüsü..... 28

6. FİGARO'NUN DÜĞÜNÜ..... 37

6.1. Figaro'nun Düğünü – Özet..... 37

6.2. Figaro'nun Düğünü – Karakterler..... 37

6.3. Figaro'nun Düğünü – Olay Örgüsü..... 41

7. SUÇLU ANNE..... 59

7.1. Suçlu Anne – Özet..... 59

7.2. Suçlu Anne – Karakterler..... 60

7.3. Suçlu Anne – Olay Örgüsü.....64

8. SONUÇ..... 77

KAYNAKLAR..... 80

1. GİRİŞ

1.1. Alt Problemler

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevaplar aranacaktır:

- Beaumarchais'nin kadınlarla arası nasıldır?
- Beaumarchais'nin hayatında pişmanlık duyduğu cinsel istismarlar var mıdır?
- Beaumarchais karşı cinsle yakınlaşma becerilerini Kont Almaviva karakterine yansıtmış mıdır?
- Beaumarchais Bartolo'yu yaratırken babasını model almış mıdır?
- Beaumarchais Figaro'yu yaratırken kendisini model almış mıdır?
- Beaumarchais Susanna'yı yaratırken üçüncü karısını model almış mıdır?
- Beaumarchais Cherubino'yu yaratırken kendi ergenliğini model almış mıdır?
- Beaumarchais ergenlik döneminde aklından intihar etmeyi geçirmiş midir?
- Beaumarchais hayatını intihar ederek sonlandırmış mıdır?
- Beaumarchais Gusman karakterinin adını Yargıç Goëzman'ın adından mı elde etmiştir?
- Beaumarchais Bégearss karakterinin adını Avukat Bergasse'ın adından mı elde etmiştir?
- *Figaro* üçlemesindeki oyunlar yarı otobiyografik midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Beaumarchais'nin hayatındaki olay ve kişilerden Figaro üçlemesine yansıması olduğu düşünülenlerin ortaya konmasıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Figaro üçlemesindeki oyunların otobiyografik yönlerini ortaya koyması ve özellikle de üçlemenin Türkçeye hiç çevrilmemiş son oyununu (Suçlu Anne) kapsaması nedeniyle önem teşkil etmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamında literatür taramasında elde edilen argümanlar doğru olarak varsayılmıştır.

1.5. Araştırma Evreni

Bu araştırmanın evrenini Beaumarchais'nin biyografisi ve eserleri teşkil etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Beaumarchais'nin eserlerinden bu araştırmada ele alınanlar Figaro üçlemesiyle sınırlandırılmıştır. Beaumarchais'nin biyografisinin bu araştırmada ele alınan kısmı ise hayatındaki olay ve kişilerden Figaro üçlemesine yansıması olduğu düşünülenlerle sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın türü ve kapsamı, kaynaklar ve veri toplama, verilerin analizi ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Türü ve Kapsamı

Bu tezde Niteliksel araştırma türü kullanılmıştır. Araştırma Beaumarchais'nin yaşam deneyimlerinin Figaro üçlemesindeki yansımalarını inceler.

2.2. Kaynaklar ve Veri Toplama

Figaro üçlemesinin ilk iki kitabı olan *Sevil Berberi* ve *Figaro'nun Düğünü* edinilmiş ve okunmuştur. Üçlemenin son kitabı olan *Suçlu Anne* henüz Türkçeye kazandırılmamıştır; bu nedenle *Suçlu Anne*'nin okuma etkinliği dijital ortamda erişim sağlanarak bir İngilizce çeviri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunun dışında "*Kaynaklar*" başlığı altında belirtilen bütün kitaplara, makalelere ve ansiklopedik veriye dijital ortamda erişim sağlanmıştır.

2.3. Değişenlerin Belirlenmesi

Araştırmada değişken yoktur.

2.4. Ölçüm ve Analiz

Niteliksel bir araştırma olduğu için ölçüm söz konusu değildir. Yapılan okumalar sonucunda elde edilen veriler/bilgiler arasında neden-sonuç ilişkileri kurularak bazı çıkarımlar yapılmıştır.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Beaumarchais'nin biyografisinin çalışmaya katkıda bulunacak kısımlarını içeren bir özeti verilmiştir.

3.1. Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais (1732-1799)

Pierre-Augustin Caron[1] Parisli bir saatçinin oğluydu. Çocukluğunu orta sınıf bir ailede altı kız kardeşin arasında geçirmişti. Müziğe ilgiliydi; arp da dahil olmak üzere bir kaç enstrümanı çalabiliyordu. 12 yaşından sonra okulu bırakıp babasının yanında saatçilik mesleğini öğrenmeye başladı.

O dönemde zamanı göstermek konusunda çok da güvenilir olmayan cep saatleri daha çok şık gösteren bir aksesuar olarak kullanılmaktaydı. Caron henüz 21 yaşındayken cep saatlerin hem küçülmesini hem de çok daha hassas çalışmasını sağlayan bir mekanizma icat etti. Bu icat hemen kraliyet saatçisi Lepaute'un[2] ilgisini çekti; Lepaute Caron'un güvenini kazanıp icadını çaldı ve mekanizmayı Fransız Bilim Akademisine sanki kendi icadıymış gibi sundu. Caron icadın kendisine ait olduğunu Akademiye kanıtladı. Lepaute'un kötü namı kısa sürede Paris'e yayıldı. Caron ise dönemin Kralı XV. Louis'in gözdesi için bir saatli yüzük siparişi aldı. Kral sonuçtan çok memnun kalmıştı; aile işi büyük bir başarıya ulaştı ve Caron "*Kralın özel tedarikçisi*" oldu.

1755'te eski bir hükümet görevlisi vefat etti. Caron onun dul kalan varlıklı ve genç eşiyle evlendi; karısının nüfuzu sayesinde kısa sürede sarayda bir makam elde etti. Evliliğin üzerinden henüz bir yıl bile geçmemişken hastalanıp (Web4'e göre enfeksiyondan) öldü; düşmanları Caron'u karısını zehirlemekle suçladılar. Caron suçlamaları derhal çürüttü ama bu konuyla ilgili skandal söylentiler saray koridorlarında dolaşmaya devam etti. Karısının ölümünden sonra büyük bir ekonomik kriz yaşayan Caron çok borca girdi.

1757 yılında karısına ait küçük bir taşra mülkünün adını biraz değiştirerek elde ettiği *Beaumarchais* sözcüğünü kendi adını sonuna ekledi: artık adı, zengin halk arasında yaygın bir modele uygun olarak, "*Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais*" olmuştu. Web1'e göre

[1] Pierre-Augustin Caron'un adında "Beaumarchais" ibaresi evlenene kadar yoktur.
[2] Jean-André Lepaute: Yaptığı saatleri Lüksemburg Sarayı'nda, Tuileries Sarayı'nda, Paris'teki Kraliyet Sarayında (*Palais-Royal*) ve Botanik Bahçesinde (*Jardin des plantes de Paris*) görmek mümkündür. (Lüksemburg Sarayı ve Tuileries Sarayı da Paris'tedir.)

adının bu şekilde –"*Beaumarchais'li Pierre Augustin Caron*"– kulağa daha görkemli ve aristokrat geldiğini düşünüyordu.

Kral'ın kızlarına arp öğretmek üzere işe alınınca Beaumarchais'nin ekonomik sorunları hafifledi; kısa sürede kraliyet ailesinin müzik danışmanlığına terfi etti. 1761 yılında Kral'ın *Konsey Sekreteri*[3] mevkiini satın alan Beaumarchais çok istediği asalet titrini de elde etmiş oldu. Sembolik bir maaş karşılığında çok az çalışma gerektiren bu "*arpalık*" mevki sayesinde saraya daha sık girip çıkabiliyor ve bazı kraliyet faaliyetlerinin içinde bulunabiliyordu. Beaumarchais servetini büyüttükçe parasını aristokrasiye daha sağlam tutunmak için kullanmayı akıllıca buluyor olmalıydı ki, bu *sekreterlik mevkiiyle* yetinmeyip iki yıl kadar sonra daha prestijli bir tür *koruculuk mevkii*[4] de satın aldı.

1764 yılında 10 ay kadar Madrid'de yaşadı. Web1'e göre buradaki yaşantısı ona yeni müzikal ve teatral fikirler [5] kazandırdı. İspanya konsolosu olma hayalleri kuran Beaumarchais'nin başvurusu reddedilince tiyatroya olan tutkusuna yöneldi ve sahne için oyunlar yazmaya başladı. Bu dokümanda ele alınan üç Figaro eksenli oyunu yazıldığı dönemde büyük başarı kazanmıştır; günümüzde de tiyatro ve opera sürümleri hâlâ sık sık sahnelenmektedir.

Casusluk faaliyetleri: Beaumarchais 1774 yılında sonuçlanan *Goëzman Davası*'nda [6] kaybettiği medeni haklarını geri kazanmak için Kral'a *Secret du Roi* [7]

---

[3] "*Kraliyet sekreterliği*" de denen bu pahalı mevkiler Coward'a göre alınıp satılabiliyordu. Mesela Beaumarchais bu mevkii 85.000 frank harcayarak satın almıştı.1765'in mayıs ayında bu mevkii sattığına dair bir bilgi (Coward, 2003, sf. 36) de bulunmaktadır. Çok az çalışma gerektiren bunun gibi göstermelik pozisyonlar sahibini hemen soylu sınıfına yükseltmekteydi. Bu şekilde satın alınabilen arpalıklara, doğuştan soylular küçümseyerek "*une savonnette à vilain*" (*alçağa bir küçük bir kalıp sabun*) diyorlardı. Teşbihte hata olmaz: yani "*alt tabakadan birinin toplumun en yüksek kademelerine girişini kayganlaştıran bir kalıp sabun*" demeye getiriyorlardı. (Unger, 2011, sf. 38)

[4] Mevkiin Fransızca adı biraz uzun: "*Lieutenant-général des chasses aux baillage et capitainerie de la Varenne du Louvre*". Türkçeye çevirmesi pek kolay olmayan bu ifade yaklaşık olarak "*Av genel teğmeni ve Louvre (saray) avlağı kaptanlığı*" anlamına geliyor. Beaumarchais bu mevkii Pâris-Duverney'den borç aldığı 500.000 frank karşılığında satın almıştı. İşin tanımı, Paris'i çevreleyen ormanlarda Kralın avlanma alanlarına izinsiz giren kaçak avcılara ceza kesmekti. Bir tür "*oturduğun yerden cübbeli koruculuk*" göreviydi; Beaumarchais bu sayede prestijli bir yargıç cübbesi giyiyordu. (Unger, 2011, sf. 38)

[5] Figaro üçlemesindeki karakterler (örneğin Figaro, Kont Almaviva...), mekanlar (örneğin Bartolo'nun Sevil'deki evi, Kont'un Madrid'deki sarayı...) ve fikirlerin çıkışı Web1'e göre Beaumarchais'nin İspanya deneyimine dayanmaktaydı.

[6] "*Goëzman – Gusman Yansımaları*" başlığına bakınız.

[7] Yirmi yılı aşkın bir süre boyunca Fransa Kralı XV. Louis diplomasisini resmi ve gizli kanallar üzerinden yürütmüştür. *Kralın Sırrı* anlamına gelen *Secret du Roi* ifadesi, XV. Louis'nin hükümdarlığı sırasında, kişisel çıkarlarının resmi Fransız politikasıyla çeliştiği durumlarda kullandığı bu gizli kanalları ifade etmektedir. 32 kişiden oluşan gizli teşkilat XV. Louis'nin ölümünden sonra resmi olarak dağıtılmış olsa da, Amerikan Bağımsızlık Savaşında taraf olduğu dönemlerde Fransa hükümeti *Secret du Roi* ajanlarından faydalanmaya devam etmiştir.

kapsamında hizmet sözü verdi; bu hizmet sözü kapsamında bazı gizli görevler üstlendi. Bu casusluk faaliyetlerinden bazıları şunlardır:

- Kralın (XV. Louis) gözde metresini hedef alan yayını durdurmak için Londra'ya gönderildi.
- Kral (XV. Louis) ölünce *Secret du Roi* teşkilatı dağıtılmıştı. Londra'da sürgün hayatı yaşayan eski *Secret du Roi* ajanlardan biri Fransa'ya geri dönebilmek için elindeki gizli belgeleri açıklamak tehdidiyle şantaj yaptı. Yeni Kral (XVI. Louis) bu eski ajanla pazarlık yapmak üzere Beaumarchais'yi görevlendirdi: Beaumarchais, Fransa'ya dönebilmesi ve yüksek bir emeklilik maaşı bağlanması karşılığında eski ajanın elindeki gizli belgeleri teslim etmesini sağladı.
- Londra'da bulunduğu süre zarfında Britanya ordusunun Amerika'daki durumuyla ilgili bilgi topladı: Britanya kolonileri başkaldırmıştı; isyancı kolonilerle Britanya krallığı arasında savaş çıkmıştı (*Amerikan Devrimi*'nin [8] başlangıç aşamaları). Beaumarchais Fransa'ya savaşın gidişatıyla ilgili önemli bilgiler ulaştırdı.
- Açıkça Britanya'yı karşısına almak istemeyen Fransa (en azında kolonilerin başkaldırısı başarıya ulaşana kadar) isyancı kolonilere gizlice yardım ulaştırmak istiyordu. Kral (XVI. Louis), Beaumarchais'nin bir paravan şirket kurmasına ve Fransız desteğini kolonilere bu şirket üzerinden ulaştırmasına onay verdi.

Beaumarchais'nin paravan şirket planı işe yaramış ve ilk meyvesini vermişti: Britanya Krallığının ordularından biri, Beaumarchais'nin gönderdiği silahlarla ve üniformalarla donanmış bir isyancı kuvvetler karşısında teslim oldu. 1776 yılında bu hizmetlerinden ötürü Beaumarchais'ye medeni hakları iade edildi. 1778 yılında *Kıta Ordusu*'yla Fransa Krallığı arasındaki dayanışmayı resmileştiren bir anlaşma imzalandı ve

[8] Britanya Krallığı Amerika'daki yerleşimci Britanya kolonileri üzerinde kurduğu hakimiyetini korumak istiyordu. Bu kolonilerin 13 tanesi Krallık hegemonyasından kopma arzusundaydı; bu nedenle 1775 yılında bir araya gelip *Kıta Ordusu* adıyla bilinen bir ordu kurdular. Fransa Krallığıyla Britanya Krallığı arasında süregelen sömürgeleşme yarışının neden olduğu eskiye dayanan bir rekabet ve düşmanlık zaten vardı. Kuzey Amerika'daki Fransız kolonileriyle Britanya kolonileri arasındaki savaştan (Yedi Yıl Savaşı olarak bilinen savaşın cephelerinden bir tanesi) Fransa Krallığı mağlup çıkmış ve sömürge topraklarının bir kısmını kaybetmişti. Bu kuyruk acısının neticesinde Fransa Krallığı 1776 yılında *Kıta Ordusu*'na gizlice malzeme, silah ve mühimmat göndermeye başladı. 1778 yılında *Kıta Ordusu*'yla Fransa Krallığı arasındaki dayanışmayı resmileştiren bir anlaşma da imzalandı. Bu anlaşmayla Fransa Krallığı 1775-1783 yılları arasında süregelen ve *Amerikan Devrimi* adıyla bilinen savaşa katılmış oluyordu. (Aslında *Amerikan Devrimi* daha kapsamlı bir süreçtir; bazı kaynaklarda "*Amerikan Devrim Savaşı*" ya da "*Amerikan Bağımsızlık Savaşı*" gibi adlarla anılan bu savaş devrim sürecinin sadece bir kısmıdır.)

bu tarihten itibaren Beaumarchais Fransız desteğinin *Kıta Ordusu*'na ulaştırılmasında önemli bir rol oynadı.

Beaumarchais'nin yaptığı işlerin en önemlilerinden biri Voltaire'in eserlerini ölümünün ardından yayınlamasıdır. Beaumarchais bu iş için çok para harcadı: neredeyse tamamı Fransa'da yasaklı olan bu eserlerin orijinal kopyalarını ve yayınlama haklarını satın aldı[9]; bir düzine kadar baskı makinesi satın aldı ve Fransız sansüründen kaçınmak için bunları Almanya'nın Kehl[10] kentine konuşlandırdı; ünlü İngiliz tipografi tasarımcısı John Baskerville'in dökümhanesini dul eşinden satın aldı; üç adet kağıt fabrikası satın aldı. Beaumarchais adına çok büyük bir finansal başarısızlık olmasına karşın bu girişim, Voltaire'in eserlerinin kaybolmadan günümüze kadar ulaşmasında çok önemli bir rol oynamıştır.

Fransız devrimi patlak verdiğinde Beaumarchais her ne kadar devrim karşıtı değildiyse de devrimin aşırılıklarının özgürlüğü kısıtladığına dair düşüncelerini beyan ettiği için kamuoyu artık arkasında değildi. Yeni cumhuriyeti eleştirmekten bir haftalık bir hapis cezası aldı ama yine de yeni cumhuriyete hizmet etmeye devam etti.

Beaumarchais'nin yurt dışında olduğu bir dönemde düşmanları onun eski rejime sadık olduğuna dair söylentiler çıkardılar ve adı *yasaklı muhacirler listesine*[11] (Web1) girdi. Beaumarchais ülkesine dönemedi ve büyük bir kısmı Almanya'da olmak üzere iki buçuk yıl sürgün hayatı yaşadı. 1796'da adı bu *yasaklı muhacirler listesinden* çıkarılınca Paris'e döndü ve hayatının geri kalanını nispeten huzurlu bir şekilde geçirdi. 1799'da öldü ve Paris'teki *Père Lachaise* Mezarlığı'na gömüldü.

[9] Beaumarchais, Voltaire'in eserlerinin orijinal kopyalarını ve yayınlama haklarını 1779'da başka bir yayıncı Panckoucke'dan satın aldı. Panckoucke'un o zamanlar politik ve lojistik kaynakları bu yayınlama işini tamamlamak için yetersizdi.

[10] "*Kehl Baskısı*" adıyla bilinen Voltaire'in eserlerinin bu ilk baskısı 1783-1790 yılları arasında basılmış 70 ciltten oluşmaktadır ve çok nadir bulunur.

[11] (Web1) *List of proscribed émigrés*: Bu yarı İngilizce yarı Fransızca melez tanımlama daha çok Fransız Devrimiyle ilgili içeriklerde kullanılır. Fransızca "*émigré*" sözcüğü muhacir, göçmen gibi anlamlara gelir; Fransız Devrimiyle ilgili içeriklerde kastedilen çoğu zaman sıradan bir göçmen değil, Fransa dışına kaçmış bir politik suçludur. Beaumarchais, düşmanlarının iftirası neticesinde "*émigré*" ilan edilmiş ve adı "*yasaklı muhacirler listesi"* diye çevrilebilecek bu listeye girmiştir. Bu sözcük (*émigré*), *Improbable Patriot*'ta (Unger, 2011) da aynı anlamı ifade etmek üzere bolca kullanılmıştır.

4. BEAUMARCHAIS'NİN YAŞAM DENEYİMLERİNİN FİGARO ÜÇLEMESİNDEKİ YANSIMALARI

Figaro üçlemesindeki oyunlar için gerçekten "*yarı otobiyografik*" yakıştırması yapılabilir mi?

> "*Figaro* üçlemesindeki oyunlar bir yere kadar yarı otobiyografiktir. *Figaro'nun Düğünü'*ndeki *Don Gusman Brid'oison* karakteri ve *Suçlu Anne*'deki *Bégearss* karakteri, *Beaumarchais*'nin gerçek hayatındaki iki önemli düşmanının (*Goëzman* ve *Bergasse*) karikatürleridir. Sevdiği bir başkasıyla evlenmek üzereyken aklından intihar düşüncesini geçiren *Figaro'nun Düğünü*'nün *Cherubino*'su *Beaumarchais'*nin gençliğine çok benzer. Hem *Figaro'nun Düğünü*'nün hem de *Suçlu Anne'*nin kahramanı *Susanna* neredeyse *Beaumarchais*'nin üçüncü eşini model almıştır. *Kont Almaviva*'nın bazı konuşmalarındaysa *Beaumarchais*'nin sayısız cinsel istismarından duyduğu pişmanlığı yansıttığı görülebilir."[12] (Web1)

Bu alıntıdaki iddiaların ve daha fazlasının gerçekleri yansıtıp yansıtmadığını ortaya koymak amacıyla, Beaumarchais'nin hayatındaki gerçek olayların ve kişilerinin, Figaro oyunlarındaki izdüşümleri olduğu varsayılan kurgusal olaylar ve karakterlerle karşılaştırılması, ilgili alt başlıklar altında yapılmıştır.

4.1. Beaumarchais – Kont Almaviva Yansımaları

Bazı internet kaynaklarında, "*Kont'un bazı konuşmalarında oyun yazarının sayısız cinsel istismarından duyduğu pişmanlığı yansıttığını*"[13] (Web1, Web2) iddia etmektedir. Bu iddiayla ilgili bir kanıt sunulmamış ya da kaynak belirtilmemiştir. Beaumarchais'yle ilgili yapılan okumalarda cinsel istismarla (cinsel istismarla ne kastedildiği de çok açık değildir) ilgili verilere rastlamak pek mümkün olmasa da bu çok da altı boş bir iddia değildir. Beaumarchais hayatı boyunca üç evlilik yapmış ve bolca kadınla arkadaşlık etmiştir. Bu

[12] Web1: "To a lesser degree, the *Figaro* plays are semi-autobiographical. *Don Guzman Brid'oison* (*Le Mariage*) and *Bégearss* (*La Mère*) were caricatures of two of *Beaumarchais*'s real-life adversaries, *Goëzman* and *Bergasse*. The page *Chérubin* (*Le Mariage*) resembled the youthful *Beaumarchais*, who did contemplate suicide when his love was to marry another. *Suzanne*, the heroine of *Le Mariage* and *La Mère*, was modelled after *Beaumarchais*'s third wife, *Marie-Thérèse de Willer-Mawlaz*. Meanwhile, some of the *Count*'s monologues reflect on the playwright's remorse over his numerous sexual exploits."

[13] Web1: "Meanwhile, some of the Count's monologues reflect on the playwright's remorse over his numerous sexual exploits."
Web2: "*The author also revealed some remorse for his own sexual exploits through the monologs of the Count Almaviva.*"

kadınların arasından özellikle toplumun üst kademesinde olanlarla yaşadıkları bir şekilde bazı belgelere yansımıştır.

Örneğin Beaumarchais babasına Madrid'den yazdığı mektuplarda ona arkadaşlık eden bol miktarda kadının varlığıyla övünmektedir:

> "Eğer bir Madridli sana benden haber gönderseydi, oğlunun burada bir kral gibi eğlendiğini öğrenirdin; (oğlun) bütün akşamlarını Rus büyükelçisinin karısının evinde ve İngiliz büyükelçisinin karısı Leydi Rochford'un evinde geçiriyor." (Unger, 2011, sf. 40)

> "Bu öğleden sonra, beni her yere götürme nezaketini gösteren *La Croix* Markisinin arabasıyla Fransız büyükelçisinin yanına gittim. Unvanının yanı sıra zekası ve zarafetiyle de burada büyük bir itibara sahip büyüleyici bir hanımefendi. Onun enfes arkadaşlığı olmasaydı bu sıkıcı şehirde ölürdüm." (Unger, 2011, sf. 42)

Her ne kadar bu alıntılarda cinsel istismara dair en küçük bir ipucu olmasa bile, bu üst tabakadan hanımefendilerin onunla en hafifinden flört ettiğine dair imalar vardır. Son derece zeki, yetenekli ve Unger'e göre (2011) oldukça yakışıklı Beaumarchais'nin hayatında bolca kadın[14] olmuştur.

Örneğin, "*Goëzman – Gusman Yansımaları"* başlığı altında, Goëzman davasının temyiz sürecinde, Beaumarchais'nin "*bambaşka bir nedenden"* dolayı zaten hapiste olduğundan bahsedilmiştir. Bu "*bambaşka neden*" aslında bir kadın meselesidir! *Chaulnes Dükü*'nün metresi *Matmazel Ménard*, işlettiği salona[15] Beaumarchais'yi de davet etmişti. Matmazel Ménard, Dükün kıskançlıkları yüzünden sahne hayatını bırakmış eski bir aktristir. *Improbable Patriot*'un üçüncü bölümünde kitabın yazarı Unger (2011) Beaumarchais ve Matmazel Ménard arasındaki yakınlaşmayı şöyle tasvir eder:

> "Güzel Ménard ve yakışıklı Beaumarchais şakalaşıp, gülüşürken, *Chaulnes Dükü*'nün paranoyası patlayacak seviyelere ulaştı ve birkaç gün sonra, Beaumarchais'yi bulmak için adliyeye gitmeden önce Ménard'a acımasızca saldırdı." (Unger, 2011, sf. 55)

---

[14] *"Kendi Çocukluğundan Cherubino Yansımaları"* başlığı altında Beaumarchais'nin hayatı boyunca sevgili kıtlığı yaşamamış oluşuyla ilgili dipnota bakınız.

[15] Burada "*salon*" sözcüğüyle kastedilen "*Salonnière*" denen sosyetik kadınların ev sahipliği yaptığı mekanlardır; "*Beaumarchais'nin Üçüncü Karısı – Susanna Yansımaları*" başlığı altında "*resepsiyon*" sözcüğüyle ilgili dipnota bakınız.

*Unger'*in tasvirinde de bir cinsel istismar iması yoktur ama Dükün paranoyası bir kaç gün sonra oldukça yüksek bir seviyeye ulaştığına göre Beaumarchais ve Ménard bayağı bayağı Dükün gözleri önünde flört etmiş olmalıdırlar. Hikayenin geri kalanında kıskançlıktan çıldıran Dük karısını darp ettikten sonra Beaumarchais'yi adliye binasında (Goëzman davası nedeniyle o dönemde Beaumarchais sık sık adliyededir) bulup "*kalbini sökmek ve kanını içmekle*" tehdit etmiştir. Neyse ki olaylar adliye binasında cereyan ettiği için tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıya olan Dük, Beaumarchais'yi düelloya davet edip binayı terk etmek zorunda kalmıştır. Hızını alamayan Dük akşam Beaumarchais'nin evine gelmiş ve Beaumarchais'nin tören kılıcıyla ona saldırmıştır. Ev çalışanları Dükü etkisiz hale getirmişlerdir ancak aristokrasinin çarkları sonradan işlemiş ve bir soyluyla ters düşen Beaumarchais hapse girmiştir. İşte Goëzman davasının temyiz sürecinde Beaumarchais'nin hapiste olma nedeni budur!

Yine Goëzman davasında Beaumarchais'nin Goëzman'ın karısına(!) bir elmas taşlı saat hediye ederek (Unger, 2011, sf. 60) Goëzman'la bir görüşme ayarlaması ayrıca dikkate değer! Her ne kadar bu örnekte de bir cinsel istismar söz konusu olmasa da, Beaumarchais'yi kadınlar bir şekilde çekici bulmaktadırlar; eldeki veriler doğrultusunda Beaumarchais de kadınlarla yakınlık kurmaktan fazlasıyla hoşlanmaktadır.

4.2. XV. Louis – Kont Almaviva Yansımaları

Théveneau de Morande Londra'da yaşayan, sansasyonel haberlerin peşinde koşan bir magazin gazetecisiydi. Editörlüğünü yaptığı bir süreli yayında, Fransız ileri gelenlerinin seks maceralarını isim vermeden yazarak, bunlardan büyük miktarda para sızdırmıştı. Morande son olarak, yine isim vermeden, "*Bir hayat kadınının gizli anıları*" başlıklı bir öykü yayınlamaya başladı. Öykü, Kral'ın (*Fransa Kralı XV. Louis*) gözde metresi *Madam du Barry'*nin (ya da Kral'ın gözdesi olmadan önce bilinen adıyla *Jeanne Bécu*'nün) saraya girmeden önceki hayatını anlatıyordu.

Morande'ın erotik öyküsüne göre bir terzinin gayri meşru kızı olan Bécu on beş yaşında Paris'teki bir genelevde çalışmaya başlamıştı. Genelevin patronu genç ve güzel Bécu'yü bir süre kendine ayırdı, sonra da onu sarayda ayrıcalıklar elde etmek için kullanmaya başladı: patron, Bécu'yü diğer kızlarla birlikte Kral'ın yazlık sarayına götürüyor ve saray çalışanlarını hoşnut ediyordu. Bu süreçte Bécu Kral'ın uşaklarından biriyle çıkmaya başladı.

Saray ziyaretlerinden birinde 58 yaşındaki Kral o zamanlar 22 yaşında olan Bécu'yü gördü ve görür görmez de onu arzuladı. Bécu'yla çıkan uşak Kral'ı, onun sokaklarda uyuduğu ve zührevi hastalıklar bulaştırabileceği konusunda uyardı ama Kral Bécu'nün onda uyandırdığı şehvete karşı koyabilecek durumda değildi; Bécu'yü o gün odasına götürdü.

Kral Bécu'yü gözde metresi olarak saraya almayı kafasına koymuştu ama görgü kuralları gereği Bécu'nün yüksek bir saray mensubunun karısı olması gerekiyordu. Alelacele Bécu'yü *Kont Guillaume du Barry* ile evlendirdi (1 Eylül 1768). Bu evlilik neticesinde Bécu asalet elde etti ve *Madam du Barry* oldu. Evlilik yeminleri edilir edilmez Kral *ilk gece hakkını* (*droit du seigneur*) kullandı ve vasalının gelinini (Bécu'yü) yatağına götürdü. Düğün töreninin hemen akabinde Bécu'ye onu üç yaş küçük gösteren ve geçmişini gizleyen sahte bir doğum belgesi de hazırlandı. Skandal bir nebze olsun hafiflemişti ve artık Madam du Barry Kral'ın resmi metresiydi.

Morande öyküsündeki hayat kadınının adını açıklamakla tehdit edince XV. Louis kardeş hükümdar İngiliz Kralından ajanlarının Londra'da yaşamakta olan Morande'ı öldürmesini ve Madam du Barry'yle ilgili her türlü belgeye ve yazıya el koymasını istedi. Morande defalarca kaçmayı başardı ve her kaçışında elindeki belgelerin fiyatını artırdı.

Sevil Berberi'ni okuyan Kral, yalnızca Figaro gibi zeki bir serserinin Morande'ı alt edebileceğini düşünmüş olmalı ki Figaro'nun yaratıcısını Londra'ya gidip Morande'la pazarlık etmek üzere görevlendirdi.

Kral'ın gözde metresinin geçmişindeki karanlığın üzerini örtme görevini üstlenen Beaumarchais eldeki verilere göre Bécu'nün bir Kont'la evlendirilip asalet elde ettiğini ve ardından Kral'ın *ilk gece hakkını* kullanıp onu resmen metresi yaptığını öğrenmişti. Tüm bunlar göz önüne alındığında, Beaumarchais'nin bu skandalı *Figaro'nun Düğünü*'nde kullanmak istemesi muhtemel görünmektedir. Tıpkı Kral'ın Bécu'yü arzuladığı gibi Kont Almaviva da Susanna'yı arzulayacak, tıpkı Kralın vasalının karısı üzerinde kullandığı gibi Kont Almaviva da uşağın karısı üzerinde ilk gece hakkını kullanacaktır.

4.3. Mösyö Caron – Bartolo Yansımaları

Improbable Patriot'un üçüncü bölümünde kitabın yazarı Unger (2011) Beaumarchais'nin Bartolo'yu yaratırken kendi babasını (*André-Charles Caron*) model aldığını iddia eder:

> “Komedi çözüldükçe, berber Figaro, eski efendisi olan yakışıklı ve genç Kont Almaviva'nın, yaşlı ve çapkın Doktor Bartolo'nun (*Beaumarchais'nin babasını model alan*) evine girmesine yardım eder; böylece Kont, Bartolo'nun vesayeti altındaki güzel ve genç Rosina'yı kur yapabilecektir.” (Unger, 2011, sf. 51, 53)

Unger bu iddiasıyla ilgili herhangi bir kanıt sunmamıştır; ancak aynı kitapta daha önce kurduğu bir cümlede ihtiyar *Mösyö Caron*’un kimseye danışmadan yaptığı bir evlilikten bahseder. Bu cümlede, Mösyö Caron’un, oğlunun servetini gelinin gözünün boyayıp onunla evlenebilmek için kullandığına dair imalar da vardır:

> “... babası, dul Madam Henry ile evlenmiş ve fütursuzca oğlunun hesabından harcadığı paralarla *Condé* caddesinden yeni bir mahalleye taşınmıştı.” (Unger, 2011, sf. 44)

Beaumarchais saraydaki görevlerinden elde ettiği kazançlarla kendisine Condé caddesinde gösterişli ve manzaralı bir malikane satın almıştı. Malikanenin penceresinden Odeon Sarayı ve bahçesindeki muhteşem koru görünüyordu. Mösyö Caron -oğlunun da ısrarıyla- artık saatçilik mesleğini bırakmıştı; henüz evlenmemiş kızlarıyla beraber bu zengin muhite taşınmış olmaktan son derece memnundu. Oğluna yazdığı bir mektupta (Unger, 2011, sf. 40) geç yaşta elde ettiği bu şaşaalı yaşantıdan ne kadar memnun olduğuna dair izler bulunmaktadır. Mösyö Caron oğlunun zarif malikanesine taşındıktan kısa bir süre sonra komşu malikanelerin birinde başka bir mutluluk kaynağı buldu; sevecen dul Madam Henry onu kollarına almıştı.

Mösyö Caron 1698 doğumludur; bu evliliği 1765’te, yani tam 67 yaşındayken yapmıştır. Beaumarchais, babasının evlenip başka bir eve taşındığını İspanya’dan Paris’e döndüğünde öğrenmiştir. Sevil Berberini 1772 yılında yazmaya başladığı göz önüne alınacak olursa, babasının ileri yaşlarında ortaya çıkan bu karakter özelliklerini Bartolo’ya yansıtmış olması elbette ihtimal dahilindedir; en azından kronolojik olarak tutarlıdır.

İhtiyar Bartolo da tıpkı Mösyö Caron gibi paragözdür ve ilerlemiş yaşına rağmen Rosina’yla bir izdivaç gerçekleştirmek niyetindedir. İki ihtiyarın da kadınlara düşkünlüğü daha belirgin bir benzerlik olmasına rağmen Mösyö Caron’un paragözlüğü Bartolo’da biraz daha farklı vücut bulmuştur: Mösyö Caron oğlunun parasını çarçur ederken Bartolo’nun gözü Rosina’nın aileden kalma mirasındadır.

4.4. Beaumarchais – Figaro Yansımaları

Figaro Beaumarchais'nin kendisinin (ya da alter-egosunun) bir karikatürüdür. Figaro, son derece akıllı bir yalancıdır. İyi huylu, yardımsever ve cesurdur ama yaşantıları onu kırgın ve alaycı yapmıştır. Normalde sakin ve aklı başında olmasına rağmen kızdığında mantıksız davranabilirdi. Neşeli gibi görünen mizacını *Sevil Berberi*'nde şöyle tanımlar:

> "*Mutsuzluğa o kadar alıştım ki, sonra ağlarım korkusuyla her şeye güler hale geldim.*" (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 8)

Beaumarchais'nin yaşantıları ve başına gelen talihsizlikler aslında Figaro'nun da belirgin karakter özelliklerini öne çıkaran yaşantıları ve talihsizlikleriyle benzerliler gösterir. *Sevil Berberi*'nin başlarında Figaro eski efendisi Kont Almaviva'yla tesadüfen karşılaştığında ona *görüşmeyeli neler yaptığını* anlatır: Figaro, Kont'un tavsiyesiyle girdiği bir hükümet bürosundan "*edebiyat aşkı yüzünden*" (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 6) kovulmuştur. Tıpkı Beaumarchais'nin ergenlik yaşlarındaki müzik ve edebiyat tutkusu gibi, Figaro da şiirler, madrigaller yazmakta ve gazetelere göndermektedir. Tıpkı Beaumarchais'nin müzik tutkusu yüzünden işi aksattığı gerekçesiyle babası tarafından kovulduğu gibi, o da, kendi deyimiyle, "*edebiyat aşkı yüzünden*" kovulmuştur.

Figaro'nun da dili tıpkı Beaumarchais gibi sivridir. Beaumarchais, otoriteye usul usul laf sokma becerilerini Figaro'ya da yansıtmıştır. Belki de kendi söyleyemediklerini ona söyletir. Figaro, onu işten atan hükümet görevlisi için şu cümleyi kurar:

> "*Nüfuzlu bir adamın kötülük etmemekle aslında bize epey iyilik ettiğine kani olduğumdan, adımın unutulmasını kâr saydım.*" (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 6)

Figaro tıpkı Beaumarchais gibi şehir şehir dolaşır, yazar, yazdıklarını sahneye koyar, kâh sansüre takılır kâh hapse girip çıkar ama boyun eğmez; sadece çıkarları doğrultusunda otoriteye boyun eğmiş gibi yapar:

> "*...Her yerde olayların üstesinden gelerek, iyi zamanların tadını çıkarıp kötü zamanlara katlanarak, budalalarla alay ederek, kötülere meydan okuyarak, kendi sefaletime gülerek ve herkesi tıraş ederek, en sonunda gördüğünüz gibi Sevilla'ya yerleştim ve yeniden Ekselanslarının vereceği her türlü emri yerine getirme ye hazırım.*" (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 8)

Tıpkı Goëzman davası neticesinde medeni hakları gasp edilen Beaumarchais'nin Krala sığınıp onun için ajanlık yapmak zorunda kalması gibi, önüne çıkan engellere takılan Figaro da Kont Almaviva'ya sığınmış, ona bir nevi ajanlık yapmıştır. Üstelik ikisinin de ajanlık mevzuu bir tür gönül meselesini halletmek üzerinedir: Beaumarchais Kralın gözde metresinin pek de saygın olmayan geçmişini örtbas etmeye çalışırken[16], Figaro Kont için Rosina'yı elde etmeye çalışır!

Figaro isminin kökeni pek belirgin değildir. Gazeteci ve yazar *Frédéric Grendel*'in teorisine göre Beaumarchais "*Figaro*" adını "*Oğul Caron*" anlamına gelen Fransızca "*fils Caron*" tamlamasının fonetik bir transkripsiyonundan elde etmiştir.[17] (Web3) İspanyolcada "*serseri*", "*yaramaz*", "*haylaz*" gibi anlamlara gelen "*pícaro*" ya da "*ficaro*" gibi sözcükler de Figaro isminin kökeni için oldukça akla yakın kaynaklardır. (Unger, 2011, sf. 68)

Lütfen "*Kendi Çocukluğundan Cherubino Yansımaları*" başlıklı kısmın sonlarındaki "*haylaz*" tanımlamasıyla ilgili paragrafı okuyunuz: 66 yaşındaki Beaumarchais'nin 13 yaşındaki Beaumarchais'den "*haylaz*" diye bahsetmesi, "*haylaz*" anlamına gelen "*ficaro*" adının kendi yetişkinliğini göndermeler yaptığını ve "*belki de Figaro'nun Beaumarchais'nin ta kendisi*" olduğu tezini destekleyecektir.

4.5. Beaumarchais'nin Üçüncü Karısı – Susanna Yansımaları

Marie-Thérèse de Willer-Mawlaz İsviçre kökenli Katolik bir ailenin kızıydı. Babası Dreux-Brézé ailesinin konağında kahya olarak çalışıyordu. Marie-Thérèse altı yaşındayken yetim kalınca Dreux-Brézé ailesi onu yanına aldı ve eğitimini üstlendi. Zeki ve entelektüel bir kadına evrilen Marie-Thérèse (eldeki verilere göre Dreux-Brézé ailesinin de büyük katkılarıyla) müziğe de ilgi duymuş ve arp çalmayı öğrenmişti. İsviçre'de (muhtemelen ailesinden kalan) biraz malı mülkü de vardı. Dönemin tanınmış isimleriyle (bankerler,

[16] "*XV. Louis – Kont Almaviva Yansımaları*" başlıklı kısma bakınız.

[17] Web3: *Caron*, Beaumarchais'nin babasının adıdır; herkesçe bilinen "*Beaumarchais*" adını almadan önce kendisi de *Caron* adını kullanmaktaydı. "*Fils Caron*" tamlamasının Fransızca okunuşu, "*Fizkâroñ*" uydurma sözcüğünün Türkçe okunuşuna benzer: *Caron*'un sonundaki '*nazal n*' neredeyse duyulmayacak kadar yumuşaktır, 'r' harfinin okunuşuysa neredeyse Türkçedeki 'ğ'ye yakındır; hatta Unger'e göre (2011) Fransızcanın fonetik gelişim sürecinde "*oğul*" anlamına gelen "*fils*" sözcüğünün sonundaki s'nin okunmadığı bir dönem de vardı. İşte bu dönemde "*Fils Caron*" tamlamasının okunuşu "*Fikâro*" uydurma sözcüğünün okunuşuna daha da çok benziyordu. *Frédéric Grendel*'in iddia ettiği *fonetik transkripsiyona* göre Beaumarchais "*Fikâro*" uydurma sözcüğündeki 'k' sesini yumuşatıp 'g'ye dönüştürmüş ve "*Figaro*" adını elde etmiştir. Beaumarchais'nin bu tür transkripsiyonları sevdiği ve sıkça kullandığı düşünülecek olursa (*Goëzman→Gusman, Bergasse→Bégearss gibi...*) Grendel'in teorisi oldukça akla yakın gelmektedir.

doktorlar...) arkadaşlık eder, Paris'in yüksek sosyetesiyle sık sık bir araya gelir ve resepsiyonlar[18] düzenlerdi. (Web5, Web6)

40 yaşındayken ikinci kez dul kalan Beaumarchais, eşinin ölümünden iki yıl kadar sonra Marie-Thérèse'le tanıştı ve sevgili oldular. Beaumarchais'nin hayatı hep çalkantılı olmuştur ama Marie-Thérèse'le ilişkisinin başladığı dönemde bu çalkantılar zirvedeydi: Dördüncü *Goëzman Bildirisini*[19] yayınlamış ve bu nedenle *Sevil Berberi*'ne yasak gelmişti; her ne kadar bildirilerden elde ettiği gelir durumunu toparlasa da ekonomik sorunlar yaşıyordu. Nihayet Goëzman davası sonuçlandı, ama aleyhine karar çıktı. Çıkan karar neticesinde medeni haklarından menedildiği için Beaumarchais'nin Marie-Thérèse'le evlenebilmesi mümkün değildi; ama yine de Marie-Thérèse onun dostu ve sevgilisi olmaya devam etti. Beaumarchais'nin kaybettiği medeni haklarını geri kazanmak için *Secret du Roi*[20] kapsamında casusluk yaptığı ve hatta hapse girdiği bu karışık dönemde Marie-Thérèse hep onun yanındaydı. (Web5, Web6)

Marie-Thérèse Beaumarchais'den tam 21 yaş küçüktü. Birlikteliklerinin üçüncü yılında bir kızları oldu; 12 yıl birlikte yaşadıktan sonra nihayet 1786 yılında evlendiler. Marie-Thérèse, evlilikleri süresince de ünlü kocasının zor zamanlarında çok büyük destekçisi oldu.

> "*1776'da* Beaumarchais*, İsviçreli genç arpçı Marie-Thérèse de Willermaulaz'ın*[21] *iğne deliğinden geçirilmişçesine akıllı çabalarının "kurbanı" oldu; Marie-Thérèse 1777'nin başlarında ondan bir kız çocuğu doğurdu ve nihayet 1786'da üçüncü eşi oldu.*"[22] (Web4)

---

[18] Burada resepsiyon sözcüğüyle kastedilen 17. ve 18. yüzyıllarda özellikle kadınların ev sahipliği yaptığı toplantılardır. "*Salon*" denen mekanlarda soylularla burjuvayı bir araya getiren ve sosyalleşme imkanı sağlayan bu toplantılara sponsor bulabilme umuduyla dönemin umut vaat eden ressamları, heykeltıraşları, müzisyenleri ve yazarları da katılırdı. "*Salonnière*" denen kadın ev sahipleri konukları seçer, toplantı konularını belirler ve moderatörlük yaparlardı. Toplantı konuları daha çok dönemin sosyal, sanatsal ve politik gündeminden seçilirdi.

[19] "*Goëzman – Gusman Yansımaları*" başlığına bakınız.

[20] "*Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais (1732-1799)*" başlığı altında "*Casusluk faaliyetleri*" kısmına bakınız.

[21] *Willer-Mawlaz Almanca kaynaklarda Willermaulaz diye geçmektedir.*

[22] Web4: Marie-Thérèse Beaumarchais'nin isteği dışında hamile kalmış olmalıdır: ifadeye göre Beaumarchais 1776'da, yani kızları doğmadan bir yıl kadar önce, yani Marie-Thérèse'in yaklaşık olarak hamile kaldığı günlerde, "*iğne deliğinden geçirilmişçesine akıllı çabalar*" sonucu "*kurban*" olmuştur. Tırnak içindeki ifadelerde *oyuna getirilme* ve *evliliğe ikna etmek için gebeliği koz olarak kullanma* imaları vardır. Almanca cümle aynen şöyledir:

> "*Beaumarchais selbst wurde 1776 das* "Opfer" *klug eingefädelter Bemühungen einer jungen Harfenistin schweizerischer Herkunft, Marie-Thérèse Willermaulaz, die Anfang 1777 eine Tochter von ihm bekam und schließlich 1786 seine dritte Ehefrau wurde.*"

Acaba Marie-Thérèse soylu bir aileden gelmediği için mi Beaumarchais'ye "*kurban*" yakıştırması yapılmıştır? Soylu olmasa da Marie-Thérèse'in İsviçre'de malı mülkü vardı. Marie-Thérèse'in eğitimi, yaşam şekli ve kocasına olan büyük desteği göz önüne alındığında Beaumarchais pek de "*kurban*" gibi durmamaktadır.

Kimi kaynaklarda, Beaumarchais'nin Susanna gibi son derece zeki ve oyunbaz bir kurgusal karakteri Marie-Thérèse'i model alarak yarattığına dair bilgiler bulunmaktadır:

> "Hem *Figaro'nun Düğünü*'nün hem de *Suçlu Anne*'nin kahramanı Susanna, neredeyse Beaumarchais'nin üçüncü eşi model alınarak yaratılmıştır." [23] (Web1, Web2)

Belki de Marie-Thérèse Beaumarchais'yi gerçekten oyuna getirmiş, emrivaki bir gebelikle onun hayatında kalıcı bir yer edinmeyi becermişti. Belki de Beaumarchais, yanına yakışan ve kendisine her bakımdan destek olan bu zeki kadını zamanla sevmiş, hayranlık duyduğu kurnazlığını, oyunbazlığını, bir yandan da sevdiği adamın arkasında duruşunu Susanna karakterine fazlasıyla yansıtmıştı. Beaumarchais'nin *Figaro'nun Düğünü*'nü yazma işini yaklaşık 1778'de tamamladığı ve Marie-Thérèse'le 1774'te sevgili olduğu göz önüne alınacak olursa tarihler tutmaktadır ve kronolojik olarak bu tez ihtimal dahilindedir.

Eldeki veriler doğrultusunda Beaumarchais'nin, Marie-Thérèse'in müzikal yeteneklerini de Susanna'ya yansıtmış olduğu düşünülmektedir. *Figaro'nun Düğünü*'ndeki diyaloglardan Susanna karakterinin Don Basilio'dan şan dersleri aldığı, nota okuyabildiği ve gitar çalabildiği anlaşılmaktadır:

> "*...benim asil şan öğretmenim olacak o sadık Bazile...*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 3)

> "*...Susanna* Kontes'in *oturduğu koltuğun arkasında hanımının üzerinden notalara bakarak gitarla giriş yapar...*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 46)

Bu paragrafta anlatılanlar, Beaumarchais'nin *Figaro'nun Düğünü*'nü yazmayı bitirdiği 1778 yılından, hatta ilk kez sahneye konduğu 1784 yılından çok sonra gerçekleşmişlerdir. Bu nedenle, ne *Figaro'nun Düğünü*'ndeki ne de *Suçlu Anne*'deki

[23] Web1: "Suzanne, the heroine of *Le Mariage* and *La Mère*, was modelled after Beaumarchais's third wife, Marie-Thérèse de Willer-Mawlaz."
Web2: "In The Marriage of Figaro, the character of Suzanne is modelled after Beaumarchais's third wife."

Susanna'ya kronolojik nedenlerden ötürü yansımış olamazlar. Ama yine de bir insanın karakter özelliklerinde çok büyük değişiklikler olmayacağı varsayılırsa, "*sevecen ve ne olursa olsun sevdiği adamın arkasında duran kadın*" ifadesiyle tanımlanabilecek karakter özelliğinin Susanna'ya fazlasıyla yansıdığı, çok da altı boş bir iddia gibi durmamaktadır. 14 Mart 1794'te Beaumarchais'nin adı *yasaklı muhacirler listesine* girmişti; muhtemelen Marie-Thérèse de Beaumarchais'ye yöneltilen suçlamalardan payını alıp idam edilecekti. Neyse ki Temmuz ayında *Robespierre*'in [24] düşürülmesiyle giyotinden kurtuldu. Beaumarchais'nin adı listede olduğu için mecburen mevcut kanunun gerektirdiği şekilde ondan boşandı. Beaumarchais, Marie-Thérèse ve kızları Eugénie, onun Fransa'ya dönebilmesi için bir kampanya yürüttüler. Nihayet 5 Temmuz 1796'da Beaumarchais'nin adı *yasaklı muhacirler listesinden* çıkarıldı. Beaumarchais Paris'e döndü ve Marie-Thérèse'le tekrar evlendiler. (Web6)

Kim bilir, belki de Beaumarchais 1778-84 [25] yılları arasında Marie-Thérèse'in sonradan farkına vardığı karakter özelliklerini de (belki biraz da büyümekte olan kızları Eugénie'nin etkisiyle) Susanna'ya yansıtabilmek için oyun metninde, bazı değişiklikler yapmıştır.

4.6. Kendi Çocukluğundan Cherubino Yansımaları

Beaumarchais, *Figaro'nun Düğünü*'ndeki Cherubino karakterini yaratırken, onunla yaklaşık aynı yaşlarda (12-13 yaş) olduğu yıllardaki deneyimlerini ilham kaynağı olarak kullanmış olabilir[26] (Lever, 2009, sf. 6; akt. Web1). On yaşından itibaren bir taşra okulunda eğitim gören Beaumarchais on iki yaşına geldiğinde okulu bırakıp babasının yanına çırak olarak girmiş ve saatçilik mesleğini öğrenmeye başlamıştı. İşi ihmal edip "*başka tutkularıyla*" ilgilenmeye başlayınca babası onu evden uzaklaştırdı; ancak annesinin, kardeşlerinin, kuzenlerinin ve bu sürgün sırasında ona kucak açan diğer aile dostlarının araya girmesiyle babası onu affetti ve çok katı kuralları kabul etmesi karşılığında eve geri kabul etti.

[24] Fransız Devriminin etkili ve tartışmalı figürlerinden biri.
[25] Beaumarchais'nin, *Figaro'nun Düğünü*'nü yazmayı bitirdiği 1778'den ilk kez sahnelendiği 1784'e kadar geçen altı yıl
[26] Web1'in Lever (2009)'den yaptığı alıntı cümle şöyledir: "He (Beaumarchais) may have used his own experiences during these years as the inspiration for the character of Cherubin when he wrote the Marriage of Figaro."

Bu *"başka tutkuları",* "*Beaumarchais and his Times*" (Loménie, çev. 1857) adlı kitabında *Loménie* şu cümleyle ifade ediyor:

> "*Mesleğini ihmal etmesine neden olan şiddetli bir müzik tutkusuyla, daha az masum olan diğer zevkleri birleştirdi ve yaşlı Mösyö Caron, onun düşüncesiz ve biraz da ahlaksız mizacını yumuşatmakta zorlandı.*" (Loménie, çev. 1857, sf. 48)

Loménie'nin *yaşlı Mösyö Caron*'la kastettiği Beaumarchais'nin babasıdır; "*müzik tutkusundan daha az masum olan diğer zevkler*" ifadesiyle kastettiği ise yazdıklarından anlaşıldığı kadarıyla kötü alışkanlıklardan çok kadınlardır. Cherubino karakterinin kadın düşkünlüğü zaten *Figaro'nun Düğünü*'nde çok açık tasvir edilmektedir. Beaumarchais de hayatı boyunca sevgili kıtlığı yaşamamıştır [27] (Web1); kız kardeşlerine yazdığı bir mektuptaki şu cümlede bununla ilgili ipuçlarına rastlanabilir:

> "*Ama size hayallerimden bahsetmek benim açımdan ne büyük bir çılgınlık. Bunu yapışım, siz yaptığınızda işe yaramasından mıdır, bilmiyorum; ama her şeyden önce seksle ilgili hayaller! Irkın* (kadın ırkının) *bana yaptığı kötülüklerden dolayı jüpon giyen her şeyden* (kadınları kastediyor) *nefret etmesi gereken ben. Ama sabır, artık onların gücünden* (gücünün etkisinden) *çıktım; En iyi plan bir daha bu işe* (kadın mevzuuna) *asla girmemek.*" (Loménie, çev. 1857, sf. 47)

Beaumarchais aslında bu cümleyi (her ne kadar cümle *bolca kadın* iması içerse de) yaşadığı bir aşk acısının ardından düştüğü bunalımı ifade etmek için kurmuştur. Hatta Loménie'ye göre aynı yazışmanın başka cümlelerinde Beaumarchais'nin aklından intihar[28] geçtiğine dair imalar da vardır:

> "*Mektubunuz* (o dönemde İspanya da bulunan iki kız kardeşten gelen mektup) *bana çok büyük mutluluk verdi ve beni bir süredir üzerime baskı yapan, hayatımı yük haline getiren kasvetli melankoli duygusundan kurtardı. Gerçeklikle söyleyebilirim ki,*
>
> *ne kadar da sık arzuluyorum*
> *evrenin sonuna gitmeyi,*

[27] Web1: "Beaumarchais, though having no shortage of lovers throughout his life, was known to care deeply for both his family and close friends."

[28] Web1'de kaynak belirtilmeden kurulmuş şu cümle Cherubino-Beaumarchais benzerliğinin sadece bir intihar düşüncesinden ibaret olduğu izlenimini yaratmaktadır: "The page Chérubin (*Le Mariage*) resembled the youthful Beaumarchais, who did contemplate suicide when his love was to marry another". Benzerlikler intihar düşüncesiyle sınırlı değildir.

ahlaksız adamlardan uzakta

ömrümün geri kalanını geçirmeyi

Sizden aldığım haberler, insan düşmanlığıma biraz ışık tutmaya başlıyor; Lisette'in[29] *rahat ve eğlenceli üslubu zihnimi oyalarken, karanlık mizacımı hissettirmeden yumuşak bir rehavete dönüştürüyor; öyle ki, inziva düşüncemden vazgeçmeksizin, bana öyle geliyor ki, farklı cinsiyetten bir arkadaş varoluşumu cezbetme konusunda sınıfta kalmazdı.*"[30] (Loménie, çev. 1857, sf. 46)

Bu cümlelerdeki intihar imaları her ne kadar çok zayıf da olsa, hatta cümleler bir *intihar projesinden* çok bir *inziva projesini* anlatıyor gibi görünseler de[31], Loménie, ciddiye alınmaması gereken ve Beaumarchais'nin belki de bir oyun gibi kurguladığı *intihar projesini* kız kardeşleriyle paylaştığına inanmaktadır. Yazışmalardan alıntılar sunduğu kısmın hemen öncesindeki giriş cümlesinde de bu inancını açıkça dile getirmektedir:

"*...şimdi öğreneceğiz ki, on üç yaşındayken aşkta yaşadığı bir hayal kırıklığı nedeniyle intihar etmeyi düşünmüştür; ancak umutsuzluk ifadelerinin dile getirildiği terimlerden bile, on üç yaşındayken aklından geçen bu intihar projesinin, günlerini intihar ederek doldurduğu iddiasından daha fazla ciddiye alınmadığını keşfetmek çok kolaydır...*" (Loménie, çev. 1857, sf. 40)

Bu cümlesindeki "*günlerini intihar ederek doldurduğu iddiası*" ifadesiyle [32] Loménie, Beaumarchais öldükten sonra hakkında çıkarılan yalan yanlış intihar haberlerini kastetmektedir; ona göre bu haberler bile pek ciddiye alınmaya değmezken, neşe dolu ergenin henüz on üç yaşında dile getirdiği bir "*intihar projesini*" hiç ciddiye almamak gerekir. Beaumarchais felç nedeniyle ölmüştü: tam ölüm gününde verilmiş bir doktor raporu da bunu zaten belgelemektedir. Ailesi de Beaumarchais'nin ölümünün bir intihar vakası olduğunu yalanlamıştır. Buna rağmen pek çok ciddi yazar "*acısız öldüren zehirlerden*" bahsettiğine dair bir söylentiden yola çıkarak Beaumarchais öldükten sonra onun intihar ettiğine dair haberler yazmışlardır.

[29] Ablası *Marie Louise*'ten *Lisette* diye bahsediyor.
[30] Beaumarchais kız kardeşlerine yazdığı mektuplarda yarı nesir yarı manzum bir ifade biçimini tercih etmiştir.
[31] Kim bilir, belki de Loménie, Beaumarchais'nin aklından intihar geçirdiğine dair daha net ifadelere incelediği belgelerde rastlamış ama kitabında yer vermeyi ihmal etmiştir. Hatta belki de Fransızcadan İngilizceye, İngilizceden de Türkçeye çeviriler esnasında intiharı çok açık ima eden ifadeler bulanıklaşmışlardır.
[32] "*Hayatına intihar ederek son verdi*" demenin daha edebi bir yolu olsa gerek.

Peki *Figaro'nun Düğünü*'ndeki ergen Cherubino aklından intiharı geçirdi mi? Kadın kılığına sokulurken Kont'a yakalandıklarında pencereden atlamadan önce Susanna'yla Cherubino arasında şu konuşma geçer:

> Susanna: *Aman Tanrım kendini öldürecek!*
>
> Cherubino: *Kendimi ateşlere atacağım, Susanna'cığım. Evet, ona zarar vermektense atlarım daha iyi...* (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 61)

Beaumarchais ile Cherubino arasında bu *mahsusçuktan intihar projeleri* nedeniyle bir benzerlik ilişkisi kurmak mümkündür: Tıpkı Beaumarchais'nin ablalarına yazdığı satırlardaki intihar imalarının (bir ima varsa bile!) ciddiye alınacak şeyler olmaması gibi, Cherubino da aslında pencere yüksekliğini gözüne kestirmiştir ve atladığında ölmeyeceğinin farkındadır. Aralarındaki benzerlik salt intihar tahayyüllerine dayandırılacaksa, belki de bunu *Suçlu Anne'*deki Cherubino'nun gerçek intiharından bahsederek yapmak daha doğru olabilir.

Beaumarchais'nin Cherubino'yu yaratırken, *kendi ergenliğini model aldığına* dair bu tezi desteklemek için belki de en zayıf benzerlik öğesi olan bu intihar projesini öne çıkarmamak gerekir. Altı kız kardeşin şımarttığı Beaumarchais'nin karşı cinsi keşfederken yaşadığı duygu patlamaları ve ilk aşkları bu *intihar projesinden* çok daha güçlü bir benzerlik öğesidir. Eli yüzü düzgün her şanslı oğlan çocuğu, annesinden, ablalarından ya da komşu teyzelerden, "*Aman ne akıllısın sen! Yakışıklım! Büyüyünce çok canlar yakacak bu teyzesi!*" gibi iltifatlara maruz kalmıştır. Beaumarchais de muhtemelen ergenliğe adım attığı yaşlarında kız kardeşlerinden benzer iltifatlar duymuş ve hayli şımarmıştı. Kız kardeşlerine yazdığı mektuplarda onlara bolca iltifat etmesi bu tezi desteklemektedir. Beaumarchais Cherubino'yu da kendisi gibi tasarlamıştı: Şımarık, yakışıklı, ağzı laf yapan, kadınlara düşkün ve onlara bolca iltifat eden bir ergen!

Beaumarchais'nin kız kardeşlerine yazdığı mektuplarda "*seksle ilgili hayallerinden*" bahsetmesi Cherubino'nun vaftiz annesi olan Kontes'e aşık olmasından çok da farklı değildir; üstelik Cherubino vaftiz annesinin yanı sıra Susanna'ya da aşıktır, Fanchette'e de... Hatta yaşlı Marcellina'ya bile "*sırf kadın olduğu için*" "*sizi seviyorum*" demek ihtiyacındadır:

> *"CHERUBIN: ...Bir süredir göğsüm sıkışıyor; hangi kadını görsem kalbim çarpıyor; aşk ve haz kelimeleri kalbimi titretiyor, allak bullak ediyor. Sonra bir de bu*

kelimeleri birine söylemek ihtiyacı var: Sizi seviyorum. Bu ihtiyaç benim için öyle acil bir hâl aldı ki tek başımayken bile söylüyorum, bahçede koşarken, hanımına, sana, ağaçlara, bulutlara, onlarla birlikte kayıp sözlerimi de alıp götüren rüzgara söylüyorum. -Mesela daha dün Marceline'le karşılaştım ...
SUZANNE (Gülerek.) Ha ha ha ha!
CHERUBIN Neden olmasın? O da kadın! Kız! Bir kız! Bir kadın!..”
(Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 17, 18)

Beaumarchais’yi sadece kız kardeşleri değil, annesi, kuzenleri, hatta aile dostları bile şımartmaktaydı. Bu muhtemelen disiplin sağlamaya çalışan Mösyö Caron’un (Beaumarchais’nin babası) işini çok zorlaştırmaktaydı. İşini ihmal eden Beaumarchais’yi evden uzaklaştırdığında Mösyö Caron’u yumuşatmak için bütün aile araya girmişti; hatta bu sürgün sırasında sokakta kalmasına kıyamayan aile dostları da ona kucak açmışlardı. Kont’un Cherubino’yu saraydan kovması, Kont’u yumuşatmak için Figaro’nun, Susanna’nın ve Kontes’in araya girmeleri muhtemelen Beaumarchais’nin sürgün dönemi anılarının Cherubino’ya yansımalarıdır. Hatta Cherubino’nun saraydan gönderilecek oluşuna kıyamayan Kontes’in ve Susanna’nın, göze batmasın diye onu kadın kılığına sokarak sarayda saklamaları da Beaumarchais’ye kucak açan aile dostlarının bir yansımasıdır belki de...

Loménie her ne kadar çocuksu intihar projesini öne çıkarsa da, kitabının özellikle ikinci bölümünde Beaumarchais’yle Cherubino arasındaki diğer benzerliklere dair muhtelif kanıtlar sunar. Bu kanıtları sunmadan önce de Cherubino’nun, Beaumarchais’nin ta kendisi olduğuna dair iddiasını şu cümlesiyle ortaya koyar:

“*Erken gelişmiş, esprili ve oldukça küstah bir çocuk olan bu karakteri* (Cherubino) *yaratmak için... onun* (Beaumarchais) *kendi anılarına başvurması ve on üç yaşındaki halini temsil etmesi yeterliydi, çünkü en azından ahlâkî doğası açısından Figaro'nun Düğünü’ndeki stajyerinin neredeyse orijinaliydi...*” (Loménie, çev. 1857, sf. 44)

Loménie, Beaumarchais’nin Cherubino’yu yaratırken kendi ergenliğini model aldığına dair en çarpıcı kanıtın şu olduğunu düşünmektedir: 66 yaşındaki Beaumarchais, 13 yaşındaki Beaumarchais’nin mektupları hakkında düşüncelerini yazarken kendisinden “*haylaz*” diye bahseder:

"*Okuldan yeni ayrılan on üç yaşındaki bir haylazın kısa süre önce İspanya'ya giden iki kız kardeşine yazdığı ilk edebi ve absürt eser...*" (Loménie, çev. 1857, sf. 45)

Beaumarchais, *Figaro'nun Düğünü*'nde karakterleri tanıttığı kısımda Cherubino için kurduğu bir cümlede de "*haylaz*" sözcüğünü kullanır:

"*Cherubino Kontes'in karşısında aşırı çekingen, diğer zamanlarda sevimli ve haylazdır. Karakterinin özü endişeli, belli belirsiz bir arzu şeklinde özetlenebilir.*"[33] (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. ix)

Loménie'ye göre Beaumarchais'nin hem kendisi hem de Cherubino için kullandığı "*haylaz*" sözcüğü, Cherubino'yu yaratırken kendi ergenliğini model aldığı tezine en çarpıcı kanıttır. Türkçede "*haylaz*" sözcüğünün kullanımı oldukça yaygın olduğu için, "*ikisi de haylazsa muhtemelen ikisi de aynı kişidir*" gibi bir çıkarımda bulunmak Türk okura belki de çok abes gelecektir. Beaumarchais'nin ana dilinde kullandığı orijinal sözcük "*polisson*" sözcüğüdür. Günen'in bu sözcüğü "*haylaz*" diye çevirmesi oldukça isabetlidir. Örneğin, eserin İngilizce çevirilerinden birinde "*polisson*" sözcüğünün karşılığı olarak "*scamp*" (Beaumarchais-FD, çev. 2003, sf. 139) kullanılmıştır.

4.7. Goëzman – Gusman Yansımaları

Duverney kardeşler, Fransa ordusunun ihtiyaçlarını tedarik ederek çok zengin olmuşlardı. Kralın ordusuna silah ve mühimmat sağlayan bir tekel olmanın elbette bedeli vardı: Duverney'ler Fransız ordusunun subaylarını eğitmek amacıyla ortaya çıkan bir askeri okul projesine büyük yatırım yapmak zorunda kalmışlardı. 1751'de yapımına başlanan bu askeri okul projesi 1756'da savaş (Yedi Yıl Savaşları) patlak verince durdurulmuştu; subayları Krala savaş meydanında lazımdı. Büyük abi, Pâris-Duverney, projeyi tekrar hayata geçirmek için büyük çaba harcadı ama Kralın ilgisi dağılmıştı. Yatırımı kelimenin tam anlamıyla tam 9 yıldır yatmaktaydı. Pâris-Duverney'nin saraydan tanıdığı hiç kimse, Kraliyet ailesinden herhangi birini bir kez olsun okulu ziyaret etmeye ikna edememişti. (Loménie, çev. 1857, sf. 84)

Beaumarchais, Pâris-Duverney'yle Kral'ın kızlarına arp öğretmek üzere sarayda işe girdiği sıralarda tanışmıştı; daha doğrusu Pâris-Duverney onunla tanışmak için gereken

[33] Eserin orijinal dili olan Fransızcadaki "*Timide à l'excès devant la Comtesse, ailleurs un charmant polisson, un désir inquiet et vague est le fond de son caractère*" cümlesini Berna Günen böyle çevirmiştir. Lütfen "*polisson*" sözcüğünü "*haylaz*" diye çevirdiğine dikkat ediniz.

fırsatları yarattı. Beaumarchais kendisinden yaşça oldukça büyük bu zengin girişimciyle arkadaş oldu ve 9 yıldır kimsenin yapamadığını onun için yaptı: önce Kralın kızlarını askeri okula götürdü; kızlar geziden çok memnun kalınca Kralı da okula gitmeye ikna ettiler. Pâris-Duverney kendisine bu imkanı sağlayan Beaumarchais'ye minnettar kaldı ve onu küçük iş ortağı yaptı. İkili çok iyi arkadaş oldular ve ortaklıklarını belgelemeden yıllarca birlikte iş yaptılar.

Beaumarchais'nin şirket sermayesinde payı [34] olduğuna dair bir belgeyi [35] imzaladıklarında Pâris-Duverney artık 86 yaşındaydı; belge imzalandıktan bir kaç ay sonra Pâris-Duverney ölünce, mirası uzaktan bir akrabası ve tek varisi olan Kont de la Blache'a kaldı. Blache mahkemede bu belgeye itiraz etti. İki yıl kadar sonra çıkan mahkeme kararı Beaumarchais lehineydi; elbette Blache davayı temyiz etti. Temyiz süreci, tam da Beaumarchais'nin bambaşka bir nedenden dolayı[36] mahkum edildiği ve cezasını çekmek üzere hapiste olduğu bir döneme denk geldi! Davaya Paris Yüksek Mahkemesindeki yargıçlardan biri olan Goëzman bakıyordu. La Blache, Beaumarchais'nin duruşmalara gelememesinden istifade ederek Goëzman'ı kendi lehine bir karar çıkarmaya ikna etmek üzereydi.

Beaumarchais de hapishane koşullarında hukuk savaşını kazanmak için elinden geleni yapıyordu. O zamanlar, "*uygun bir meblağ*" karşılığında mahkumlara avlu yürüyüşlerinde kendi davalarına bakan yargıçlarla görüşme imkanı sağlanıyordu. Beaumarchais, Yargıç Goëzman'la temasa geçebildi ama kendi bakış açısını dinletemedi. Goëzman'ın karısına hediyeler vererek yeni bir görüşme ayarlama girişimi de başarısız oldu. Bir yıl kadar süren temyiz sürecinin sonunda Beaumarchais, Pâris-Duverney 'ye olan tüm borçlarını (faiziyle birlikte) ve mevcut hukuksal sürece ait tüm masrafları ödemeye mahkum edilmişti. Bu "*uygun meblağı*" Unger (2011) *rüşvet* olarak tanımlamaktadır:

> "*Beaumarchais, ... raportörün karısına ulaşabilen ve Goëzman'ın kapısını 100 Louis (yaklaşık 3.600 dolar) karşılığında açmayı teklif eden birini buldu. Rüşvet gerçekten de Goëzman'ın kapısını açmıştı ama aklını açmadı. ... Duruşmaya yalnızca birkaç gün kala Beaumarchais ikinci bir görüşme talebinde bulundu, ancak daha fazla*

[34] Web4'e göre 15.000 frank; Web1'e göre ise 15.000 pound olan bu meblağı Pâris-Duverney Beaumarchais'ye hibe etmiştir.
[35] Web1'e göre bu belgede Beaumarchais'nin Pâris-Duverney'ye olan tüm borçlarının (75.000 pound) silindiğine dair bir ibare de vardı.
[36] Beaumarchais tanıdığı bir dükle '*kadın meselesi'* yüzünden kavga edince kraliyet emriyle tutuklanmış ve Paris'teki *For-Évêque* hapishanesinde bir kaç aylık hapis cezasına çarptırılmıştı!

parası olmadığı için Madam Goëzman'a yalnızca kendi yaptığı elmaslarla süslü bir saat teklif edebildi. Madam Goëzman saati kabul etti ama "Goëzman'ın sekreteri için" fazladan on beş Louis (yaklaşık 500 dolar) istedi." (Unger, 2011, sf. 60)

Hacizler ve el koymalar sonucu ekonomik olarak mahvolan Beaumarchais, Goëzman'ı kendisine karşı ayrımcılık yapmakla suçladı; üstelik Goëzman'ın, karısına verdiği hediyelerin yalnızca bir kısmını iade ettiğini de iddia etti! Goëzman da buna karşılık Beaumarchais'yi iftira atmak ve rüşvet vermekle suçlayarak ihbar etti; böylece Paris Yüksek Mahkemesi huzurunda Beaumarchais'ye karşı bir dava daha açıldı.

Beaumarchais en iyi yaptığı şeylerden birini yaptı ve halkın desteğini toplamak için *Goëzman Bildirileri*[37] adıyla bilinen dört bildiriyi yayınladı. O dönemde zaten sosyal adalet ve özgürlüğün savunucusu olarak görülen Beaumarchais bu bildirilerle daha da ünlü olmuştu. Rakiplerini hataya sevk edip onlarla alay ederken kendi sosyal konumunu ve kişiliğini akıllıca sergilediği bu bildirileri çoğaltıp bütün Paris'e ve Avrupa'nın neredeyse yarısına dağıttı. Elde ettiği gelir hem ekonomik durumunu toparladı hem de kamuoyu desteğini (saray da dahil!) arkasına almasını sağladı.

Paris Yüksek Mahkemesi kamuoyu baskısına direndi ve bu sansasyonel davadan Beaumarchais aleyhine kararlar da çıkardı ama dava Goëzman'ın sonunu getirmişti. Beaumarchais rüşvet verdiği için, Madam Goëzman da rüşvet kabul ettiği için medeni haklarından mahrum bırakıldılar. Alay konusu olan Yargıç Goëzman ise Paris Yüksek Mahkemesinin itibarını zedelemişti: Goëzman'ın La Blache davasındaki kararı bozuldu ve görevden alındı.

Beaumarchais medeni haklarını geri alabilmek için Krala *Secret du Roi* kapsamında hizmet etmiştir. Goëzman'ın başına gelenler ona yetmemiş olmalı ki *Figaro'nun Düğünü*'nün kifayetsiz ve kekeme bölge yargıcına *Gusman* adını vererek intikam faaliyetlerini sürdürmüştür.

4.8. Bergasse – Bégearss Yansımaları

Fransız bir banker olan Mösyö Kornmann'ın mirasyedi karısıyla evliliği pek de iyi gitmiyordu; Madam Kornmann'ın başka bir adamla ilişkisi de vardı. İşleri pek iyi gitmeyen

[37] "*Mémoires contre Goëzman*" (*Goëzman'a karşı bildiriler* ya da *Goëzman Bildirileri*): Beaumarchais'nin *Goëzman davasında* uğradığı haksızlıkları kendi bakış açısından kaleme aldığı ve davanın dört aşamasında kademe kademe yayınladığı broşürler ya da kitapçıklar.
Not: "*Mémoires*" sözcüğünün "*hatırat*" ya da "*anılar*" şeklinde çevrilmesinden kasıtlı olarak kaçınılmıştır.

Mösyö Kornmann karısından ayrılıp onun çeyizini[38] kaybetmeyi göze alamıyor ve zaten bildiği bu ilişkiye göz yumuyordu. Zaman içinde sevgilisinden hamile kalan Bayan Kornmann ayrılmak istediğini dile getirmeye, ilişkisini daha cesur ve göz önünde yaşamaya başladı. Bay Kornmann karısı için zina gerekçesiyle bir tutuklama emri çıkarttı ve böylece Bayan Kornmann "*yoldan çıkmış*" ve "*deli*" kadınların ıslah edildiği bir tür tımarhaneye kapatıldı.

Beaumarchais Bayan Kornmann'ı o zamanlar tanımıyordu bile; ortak tanıdıkların ricası üzerine bu durumdan haberdar oldu ve Bayan Kornmann'ı kapatıldığı tımarhaneden çıkardı. Bayan Kornmann kocasından ayrılmak[39] için hukuksal bir süreci hemen başlattı ama başarısız oldu.

Aldatılan koca, ünlülerin avukatı Bergasse'ı avukat olarak tuttu; eşine ve sevgilisine zina suçlamasıyla, Beaumarchais'ye de hakaret ve zinacılara yataklık suçlamalarıyla dava açtı. Beaumarchais böylece kısa sürede skandala dönüşen uzun bir hukuk savaşının[40] içine çekilmiş oldu. Nihayet Paris Yerel Mahkemesinin 2 Nisan 1789 tarihli emriyle temize çıktı; Kornmann ve avukatı Bergasse, Beaumarchais'ye tazminat ödemeye mahkum edildiler. 1793'te Madam Kornmann nihayet yürürlüğe giren boşanma yasasının verdiği izinle boşanmayı başardı.

Bergasse sonunda davayı kaybetmesine rağmen dava sürecinde Beaumarchais'yi "*seks düşkünü bir zampara, yuva yıkan, zulmün vücut bulmuş hali"* gibi tanımlamalarla karalamayı başarmıştı: Bergasse kamuoyu nezdinde *özgürlüğün savunucusu* olarak ortaya çıkarken Beaumarchais sokaklarda hakarete uğradı. Beaumarchais intikamını, *Suçlu Anne*'nin kötü adamına *Bégearss* adını takarak aldı. Bergasse'ın adında bir kaç harfin yerini değiştirerek elde ettiği Bégearss ismiyle, Beaumarchais'nin kimi ima ettiği çok açıktı.

---

[38] Burada çeyiz sözcüğüyle muhtemelen Türk geleneğindeki gibi geline düzülen bir bohça ya da yeni evli çiftin evine alınan mutfak eşyaları kastedilmemektedir. Türk geleneğindeki "*düğünde takılanlar*" bile burada kastedilen çeyizin yanında mütevazı kalmaktadır. Bu içerikte çeyizle kastedilen, muhtemelen evlilik birlikteliğine gelinin ailesinden aktarılan çok daha yüklü paralar, evler, arsalardır.

[39] *Ayrılma(separation)* ve *boşanma(divorce)* kavramlarının farklılığına dikkat: henüz Fransız yasasında boşanma kavramının yer almadığı yıllarda böyle bir hukuksal sürecin başarıya ulaşmaması çok normal olsa gerek. Hem erkeklerin hem de kadınların eşit şartlarda boşanıp yeniden evlenebilmesine izin veren ilk yasa 20 Eylül 1792'de Fransız Devrimi sırasında uygulamaya konmuştur.

[40] Altı celselik bu uzun dava tam dokuz yıl (1781-1789) sürmüştür.

5. SEVİL BERBERİ

5.1. Sevil Berberi – Özet

Almaviva adında bir İspanyol kontu Rosina adında bir İspanyol kızına ilk görüşte aşık olmuştur. Kont asaleti ve serveti sayesinde kolayca elde ettiği kızlardan bıkmış olmalıdır. Bu nedenle Rosina'yı etkilemek için gerçek kimliğini kullanmak istemez; ona Lindor adında fakir bir üniversite öğrencisi kılığında kur yapar. Eğer onun ilgisini bu kimliğiyle çekebilirse Rosina'nın para peşinde koşmadığından ve kendisini gerçekten sevdiğinden emin olacaktır.

Rosina Sevil'de, Bartolo adlı bir doktorun evinde yaşamaktadır. Bartolo Rosina'nın vasisidir ve yaşça ondan oldukça büyüktür. Gözü açılmadan genç ve güzel Rosina'yla evlenmek niyetindedir. Başka talipleri çıkıp da aklını çelmesin diye onu neredeyse kilit altında yaşamaya zorlamaktadır.

Kont tesadüfen Figaro adlı eski bir hizmetkarıyla karşılaşır. Figaro berberdir ve işi gereği Bartolo'nun evine girip çıkabilmektedir. Kont kendisine yardımcı olması için Figaro'ya para teklif eder. Figaro hem teklif edilen paranın cazibesine kapıldığı için hem de eski patronunu reddetmekten çekindiği için işi kabul eder. Kont'u Bartolo'nun evine sokabilmek için türlü oyunlar icat eder. Kısa sürede Rosina da çeşitli kılıklarda eve girip çıkan Kont'a aşık olur. Kont, Figaro'nun da yardımıyla Rosina'yı Bartolo'nun elinden kurtarıp onunla evlenir.

5.2. Sevil Berberi – Karakterler

Figaro: Kont Almaviva'nın eski bir çalışanıdır. Kont'un yanından ayrıldıktan sonra, Kont'un onu Bakan'a tavsiye etmesi sayesinde, bir dönem Endülüs'teki haralarda atlar için ilaç hazırlamıştır. Bu dönemde pek erdemli bir hayat sürdüğü söylenemez: mesela atlar için hazırladığı ilaçlardan yürütüp hasta insanlara satmıştır! Tiyatro metinleri, librettolar, şarkılar yazmış, gazetelere yazdığı şiirleri ve bilmeceleri gönderip ek kazançlar elde etmeye çalışmıştır. Hatta bu ek edebiyat işleri nedeniyle ecza işini iyice savsaklayınca Bakan onun işten çıkarılması için talimat vermiştir. Bir süre daha edebiyat işleriyle uğraşmış, umduğunu bulamayınca berberlik yapa yapa şehir şehir gezmiş ve sonunda Sevil'e yerleşmiştir.

Doktor Bartolo'nun kiracısıdır[41]. Usta bir yalancı olan ve ağzı iyi laf yapan becerikli ve kurnaz Figaro, Sevil'de hayata tutunabilmek için berberliğin yanı sıra elinden gelen her ek işi yapmaktadır. Doktor Bartolo'yu tıraş etmenin yanı sıra onun istediği reçeteleri hazırlamakta, bir berberin elinden gelebilecek ufak tefek cerrahi müdahaleleri gerçekleştirmekte ve bu vesilelerle Bartolo'nun evine istediği gibi girip çıkabilmekte ve ev sakinlerini tanımaktadır.[42]

Kont Almaviva: Bir İspanyol soylusu olan Kont Almaviva, Madrid'deki sarayında sürdürdüğü şatafatlı hayatını bırakıp Rosina'nın peşinden Sevil'e kadar gelmiştir. Artık menfaat peşinde koştukları için çevresinde olan ve kolayca elde ettiği kadınlardan bıkmıştır. Rosina'nın onu sırf kendisi olduğu için sevmesini ummaktadır. Bu nedenle tebdîl-i kıyâfet gezmekte ve kendisini Lindor adında genç bir öğrenci olarak tanıtmaktadır. Figaro bir konuşma esnasında ondan Rosina'ya "*Çok zeki, çok duygulu, çok yetenekli ve son derece hoş bir genç*" diye bahseder.

Rosina: Yaşı henüz reşit olmayan Rosina soylu ve varlıklı bir aileden gelmektedir. Anne ve babası ölmüşlerdir. Bir şekilde öksüz ve yetim kalmış bu kıza Doktor Bartolo vasi olarak atanmıştır. Rosina Bartolo'nun evinde adeta bir hapis hayatı yaşamaktadır. Don Basilio adında bir müzik öğretmeninden şan dersleri almaktadır. Oyun boyunca adı bir kaç kez geçen ama hiç konuşması olmayan Marcellina adında bir de dadısı/bakıcısı vardır.

Doktor Bartolo: Sevil'de doktorluk yapan şişman, kısa boylu, saçları kırlaşmış, dinç bir ihtiyardır. Kanunen henüz reşit olmayan Rosina'nın vasisi olarak atanmıştır. Oyun metninden anlaşıldığı kadarıyla Bartolo, kimsesiz kalmış birinin vesayetini sırf hayrına sırtlayacak bir adama hiç benzememektedir. Bartolo, henüz gözü açılmadan (çevresindeki yaşına uygun taliplerin farkına varmadan) Rosina'yla gizlice bir izdivaç gerçekleştirmek ve ailesinden kalan yüklü çeyizine konmak niyetindedir. Çapkınlardan ve taliplerinden uzak tutabilmek için Rosina'yı karısı olarak tanıtmıştır; ona adeta bir hapis hayatı yaşatmakta, evden dışarı çıkmasına izin vermemektedir. Odasındaki pencereleri ve kafes panjurları

[41] "*...oturduğum ev hekime ait... karşılığında her yıl ... 10 altın ödüyorum*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 14)

[42] Belki Figaro'nun bir küçük kızı olduğu çıkarımı da yapılabilir. Çekmecedeki mektup kağıtların sayan Bartolo bir tanesinin eksildiğini fark ettiğinde, Rosina ona Figaro'nun küçük kızına götürmesi için verdiği bonbonları koymak üzere bir külah yaptığı yalanını uydurmuştu. Belki de bu yalanın "Figaro'nun küçük bir kızı olduğu" ile ilgili kısmı da yalandır. Figaro'nun bir kızı olma ihtimali oldukça zayıftır; üçlemenin hiçbir kitabında burası hariç (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 40) Figaro'nun bir kızı olduğundan bahsedilmemiştir.

sürekli kilit altında tutmakta, ara sıra havalanması ve güneş alması için kontrollü olarak açmaktadır.

Rosina'ya göz açtırmayan Bartolo her nasılsa ona Don Basilio adında bir müzik öğretmeninden şan dersleri aldırmaktadır. Rosina'nın oyun boyunca adı bir kaç kez geçen ama hiç konuşması olmayan Marcellina adında bir dadısı da vardır.

Bartolo biraz geri kafalıdır; çağın yeniliklerini pek tasvip etmez. Cimridir, kıskançtır ve kendisinden nefret eden Rosina'ya deli gibi aşıktır. Zeki bir adam olan Bartolo, Rosina'yla izdivacının engellenmesi için bir takım dolaplar döndüğünü çabucak sezecektir.

Don Basilio: Bartolo'nun Rosina için ayarladığı sanatına aşık bir müzik öğretmenidir. *Züğürt ve üç kuruş için diz çöken* mizacıyla aynı zamanda Bartolo'nun, Rosina'yla gizlice evlenebilmesi için gerekli organizasyonları yapma işini verdiği bir arkadaşıdır.

Marcellina: Bartolo'nun çalışanlarından biridir. Rosina'ya dadılık [43] etmekle görevlidir. *Sevil Berberi*'nde sadece adı geçmekte olup aktif bir rolü ve karakterini ortaya çıkaracak ipuçları yoktur. Üçlemenin ikinci kitabı olan *Figaro'nun Düğünü*'nde Marcellina'nın çok daha aktif bir rolü vardır.

La Jeunesse: Bartolo'nun yaşlı uşağıdır. "*La jeunesse*" sözcüğü Fransızcada "gençlik" anlamına gelir. Önemsiz bir rolü vardır.

L'éveillé: Bartolo'nun bön ve uyuşuk bir delikanlı olan diğer uşağıdır. "*L'éveillé*" sözcüğü Fransızcada "uyanık" anlamına gelir. Önemsiz bir rolü vardır.

5.3. Sevil Berberi – Olay Örgüsü

I. PERDE: Kont Almaviva Madrid sokaklarının birinde 6 ay kadar önce gördüğü bir kıza aşık olmuştur. Onu araştırmış ve nihayet bulmuş, Madrid'deki sarayında sürdürdüğü şatafatlı hayatını bırakıp peşinden Sevil'e kadar gelmiştir. Soylu bir aileden geldiğini ve

[43] Beaumarchais'nin orijinal metninde "*duègne*" sözcüğü geçmektedir. Bu sözcük İspanyolca *dueña* sözcüğünün Fransızcaya intikal ederken şekil değiştirmiş halidir. Sözcük İngilizceye intikal ederken de biraz şekil değiştirip "*duenna*" halini almıştır. Berna Günen çevirisinde "*duenna*" sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir. Bu kullanım bende, Günen'in çeviriyi yaparken orijinal metnin İngilizce çevirisini de okuyup bundan da yararlandığı izlenimini oluşturmuştur. Günen, çeviren notlarında (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. viii) sözcüğü "Dadı, genç bir kıza eşlik eden yaşlı nedime" olarak tanımlamıştır. Günen ayrıca Marcellina'yı tanımlarken yer yer "dadı" sözcüğünü de (örneğin Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 12) kullanmıştır.

adının Rosina olduğunu öğrendiği bu genç kız, sorup soruşturduğu kadarıyla Bartolo adında yaşlı bir hekimle evlidir. Kont meydanda bir ev tutmuştur; her gün kılık değiştirerek evden çıkmakta ve Rosina'nın ilgisini çekebilmek umuduyla Bartolo'nun evinin çevresinde dolaşmaktadır.

Tesadüfen karşılaştığı eski çalışanlarından Figaro Sevil'de berberlik yapmaktadır. Kont, Figaro'dan, Rosina'nın aslında Bartolo'yla evli olmadığını, bu söylentinin Bartolo'nun çapkınları ondan uzak tutmak için uydurduğu bir hikaye olduğunu öğrenir.

Rosina Don Basilio adında bir müzik öğretmeninden şan dersleri almaktadır. Basilio, Rosina'ya *Nafile Tedbir*[44] adında yeni çıkan ve hemen popüler olmuş bir tiyatro oyunun müziklerini çalıştırmaktadır. Nota sayfaları Rosina'nın odasındadır.

Rosina evin önünden ayrılmayan ve onun dikkatini çekmek için serenatlar yapan delikanlının farkına varmıştır. Kim olduğunu çok merak ettiği bu delikanlıyla gizlice haberleşebilmek için biraz riski göze alan Rosina, Bartolo'nun balkon kapısını açığı anlardan birinde *Nafile Tedbir*'in nota sayfalarından birini kasıtlı olarak pencereden düşürür. Sayfanın kenarına gizemli hayranı için bir not yazmıştır: kim olduğunu ve niyetini nota sayfasındaki melodiye uygun olarak, "*sanki o meşhur melodiyle öylesine şarkı söylüyormuş gibi*" söylemesini istemektedir.

Rosina'yı kaybetme kaygısıyla yaşayan ve bunu haklı bir kuruntu haline getirmiş olan Bartolo düşen nota sayfasını almak üzere dışarı çıkar. Sayfayı bulamayınca kuşkulanır ve ekstra tedbirler almaya karar verir: kafes panjurları bir daha hiç açmayacaktır. Bartolo, Rosina'yla gizlice ve mümkün olan en hızlı şekilde evlenmeyi planlamaktadır. Bu evliliğin organizasyonuyla ilgili kendisine yardımcı olması için Basilio'yu görevlendirmiştir. Hâlâ Basilio'dan bu mevzuyla ilgili bir haber çıkmamış olması fena halde canını sıkmaktadır. Kendi kendine söylenerek Basilio'ya gitmek üzere evden çıkar; uşaklara da içeri kimsenin alınmamasını tembih eder.

---

[44] *Nafile Tedbir* oyunun alternatif başlığıdır. Bartolo'nun Rosina'yı kaptırmamak için aldığı tüm tedbirlerin nafile oluşuna gönderme yapar. Figaro'nun kapanış cümlesi de bunu vurgular: "Gençlik ile aşk bir ihtiyarı kandırmak üzere birlik olduğunda, adamın buna engel olmak için yapacağı her şeye haklı olarak *Nafile Tedbir* denir." (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 109)
Paul Scarron'un 1655-1657 yılları arasında yayınladığı *Les Nouvelles tragi-comiques* (*Trajikomik kısa hikayeler*) adlı koleksiyonunun ilk kitabı olan *La Précaution inutile* (*Nafile Tedbir*), Beaumarchais'nin Sevil Berberi'ne ilham vermiştir (Web7).
Beaumarchais'nin oyununun alternatif başlığı olan *...ou La Précaution inutile* (...veya *Nafile Tedbir*) eldeki verilere göre buradan gelmektedir.

Basilio'nun söylenmelerini duyan Figaro ve Kont artık kafes panjurların hep kilit altında olacağından ve yarınki gizli evlilik planından haberdar olmuşlardır. Kont'un acilen harekete geçmesi ve bu evlilik gerçekleşmeden önce Rosina'yla yüz yüze konuşma fırsatı yakalaması gerekmektedir. Figaro bu fırsatı yaratmak için kafasındaki planı Kont'la paylaşır: Kralın oğlu, komutanı olduğu bir askeri birlikle beraber şehre gelmektedir ve oyun metninden anlaşıldığına göre askerlerinin ellerinde bir gecelik barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için *iskân belgeleri* (belge sahibinin barındırılmasını ve yedirilip içirilmesini emreden belgeler) olacaktır; plana göre Kont elinde bir iskân belgesi ve cebinde bolca altınla (*biraz altının kritik durumlarda açamayacağı kapı yoktur!*), sarhoş bir süvari kılığında Bartolo'nun evine gelecek, barınma talep edecek ve fırsattan istifade Rosina'ya açılacaktır.

Bu arada Basilio'nun evden çıkmasını fırsat bilen Rosina pencereyi açar. Kont ve Figaro onun kilitli kafes panjurun arkasında olduğunu fark ederler. Kont, Figaro'nun da verdiği cesaretle ve onun gitarıyla kendine eşlik ederek, tıpkı Rosina'nın nota sayfasına yazdığı notta tarif ettiği gibi, *Nafile Tedbir*'deki bir parçanın melodisi eşliğinde kendini tanıtan bir şarkı söyler: Söylediği şarkının sözlerinde kendisini Lindor adında, asaletten yoksun, mevki sahibi olmayan, fakir bir delikanlı olarak tanıtmaktadır. Kont şarkısını bitirdiğinde Rosina da kendi uydurduğu bir iki satır sözle aynı melodiyi söyleyerek onu duyduğunu belli eder:

"*Her şey diyor bana Lindor yakışıklıdır*
ve onu sadakatle sevmem şarttır."

II. PERDE: Rosina, Bartolo'nun dışarı çıkmış oluşundan ve diğer ev sakinlerinin meşguliyetinden istifade ederek Lindor'a bir mektup yazar ve mühürler. Gerçi bu mektubu ona nasıl ulaştıracağı konusunda hiçbir fikri yoktur. Neyse ki Bartolo'nun evden çıkmış oluşundan tek faydalanan Rosina değildir: Figaro da fırsattan istifade, Bartolo'nun içeri kimsenin alınmaması talimatına rağmen eve girmeyi başarmış[45] ve Rosina'nın yanına

[45] Uşaklara çok hasta göründüklerini söyleyerek onları kandırıp birine uyku ilacı birine de hapşırık şurubu vermiş, Rosina'nın dadısı olan Marcellina'nın da ayağından kan almıştır. Kan almaktan kasıt herhalde bir tür *hacamat* tedavisidir. Muhtemelen Bartolo, Figaro'ya zaman zaman toplu ödemeler yapmaktadır ve onun kasıtlı olarak bilgisi dışındaki bazı *hacamat* ve ilaç uygulamalarını faturaya ekleyip hesabı şişirdiğinden şüphe etmektedir. Bartolo bu şüphelerini Figaro'nun yüzüne söylerken (Beaumarchais-SB, çev. 2017, sf. 74) "*hacamat*" sözcüğünü kullanmaktadır. Belki de ev çalışanlarıyla arası iyi olan Figaro'yla çalışanlar arasında bir ittifak kurulmuş, onun içeri girmesine göz yummuşlar, Bartolo'ya da bu bahaneleri uydurmuşlardır! Burası bence metinde pek net değildir; ben ikinci ihtimali daha muhtemel olduğunu düşünüyorum. Bu noktada Figaro'nun Bartolo'dan 100 ekü borç aldığını ve geri ödemediğini öğreniyoruz. Ona göre Figaro faturaları

gelmiştir. Coşkulu bir heyecan ve merak içerisindeki Rosina'ya Lindor'dan ve ona olan aşkından bahseder. Rosina da yazdığı mektubu Lindor'a ulaştırılmak üzere Figaro'ya verir.

Bu arada Basilio'yu bulamayan Bartolo eve dönmüştür. İçeri kimsenin alınmaması talimatına rağmen Figaro'nun çalışanları bir punduna getirip eve girdiğinin farkına varmış, hepsini bir temiz fırçalamaktadır. Onun geldiğini fark eden Figaro klavsen odasına saklanır, Rosina da gergefini eline alıp sanki Figaro'nun eve girdiğinden hiç haberi olmamış gibi işlemeye başlar.

Birazdan Basilio da gelir ve Bartolo'ya kötü haberleri verir: Kont Almaviva Rosina'nın peşindedir; halktan biri olmadığı için kolayca bertaraf etmek de mümkün olmayacaktır. Tek çare, henüz Rosina peşinde koşan bir Kont'un varlığının farkında değilken onunla acilen evlenmesi gibi görünmektedir. Bu acil evliliğin gerçekleşebilmesi için cimri Bartolo'nun verdiği kıt para Basilio'nun gerekli organizasyonları yapmasına yetmemiş ve vakit kaybetmişlerdir. Ne de olsa pek uygun olmayan bir evlilik hükmünün gizlice ve hızlıca verilebilmesi için biraz altın şarttır! Bartolo çaresizce Basilio'ya bu evlilik işinin ertesi gün sonlanması için daha fazla para verir. Basilio bütün gün evlilik organizasyonuyla uğraşacağı için Rosina'nın o akşamki şan dersini vermeye gelemeyeceğini söyleyerek çıkar ve iyiden iyiye paranoyaya kapılmış Basilio o çıkar çıkmaz arkasından kapıyı kilitler.

Figaro, saklandığı klavsen odasından konuşulanların hepsini duymuştur; duyduklarını Rosina'ya anlatıp gizlice evden kaçar.

Kont, planladıkları gibi "*sarhoş süvari Lindor*" kılığında, elinde iskân belgesiyle çıkagelir. Planın daha inandırıcı görünmesi için, Bartolo'ya birliğindeki görevinin "*at hekimliği"* olduğunu ve bu nedenle onu "*meslektaşının*" evine yerleştirdiklerini de söyler! Doktor Bartolo bir "*nalbantla*" aynı kefeye konmasına bozulmuştur! Lindor adını duyunca Rosina bu sarhoş süvarinin kim olduğunu anlamıştır. Bartolo asker barındırmaktan muaf olduğuna dair bir belgeyi çıkarıp gösterince, Kont'un geceyi evde geçirme planı suya düşer. Yine de evden sepetlenmeden önce Rosina'ya gizlice bir mektup vermeyi becerir. Mektupta Kont, Rosina'ya Bartolo'yla bir kavgaya tutuşmasını salık verir. Oyun metninden anlaşıldığı kadarıyla Kont bu kavgayı bahane ederek Rosina'yı evden çıkarmayı ve bir başkasına

biraz da bu 100 eküyü elini cebine atmadan ödemek için şişirmektedir. (muhtemelen faturalardaki uydurma meblağlar Figaro'nun 100 ekü borcundan düşülmektedir.)

sığınma hakkı talep etmesine imkan sağlayacak kargaşayı yaratmayı umuyordu; ama Kont, Rosina henüz mektubu okumaya fırsat bulamadan evden sepetlenince bu plan da suya düşmüştü.

III. PERDE: Kont bir kez daha müzik öğretmeni kılığında çıkagelir.[46] Güya Basilio'nun Alonzo adında bir öğrencisidir ve Basilio hasta olduğu için yerine onu göndermiştir. Bartolo'nun kuşkucu ve aşağılayıcı tavırlarına bir ara çok sinirlenir; Rosina'nın kendisine Figaro aracılığıyla ulaştırdığı mektubu göstererek, onun Kont'a bir aşk mektubu yazdığını söyleyiverir; güya Basilio ondan, Alonzo'nun eline geçen bu aşk mektubunu Bartolo'ya iletmesini rica etmiştir. Kızgınlıkla mektubu ortaya çıkarmış olmasından pişmandır ama artık pişmanlık için çok geçtir; mektubu istemeye istemeye Bartolo'ya vermek zorunda kalır. Bartolo Rosina'nın el yazısını hemen tanımıştır. Rosina'nın durumdan haberi olsa, Kont'un mektubu kızgınlıkla ifşa etmiş oluşu avantaja bile dönüşebilirdi elbette. Aslında mektubu ortaya çıkarması, pimpirikli Bartolo'nun güvenini kazanmasını sağlayarak bir bakıma işe yaramıştı da. Kont o anda aklına gelen bir planı doğaçlama uygulamaya başlar ve ertesi gün kıyılacak nikah esnasında Rosina eğer direnirse –ki bu çok kuvvetli bir ihtimaldir– Bartolo'ya mektubu ortaya çıkarıp onu utandırarak direncini kırmasını tavsiye eder. Nikah kıyılması esnasında Alonzo da orada olacaktır. Eğer mektubun ortaya çıkışı işe yaramazsa, Alonzo bir adım daha da ileri gidip mektubu Kont'un aşık olduğu başka bir kadından aldığı yalanını uyduracaktır.[47] Elbette Rosina'nın Alonzo'yu önceden tanıyor olması tüm bu numaraların işe yarama ihtimalini artıracaktır. Böylece Kont, Alonzo'nun Rosina'ya bir şan dersi verme ve bu vesileyle onunla tanışma imkanı elde etme vizesini Bartolo'dan kendi rızasıyla almış olur!

Bartolo kendisini odasına kapatmış Rosina'yı zar zor şan dersi için ikna eder. Elbette, müzikten pek hazzetmemesine rağmen, Alonzo'yla Rosina'yı bu şan dersi esnasında yalnız bırakmaz. Bartolo, Alonzo'yla Rosina'nın çalıştıkları ilk şarkı[48] boyunca ara ara uyuklar, genç aşıklar da bu fırsatı küçük temaslarla değerlendirirler.

---

[46] Figaro klavsen odasında saklanırken Bartolo'yla Basilio'nun konuşmalarını duymuştu; Basilio, Bartolo'nun Rosina'yla hemen evlenebilmesi için evrak işleriyle uğraşacağından akşamki şan dersine gelemeyecekti. Muhtemelen Figaro bu duyduklarından Kont'a bahsetti ve Kont'un müzik öğretmeni kılığında tekrar eve girebilmesi için bir plan yaptılar. Oyun metninde bu planın yapıldığına dair bir kısım yoktur. Üçüncü perde Kont'un müzik öğretmeni kılığında kapıyı çalmasıyla başlar.

[47] Acaba Kont'un çok fazla kadınla mektup alışverişi olduğu ve bu nedenle kağıtları karıştırıp Rosina'nın mektubunu yanlışlıkla başka bir kadına verdiği mi ima ediliyor? Ya da çok fazla kadınla mektuplaştığı ve artık mektup yazmaya üşendiği için elindeki *hazır yazılmış aşk mektuplarını* ya tutarsa diye ayartmaya çalıştığı kadınlara verdiği mi ima ediliyor?

[48] *Nafile Tedbir*'in o meşhur şarkısı

O gün Bartolo'nun tıraş günüdür ve bu hoş tesadüf elbette onu sürekli tıraş eden Figaro'nun hiçbir bahane üretmek zorunda kalmadan eve kolayca girebilmesini sağlamıştır. O da, elbette görev edindiği üzere, bu tıraş faslını Kont ve Rosina'ya biraz baş başa kalma imkanı sağlamak üzere istismar edecektir.

İyiden iyiye paranoyak hale gelmiş Bartolo için oldukça zor bir durumdur. Rosina'nın mektubunu Kont'a Figaro'nun ulaştırdığından (haklı olarak!) şüphe etmekte ve ona hiç güvenmemektedir. Üstelik Figaro, daha bugün saf uşaklarını kandırıp iyi görünmediklerini söyleyerek onları evhamlandırmış, gereksiz ilaçlar vermiş, Marcellina'ya da muhtemelen gereksiz bir hacamat tedavisi uygulamıştır! Alonzo biraz olsun güvenini kazanmıştır ama yine de daha henüz tanıştığı Alonzo'yla Rosina'yı bir şan dersi seansında klavsen odasında baş başa bırakmak istememektedir. Rosina'ya zaten hiç güveni yoktur; pencereden kazara(!) uçurulan notalar, Kont'a gönderilen mektuplar... Bu üçlüden (Figaro, Rosina, Alonzo) herhangi ikisinin kesinlikle kendisinin olmadığı bir ortamda yalnız kalmalarını istememektedir.

Bartolo'yu klavsen odasından kısa bir süreliğine de olsa uzaklaştırmak niyetiyle Figaro ondan tıraş takımını ister. Ancak evde Figaro'ya Bartolo'nun kilitli çalışma odasındaki tıraş takımını getirecek hiçbir sağlam(!) çalışan kalmamıştır. Önce Figaro'ya güvenip de anahtar destesini vermek istemeyen Bartolo tıraş takımını almaya kendi gider. Bu kısacık sürede odada kalan üçlünün arasında hemen komplo fısıldaşmaları başlamıştır: Fırsat nasıl da kaçmıştır! o anahtar destesinin içinde Rosina'nın penceresini örten kafes panjurların da anahtarı (Rosina'nın dediğine göre destedeki en yeni anahtar) olmalıdır;

Üçlüyü yalnız bıraktığına pişman olan Bartolo geri döner ve anahtar destesini istemeyerek de olsa tıraş takımını getirmesi için Figaro'ya verir. Figaro çıktıktan kısa bir süre sonra tabak çanak kırılmasına benzer şangırtılar duyulur. Bartolo ne olduğuna bakmak için odadan çıkmış ve genç çift aradığı fırsatı elde etmiştir; ama Bartolo geri gelene kadarki kısacık sürede pek de fazla konuşamazlar.

Bu arada Don Basilio çıkagelir ve kargaşa iyice tırmanır. Hiç kimse Basilio'nun konuşup bir şeyleri berbat etmesini istememektedir. Hatta Bartolo bile istememektedir! Çünkü Rosina'nın yanında yarın sabah gelip alelacele nikah kıyacak bir yargıçtan ya da belki

Alonzo'nun öğrencisi bile olmadığından bahsedip [49] kendisini yalancı durumuna düşürmesini istememektedir. Bu nedenle odadaki herkes Basilio'nun konuşmasını engelleyecek şekilde lafa girer. Sonunda Kont, şaşkınlık içerisinde ve olup biten hiçbir şeyi anlamayan Basilio'nun eline gizlice bir para kesesi sıkıştırmayı başarır ve onu gönderirler.

Bartolo Kont'la Rosina'yı yalnız bırakmamak için klavsen odasında tıraş olmak ister. Figaro'nun perdelemesiyle küçük bir fırsat yakalayan Kont (tabii Rosina onu tanımıştır; tanımıştır derken öğrenci Lindor olduğunu sanmaktadır!) kafesin anahtarını aldıklarını ve gece yarısı Figaro'yla pencereye tırmanıp onu kaçırmak üzere geleceklerini söylemeyi başarır. Tam mektuptan bahsedecekken Bartolo onların konuşmalarını yakalar ve kapı dışarı edilirler.

Şaşkınlık içerisindeki Bartolo, olup biteni anlayabilmek için hemen (*bir komşu ya da önüne çıkacak ilk kişi, artık kim olursa ondan rica ederek*) Basilio'yu çağırtır.

IV. PERDE: Basilio, Alonzo'yu tanımadığını, mektuptan haberi olmadığını, Bartolo da tasvip ediyormuş gibi göründüğü için altın kesesini alıp çıktığını anlatır. Bu durumda ona göre tek ihtimal vardır: Rosina'nın Kont'a yazdığı mektup elinde olduğuna göre Alonzo Kont'un özel görevlilerinden biridir; ama verdiği altının miktarına bakılacak olursa Kont'un ta kendisi bile olabilir!

Oyunu bozmak için, panik içerisindeki Bartolo'yu hemen o gece evlendirmeye karar verirler. Sabaha karşı saat 04:00'te Basilio, nikahın gizlice kıyılması için noteri Bartolo'nun evine getirecektir. Noter daha önce gelememektedir, çünkü elindeki nikah listesine göre bir önceki sıradaki Figaro'nun yeğeni (Muhtemelen yeğeni falan olmayan Figaro, gece yarısı evden kaçırdıkları Rosina'yla Kont'un nikahını kıyması için, yeğeninin evleneceği yalanını uydurarak noterden sıra almıştı!) vardır! Bartolo evin bütün kapılarını açan bir anahtarı[50] Basilio'ya verip onu gönderir. Uyumayıp nöbet tutacaktır!

[49] Her ne kadar Bartolo, Basilio'nun tavırlarından ve konuşmasına fırsat verilmediği için yarım yamalak kurabildiği cümlelerden Alonzo'nun onun öğrencisi olmadığını anlamış olsa da, hala Basilio'nun bir tanıdığı olduğunu ve onu Basilio'nun gönderdiğini düşünmektedir: Kont ve Figaro'yu kapı dışarı ettikten sonra dördüncü perdenin hemen başındaki Bartolo-Basilio konuşmasında bu varsayım netleşmektedir.

[50] Günen'in çevirisinde bu anahtardan *maymuncuk* diye bahsedilmektedir: orijinal metindeki "passe-partout" sözcüğünü "*maymuncuk*" diye çevirmiştir. Maymuncuk sözcüğü Türkçede daha çok hırsızların kapı açmak için kullandığı ince metal tel ya da çubuklar için kullanılır. Burada bahsedilen bir tür "*master-key"* (ana anahtar) olmalıdır.

Yağmur yağmakta ve korkunç bir fırtına vardır. Rosina uyumamış, heyecanla Lindor'un pencereden gelişini beklemektedir. Kötü hava koşulları aslında Lindor'a duyulmadan ve görülmeden tırmanabilmesi için avantaj sağlıyor olmalıdır, ama hala gelmemiştir! Lindor onu kandırmış mıdır acaba? Bartolo onun hala uyumadığını fark edince yanına gidip Kont Almaviva'ya yazdığı mektuptan haberi olduğunu söyler; dostane bir ifadeyle genç kızların bu yaşlarda bu tür hatalar yapmalarının normal olduğundan bahsedip mektubu ortaya çıkarır! Kont Almaviva'nın adını duyunca, mektubu Lindor'a yazdığını sanan Rosina'nın kafası karışmıştır. Üstelik Bartolo, bu mektubu başka bir kadından (Bartolo, Alonzo'nun Kont'un adamı olduğunu artık bilmekteydi; Rosina'nın Bartolo'yla evlenme konusundaki direncini kırabilmesi için mektubu ortaya çıkarıp onu utandırması aklını Bartolo'ya, Alonzo maskesi düşmeden önce vermişti!) aldığını, Kont'un onun mektubunu başka bir kadına verecek fırsatçı ve korkunç bir çapkın olduğunu söylemektedir!

Kafası karışık Rosina bayrağı indirmiştir: Bartolo'yla evlenmeye artık razıdır; Ona Lindor ve Alonzo'nun aynı kişi oluğunu, kafesin anahtarını çaldığını ve az sonra pencereden içeri gireceğini anlatır!

Bartolo Rosina'nın kalbini olmasa da aklını kazanmıştır! Lindor'u da (ya da Alonzo, artık gerçek adı her neyse...) evine girmeye çalışırken yakalayacak, onu bir hırsız olarak adalete teslim edip intikamını almış olacaktır. Rosina'ya Marcellina'nın odasına gidip kapıyı kilitlemesini söyler ve Lindor'u enselemek üzere dışarı çıkar.

Kalbi kırık Rosina onun sözünü dinlemez; alçaklığını yüzüne vurmak niyetiyle Lindor'u odasında beklemeye başlar. Çok geçmeden Kont ve Figaro pencereden girerler. Yüzleşme konuşmalarının ardından Rosina'nın Lindor'a yazdığı mektubunun nasıl olup da Bartolo'nun eline geçtiği netleşir: Kont, Alonzo kılığında eve kılığında eve geldiğinde zor duruma düştüğünü, Bartolo'nun güvenini kazanmak için mektubu ona vermek zorunda kaldığını, sonrasında da bir türlü ona anlatacak fırsat bulamadığını anlatır. Üzerindeki gerçek kimliğini gizleyen geniş pelerini atar ve şaşkın Rosina'ya görkemli kıyafetleri içerisinde aslında öğrenci Lindor değil Kont Almaviva olduğunu açıklar. Rosina ikna olmuştur ama Bartolo pencereye dayadıkları merdiveni aldığı için kaçamamaktadırlar!

Bartolo evine zorla girmiş hırsızları yakalatmak hemen mahkum ettirmek üzere kolluk görevlilerini ve bir yargıcı çağırır. Bu arada Don Basilio, Bartolo'dan aldığı anahtarla kapıyı açıp noterle birlikte eve gelmiştir. Basilio, Kont'u orada görkemli kıyafetleri

içerisinde ve gerçek kimliğiyle görünce bir kez daha şaşkına dönmüştür ama bir kese daha altın çenesini kapalı tutmasına ve Figaro'nun yanı sıra ikinci şahit olmasına fazlasıyla yeter. Noterin o gece kıyması gereken iki nikah ve haliyle yanında iki nikah sözleşmesi (biri Rosina ve Bartolo, biri Rosina ve Kont'a ait olmak üzere) vardır!

Bartolo, yargıç ve kolluk görevlileriyle birlikte geldiğinde artık çok geçtir: noter Kont ve Rosina'nın nikahını çoktan kıymıştır. Yargıç Rosina'nın kendi rızasıyla Kont'la evlendiğine ikna olmuştur. Üstelik mal varlığına konmak üzere henüz reşit olmayan Rosina'nın vasisi oluşunu kötüye kullanma ihtimalinin sorgulanması gerektiğini de dile getirmiştir. Kont Rosina'nın mal varlığıyla ilgili hiçbir şey istemediğini söyleyince Bartolo da artık pes eder ve imza[51] atar. Figaro bu arada fırsattan istifade sözlü olarak Bartolo'ya olan 100 ekü[52] tutarındaki borcunun da silinmesini talep eder.

Ve Figaro'nun söylediği kapanış repliğiyle oyun son bulur:

> "Gençlik ile aşk bir ihtiyarı kandırmak üzere birlik olduğunda, adamın buna engel olmak için yapacağı her şeye haklı olarak *Nafile Tedbir* denir."

[51] Herhalde evlilik sözleşmesinde reşit olmayan birinin evlenebilmesi için vasinin de imzalaması gereken bir yer vardır.
[52] Metin boyunca bu 100 ekü tutarındaki meblağdan bir kaç kez bahsediliyor. Figaro, tıpkı Marcellina'ya borç taktığı gibi Bartolo'dan da 100 ekü almış ve geri ödememiştir.

6. FİGARO'NUN DÜĞÜNÜ

6.1. Figaro'nun Düğünü – Özet

Kral, Kont Almaviva'yı adli ve idari konularda kendisini temsil etmek üzere Endülüs bölgesine vali[53] olarak atamıştır. Sevil Berberi'ndeki olayların üzerinden üç yıl geçmiştir. Kont Rosina'yla üç yıldır evlidir; Figaro Kont'un yanında çalışanlardan biridir.

Rosina'ya karşı hissettiği aşkın coşkusuyla feodal düzenin soylulara vermiş olduğu *ilk gece hakkı*'nı hükmettiği topraklarda kendisini de kapsayacak şekilde lağvetmiş olan Kont bu kararından son derece pişmandır. Artık *Kontes Almaviva* titriyle karısı olan Rosina'yı hala sevmekte ve çok kıskanmaktadır ama hamurundaki çapkınlık ve evliliğin tekdüzeliği onu değişiklik arayışlarına yönlendirmiştir. Saray dışındaki kadınların peşinde koşmaktan da yorulmuş, maiyetindeki hizmetçilerden biri olan Susanna'yı gözüne kestirmiştir.

Figaro ve Susanna evlenmek üzeredirler, ama Kont lağvettiği *ilk gece* geleneğini tekrar canlandırmak ve açılışı da Susanna'yla yapmak niyetindedir!

6.2. Figaro'nun Düğünü – Karakterler

Figaro: *Sevil Berberi*'nde Kont'un Rosina'yı elde edip onunla evlenebilmesi büyük ölçüde Figaro'nun yardımları sayesinde olmuştu. Muhtemelen Kont'un ona duyduğu minnet borcu sayesinde Figaro artık Kont'un özel uşağı ve şatonun kahyasıdır. Saraydaki başka bir çalışan olan Susanna'yla evlenmek üzeredir. Oyunun ilerleyen aşamalarında Figaro'nun aslında Bartolo ve Marcellina'nın gayrimeşru oğlu olduğu açığa çıkacaktır.

Çingenelerin daha küçücük bir çocukken kaçırdığı Figaro annesiz babasız büyümüştür. Muhtemelen büyüdüğü ortam onun ahlaki değerlerini örselemiştir. Haliyle *Sevil Berberi*'nde ağzı çok iyi laf yapan usta bir yalancı olarak tanıdığımız Figaro pek de değişmemiştir. O zamanlar hayata tutunabilmek için elinden gelen her türlü işi yapan becerikli ve kurnaz Figaro, güçlüklerle dolu zor bir hayata göğüs germişti. Bu nedenle fırsatçıydı, maddiyatçıydı.

[53] **Corregidor:** Eski çağlarda İspanyol hakimiyetindeki topraklara kralın temsilcisi olarak atanan idari ve adli yönetici.

Artık sarayda Kont'un yanında çalışmasına rağmen hala fırsatçıdır, hala maddiyatçıdır. Şartları çok iyileşmiş olmasına rağmen karakteriyle bütünleşmiş bu maddiyata düşkünlükten kolay kolay kurtulamaz. Susanna ona Kont'un kendisiyle ilgili ihtiraslarını anlattığında Figaro'nun tek düşündüğü "*Kont hazretlerinin minik tutkularını oyuna getirerek*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 7) bu durumdan kurtulmak değildir; "*altınları ve hediyeleri cebe indirmek*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 4, 6) de mutlaka aklının bir köşesindedir. Maddiyata düşkünlüğü *Figaro'nun Düğünü'*nde artık "*drahoma koparmak*" [54] olarak tezahür etmektedir. Figaro, iki drahoma [55] koparmışken bile üçüncünün[56] peşinde koşar! Kontes onun için "*Figaro drahoma kaçıracak adam değildir*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 135) der mesela. Susanna onun için "*Entrika ve para, işte şimdi özüne döndün*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 4) der.

Kont Almaviva: *Sevil Berberi*'ndeki genç ve gerçek aşk peşinde koşan Kont'u yıllar ve evliliğin tekdüzeliği epey değiştirmiş olmalıdır. *Figaro'nun Düğünü'*nde çapkın, kıskanç ve otoritesi daha oturmuş bir Kont tasvir edilir. Bartolo onun için "*Libertin par ennui, jaloux par vanité*" yani "*Can sıkıntısından çapkın, kibrinden kıskanç*" diyor. Rosina'ya karşı hissettiği aşkın coşkusuyla feodal düzenin soylulara vermiş olduğu *ilk gece hakkı*'nı hükmettiği topraklarda kendisini de kapsayacak şekilde lağvetmiş olan Kont bu kararından son derece pişmandır. Artık Kontes Almaviva olan karısı Rosina'yı hala sevmekte ve çok kıskanmaktadır ama hamurundaki çapkınlık ve evliliğin tekdüzeliği onu değişiklik arayışlarına yönlendirmiştir. Saray dışındaki kadınların peşinde koşmaktan da yorulmuş, maiyetindeki hizmetçilerden biri olan Susanna'yı gözüne kestirmiştir.

Kontes Almaviva (Rosina): *Sevil Berberi*'nin Rosina'sı da tıpkı Kont gibi yaş almış ve olgunlaşmıştır. Artık o, Kontes Almaviva'dır. Bir zamanlar aşık olduğu Kont'un değişimi ve çapkınlıkları onu çok üzmektedir.

Susanna: Susanna, Kontes Almaviva'nın baş oda hizmetçisidir (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 25). Akıllı kız Susanna zaman içerisinde Kontes'in güvenini kazanmış ve onun sırdaşı olmayı başarmıştır. Saray dışındaki kadınların peşinde koşmaktan da sıkılmış olan

[54] "*Bir tek Ekselanslarından drahoma koparmayı ümit ediyorduk, şimdiyse elimizde iki drahoma var, ama ikisi de onun cebinden çıkmış değil"* (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 131)
[55] Bunlardan biri Kontes'in düğün hediyesi olarak Susanna'ya verdiği para, diğeri ise Marcellina'nın alacağından vaz geçtiğinde "*al senedini, bu senin başlık paran*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 125) diyerek iade ettiği borç senedidir.
[56] Bu da Kont'tan koparmayı umduğu drahomadır.

Kont onu gözüne kestirmiştir. Susanna ve nişanlısı Figaro pek yakında evleneceklerdir ve Kont lağvettiği *ilk gece hakkı*'nı etkinleştirip Susanna üzerinde kullanmak niyetindedir.

Doktor Bartolo: Bartolo, Rosina'nın elinden kayıp gitmesine neden olan Figaro'ya, *Sevil Berberi*'nden kalma bir kin gütmektedir. Kindar Bartolo'nun intikam arzusu hiç sönmemiş, geçen üç yıl içerisinde katlanarak büyümüştür. Doktorluğun yanı sıra hukuki mevzulardan da anlayan Bartolo Marcellina onu çağırır çağırmaz Kont'un sarayına gelmiştir. Marcellina'nın elinde Figaro'ya kaptırdığı parayı belgeleyen bir borç senedi ve altında eğer Figaro bu parayı geri ödemezse onunla evleneceğini taahhüt eden imzalı beyanı bulunmaktadır. Bartolo, Marcellina'nın Figaro'ya açacağı davada onu temsil edecek, Marcellina'yı Figaro'ya "*kaktırıp*" Susanna evlenmesini engelleyerek intikamını almış olacaktır.

Marcellina: *Sevil Berberi*'nde aktif bir rolü olmayan ancak bir kaç kez adı geçen Marcellina, Rosina'nın bakıcısı ve haliyle Bartolo'nun çalışanlarından biriydi. *Figaro'nun Düğünü*'nde ise Marcellina her nasılsa bir şekilde (muhtemelen Rosina'nın ona olan minnet borcu sayesinde) Kont Almaviva'nın sarayına kapağı atmış ve saray çalışanlarından biri olmuştur.

Oyun metninden Marcellina'nın Figaro'ya muhtemelen *Sevil Berberi* döneminden kalma bir aşk beslediğini öğreneceğiz. Marcellina *Sevil Berberi* döneminde bir şekilde Figaro'ya para da kaptırmıştır. Neyse ki ona borç olarak verdiği bu parayı belgelemiştir. Elinde bir borç senedi ve altında eğer Figaro bu parayı geri ödemezse onunla evleneceğini taahhüt eden imzalı beyanı bulunmaktadır. Marcellina bu senet marifetiyle Figaro'yla evlenmek niyetindedir.

Oyunun ilerleyen aşamalarında Figaro'nun aslında Bartolo ve Marcellina'nın gayrimeşru oğlu olduğu açığa çıkacaktır; ve bu açığa çıkana kadar da Susanna'yla aralarındaki rekabet nedeniyle birbirlerine "*nazikçe*" laf soktukları konuşmalar vardır.

Beaumarchais, oyundaki karakterleri tanıttığı ve kıyafetleriyle ilgili önerilerde bulunduğu kısımda onun için "*...zeki bir kadın. Gençliğindeki fevri mizacı, yaptığı hatalar ve tecrübe sayesinde törpülenmiştir.*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. viii) ifadelerini kullanmıştır. Bartolo ondan "*yaşlı dadı*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 12) diye bahseder. Bir şekilde Don Basilio'yu kendisine aşık ettiğine göre yaşına rağmen çekici bir kadın olmalıdır.

Cherubino: Kont'un yanında dönemin feodal yapısını anlayabilmesi ve bir feodal efendiye evrilebilmesi için bir tür staj görmektedir. Çevirilerde ondan uşak [57] diye bahsedilmesine rağmen aslında Figaro ya da Susanna gibi değildir; belki ona zaman zaman getir götür işleri de verilir ama ondan kolay kolay vazgeçilemez, yaramazlıkları çoğu zaman hoş görülen soylu bir stajyerdir[58] o. Kont'u çok kızdırıp saraydan kovulduğunda bile "*elli altın ve bir at verilerek ailesinin yanına*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 24) usulünce gönderilir ya da saraydan uzaklaştırılacaksa "*Katalonya'daki birliklerde bir bölüğün başı*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 31) olarak görevlendirilir!

Cherubino Kontes'e aşıktır; Susanna'ya da aşıktır, Fanchette'e de aşıktır... aslında gördüğü her kadına aşık olan haylaz ve yakışıklı bir ergendir. Soylu bir aileden gelmektedir. Kontes'in ailesinin evinde büyümüş (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 32) ve -muhtemelen vaftiz töreni esnasında- Kontes onun vaftiz annesi (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 25, 31) olmuştur.

Don Basilio: *Sevil Berberi*'nde Kont'un verdiği altın keselerinin susturduğu Basilio, *Figaro'nun Düğünü*'nde artık Kont'un adamı olmuştur. Kont'un niyetinin farkında olan Susanna ondan uzak durmaya ve onunla pek yalnız kalmamaya gayret etmektedir. İşte bu nedenle, Susanna'yı baştan çıkarmak için yaklaşma fırsatı bulamayan Kont, metresi olduğunda elde edebileceği ayrıcalıkları ona söylemesi için Basilio'yu kullanmaktadır: Basilio, Susanna'ya şan dersleri vermekte ve bu dersler esnasında Kont'un ona olan aşkını kulağına fısıldamaktadır.

Oyunun ilerleyen aşamalarında Basilio'nun Marcellina'ya karşılıksız bir aşk beslediği ve onunla evlenmek niyetinde olduğu ortaya çıkacaktır.

Antonio: Kont'un sarayında görevli baş bahçıvandır. Susanna'nın dayısıdır. Fanchette adında Cherubino'yla kırıştıran bir kızı vardır. İçkiye düşkündür ve çoğu zaman

---

[57] Fransızca "*page*" sözcüğü Türkçeye çoğu zaman "*uşak*" diye çevrilmektedir. O dönemlerde bir lordun hizmetine sunulan genç asilzadelere "*page*" denmekteydi. Sözcük başka dillere sirayet ederken anlam kaymasına uğrayıp çoğu zaman "*uşak, vale, getir götür işlerine bakan genç delikanlı*" gibi anlamlara bürünmektedir.

[58] Orijinal metinde karakterlerin tanıtıldığı kısımda ondan "*premier page du Comte*" diye bahsedilir. Günen bu ifadeyi çevirirken "*baş, ilk, birinci*" gibi anlamlara gelebilecek "*premier*" sözcüğünü atlayıp "kontun uşağı" diye çevirmeyi tercih etmiştir. Ancak daha sonra Susanna'nın kurduğu bir cümlenin içinde "*le premier Page de Monseigneur"* ifadesini "*Monsenyör'ün baş uşağı*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 15) diye çevirmiş ve bu kez "baş" sözcüğünü atlamamıştır. Bence bu çeviride Cherubino için "uşak" sözcüğünün kullanımı doğru değildir; "*Kont'un baş stajyeri*", "*Monsenyör'ün baş uşağı*" ya da "*baş*" sözcüğünün kullanılmaması gereken yerlerde sadece "*stajyer*" diye yapılacak çeviriler daha uygun olacaktır.

çakırkeyif gezmektedir. Yeğeninin (Susanna'nın) soyu sopu belli olmayan Figaro'yla evlenmesini pek istememektedir[59].

Fanchette: Bahçıvan Antonio'nun saf kızıdır. Ergen Cherubino her kadına olduğu gibi Fanchette'e de aşıktır; Fanchette de ona aşıktır ve evlenmek istemektedir.[60]

Pedrillo: Kont'un av ekibindeki uşaklarından biri. Orijinal metinde Pedrillo'nun görevi "*geyiklerin peşinden koşan köpeklere dörtnala eşlik eden atlı*" anlamına gelen "*piqueur*" sözcüğüyle tanımlanmıştır. Günen, Pedrillo'yu "*Kont'un atlı uşağı*" olarak tanımlamayı tercih etmiştir. Metnin İngilizce çevirilerinden birinde ise Pedrillo "*master of the Count's hunt* – Kont'un baş avcısı" (Beaumarchais-FD, çev. 2003, sf. 137) olarak tanımlanmaktadır. Oyunda çok küçük bir rolü vardır.

Don Gusman Brid'oison: Bölge yargıcı; muhtemelen layıkıyla hak etmediği titrini parayla satın almış kekeme bir adam.

Double-Main: Katip, Don Gusman'ın sekreteri.

Gripe-Soleil: Çok küçük bir rolü var. Kont'un maiyetindeki bir keçi çobanı. Havai fişek gösterisini düzenleme görevi ona verilmiş.

6.3. Figaro'nun Düğünü – Olay Örgüsü

I. PERDE: Figaro ve Susanna evlenmek üzeredirler ve Kont'un kendileri için ayırdığı odada düğün hazırlıklarını yapmaktadırlar. Figaro, elinde bir cetvelle Kont'un verdiği yatağı sığdırmayı planladığı yeri ölçmekte, Susanna ise ayna karşısında portakal çiçeklerinden yapılmış küçük bir tacı denemektedir. Kont'un Susanna'yla ilgili niyetlerinden bihaber Figaro halinden çok memnundur, çünkü Kont'un onlar için ayırdığı oda Kont ve Kontes'in odalarının tam arasındadır. Bu sayede onları çağırmak için kullandıkları zilin sesini duydukları anda çağıranın yanına gidip istediği hizmet her neyse çabucak halledip odalarına geri gelebileceklerdir.

---

[59] "*Hemşiremin kızını kimsenin olmayan bir çocuğa mı vereyim yani?*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 127)

[60] Nedense eser Mozart'ın operasına intikal ederken Fanchette'in adı *Barbarina* oluvermiştir! İki isim arasındaki tek benzerlik muhtemelen gençliklerine vurgu yapmak için sonlarına takılmış küçültme ekleridir. Türkçede "*cik, cık*" ekleriyle vücut bulan bu küçültme etkisi Fransızca *Fanchette* isminde "*ette*", İtalyanca *Barbarina* ismindeyse "*ina*" ekiyle sağlanmıştır. (Diğer karakterlerin isimleri sadece İtalyancalaştırılmışlardır: Suzanne→Susanna, Bazile→Basilio, Marceline→Marcellina, Chérubin→Cherubino gibi...)

Susanna ona Kont'un kendisiyle ilgili niyetlerini anlatır ve gerçekleri görmesini sağlar: Kont'un evlendiğinde ona vermeyi vaat ettiği çeyiz Susanna'nın aklını çelmek içindir ve Figaro'nun iyi hizmetiyle pek ilgisi yoktur. Kont, Susanna'yı yalnız yakalayıp dile getiremediği arzularını ona şan hocası Basilio (bir zamanlar -*Sevil Berberi* zamanlarında- Bartolo'nun evinde Rosina'ya şan dersleri veren Basilio) aracılığıyla aktarmaktadır. Kral Kont'u Londra'daki büyük elçinin refakatçisi[61] olarak görevlendirmiştir. Kont'un bu görev nedeniyle yapacağı Londra seyahatlerinde Figaro'yu yanında kurye olarak götürmesi ve uydurma bir "*elçilik danışmanı*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 40) sıfatıyla Susanna'yı da sarayda bırakmayıp yanına alması bir jest gibi görünmektedir. Ancak bu jestin altında başka niyetler yatmaktadır: Kont, Figaro'ya bir takım getir-götür işleri verip onu uzaklaştırmayı ve yokluğundan istifade Susanna'yla baş başa kalabilmeyi ummaktadır. İşte tüm bunların artık farkında olan Figaro, Kont'un oyunlarını bozmaya kararlıdır. Kont'un emellerine nail olmasını engellemeli, bunun için düğününü mümkün olduğunca öne çekmeli, ama bunları yaparken de vaat edilen çeyizleri, altınları, hediyeleri cebe indirmenin bir yolunu bulmalıdır.

Figaro'nun önündeki en büyük engellerden biri de Marcellina'dır. Bir zamanlar (*Sevil Berberi* zamanlarında) Bartolo'nun evinde Rosina'ya dadılık eden Marcellina, bir şekilde Kont Almaviva'nın sarayına çalışan olarak (muhtemelen Rosina'nın minnet borcu sayesinde) kapağı atmıştır. *Sevil Berberi*'nde sadece adı geçen ve aktif bir rolü olmayan Marcellina Figaro'ya aşıktır ve onunla evlenmek istemektedir. Bu aşk muhtemelen *Sevil Berberi* döneminde, Figaro'nun Bartolo'nun evine onu tıraş etmek için sıkça girip çıktığı günlerde filizlenmiş olmalıdır.

Marcellina ve Bartolo'nun ise muhtemelen *Sevil Berberi* döneminden de öncesine dayanan bir hukuku vardır. O dönemde Marcellina bir şekilde Bartolo'ya aşık olmuş (her ne kadar bu aşk Bartolo tarafında tam bir karşılık bulamamış olsa da) ve bu ikisinin Emmanuel adında gayrimeşru bir oğulları olmuştur. (Oyunun ilerleyen aşamalarında Emmanuel'in aslında Figaro'nun ta kendisi olduğu ortaya çıkacaktır: Emmanuel çok küçük bir çocukken kaçırılmış ve çingenelerin elinde büyümüştür. (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 119) İşte bu nedenle anne babasını hiç tanıyamamıştır; haliyle Marcellina ve Bartolo'nun da yetişkin bir Emmanuel'i gördükleri zaman tanımaları pek mümkün değildir. Oyunun üçüncü

[61] Berna Günen "*compagnon ministre*" ifadesini "*bakan refakatçisi*" diye çevirmiştir; ancak "*ministre*" sözcüğünün "*büyük elçiden hemen sonra gelen ikinci sınıf diplomatik görevli*" gibi bir anlamı da vardır; bu bağlamda "*büyük elçinin refakatçisi*" diye çevirmenin daha uygun olacağını düşünüyorum.

perdesinin sonlarına doğru, Figaro'nun kolundaki ıspatulaya benzer bir doğum lekesi sayesinde onun kendi çocukları olduğunu anlayacaklardır.)

Marcellina bir şekilde Figaro'ya para kaptırmıştır. Neyse ki ona borç olarak verdiği bu parayı belgelemiştir. Elinde bir borç senedi ve altında eğer Figaro bu parayı geri ödemezse onunla evleneceğini taahhüt eden imzalı beyanı bulunmaktadır. İşte bir zamanlar kendisiyle evlenmeye yanaşmayan Bartolo'yu şimdi hiç değilse Figaro'yla evlenmesini sağlamak üzere yardımcı olması için çağırmıştır. Bartolo eğitimli bir adamdır ve doktorluğunun yanı sıra hukuki mevzulardan da anlamaktadır. Marcellina Figaro'nun bu parayı kendisine ödeyemeyeceğinden neredeyse emindir: onu bir şekilde hakim karşısına çıkarmayı ve elindeki belgeyi kullanarak onunla evlenebilmeyi ummaktadır. İşte bu davada kendisini temsil etmesi için Bartolo'yu acil saraya çağırmıştır.

Marcellina Bartolo'yu çağırmak için biraz geç kalmıştır: Figaro ve Susanna evlenmek üzeredirler. Her ne kadar yumurta kapıya dayanmış olsa da Bartolo elinden gelen her şeyi yapacaktır. Üstelik ellerinde başka bir silah daha vardır: Uyanık Marcellina Kont'un Susanna'ya olan ilgisini fark etmiş ve bundan Bartolo'ya bahsetmiştir. Eğer Susanna'yı utandırıp Kont'u reddetmesini sağlayabilirlerse[62], adlî yetkileri de olan Kont Susanna'dan intikam almayı isteyecek, Marcellina Figaro'yla Susanna'nın evlenmesine itiraz ettiğinde Marcellina'yı destekleyecektir. Figaro'dan intikam almayı çok isteyen Bartolo'nun eline harika bir fırsatı geçmiştir: "*Yaşlı dadıyı genç nişanlısının elinden alınmasına aracı olan hergeleyle evlendirmek*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 12)[63].

Susanna Marcellina'nın Figaro'ya olan ilgisinin farkındadır ve doğal olarak Marcellina'yla Susanna'nın arasında karşılıklı bir kıskançlık ve husumet hasıl olmuştur.

Kont Cherubino'yu bahçıvan Antonio'nun kızı Fanchette'le baş başa yakalayınca çok öfkelenmiş ve onu saraydan kovmuştur. Cherubino Kontes'i araya sokup Kont'u yumuşatmayı ummaktadır. Bu durumu Kontes'e anlatmaya çekinince aracı olması için Susanna'dan yardım istemeye gelmiştir.

---

[62] Oyun metninden anlaşıldığına göre Kont'un çevresinde onunla birlikte olup ondan koparacakları imkanların peşinde olan bir sürü kız olmalıdır. Bu nedenle Marcellina, Susanna'nın da Kont'la seve seve birlikte olacağını varsaymaktadır. Halbuki Susanna evlenmek üzere olduğu Figaro'ya aşıktır ve Kont'un ilgisinden son derece rahatsızdır. Yani bu utandırma manevrasına aslında hiç gerek yoktur.

[63] Bartolo'nun intikam planını özetleyen bu cümle Günen'in çevirisinde aynen yer almaktadır. *Sevil Berberi*'nde Figaro'nun Kont'la işbirliği yaparak Rosina'nın elinden alınışına önayak olmasını Bartolo unutamamıştır.

Cherubino Kontes'e içten içe aşıktır; onun gece kurdelesini Susanna'nın elinde görünce almak ister. Kurdele ne de olsa Kontesin saçlarına temas etmiştir! Kurdeleyi hızlıca kapan Cherubino'yla Susanna arasında odadaki sandalyenin çevresinde bir kovalamaca başlar. Susanna kurdeleyi geri almaya çalışmakta, ergenlik hormonları tavan yapmış Cherubino ondan kaçmakta ve bir yandan da karşısına çıkan her kadının kalbini nasıl da hızlı hızlı çarptırdığını Susanna'ya anlatmaktadır. Cherubino kurdele karşılığında yazdığı romansı vermek bahanesiyle Susanna'yı öpmeye çalışır. Artık öncekinin tam tersi bir kovalamaca başlamıştır. Susanna Cherubino'nun elinden romansı almış ve onun öpme teşebbüslerinden kaçmaya çalışmaktadır. Bu arada Kont gelir ve Cherubino panik içinde odanın ortasındaki sandalyenin arkasına saklanır. Kont Susanna'yı yalnız yakaladığını sanarak ona kur yapmaya başlar. Kont'u arayan Basilio da gelince saklambaç oyunu zirveye ulaşır: Susanna'yla baş başa yakalanmak istemeyen Kont Cherubino'nun saklandığı sandalyenin arkasına saklanmak üzere bir hamle yapar, tam o sırada Cherubino ona yakalanmadan kendini sandalyenin üzerine atıp dertop olmayı başarır! Susanna da Basilio'nun bunları görmesine fırsat kalmadan Cherubino'nun üzerine bir elbise atıp onu örter ve sandalyenin önüne geçer. Kimse kimseyi fark etmemiştir! Basilio kendine has kaba üslubuyla, Kont'un kendisine verdiği görev gereği, Susanna'yı Kont'la beraber olması için ikna konuşmaları yapmaya başlar. Hatta öyle kabalaşır ki, sözü ergen Cherubino'nun Susanna'ya ve Kontes'e yönelen çocuksu çapkınlıklarına bile getirir. Bunları duyan Kont öfkesine daha fazla hakim olamaz, saklandığı yerden çıkıp Basilio'ya Cherubino'nun derhal kovulması talimatını verir. Basilio bile Cherubino'nun kovulmasına sebep olduğu için üzülmüştür. Susanna ve Basilio Kont'u Cherubino'yla ilgili verdiği karardan vazgeçirmeye çalışırlar. Kont onlara bahçıvanı ararken Fanchette'in odasında Cherubino'yu nasıl yakaladığını anlatmaya başlar: Cherubino Fanchette'le baş başa yakalanmamak için öteberiyi gizleyen bir perdenin arkasına saklanmıştır; Kont perdeyi çekiverince altından Cherubino çıkmıştır! Kont perdeyi nasıl çektiğini Susanna'nın elbisesini çekerek gösterince Cherubino bir kez daha ortaya çıkar! Cherubino'nun başında beri odada saklandığını ve Susanna'ya yaptığı kur konuşmalarını duyduğunu fark eden Kont öfkesini kontrol etmesi gerektiğini anlamıştır!

Bu arada Figaro, Kont'un ilk gece hakkından vazgeçmiş oluşunu ayarladığı emrivaki bir törenle kutlama planları yapmaktadır. Bu kutlama hem saray efradının hem de Kont'un köylülerinden oluşan bir kalabalığın önünde olmalıdır ki Kont'un feodal geleneği lağvetmiş oluşu bir nevi resmileşsin ve Kont Susanna'ya el süremesin! Tören gereği Kont, Susanna'ya

giydireceği bir bakire tacıyla sembolik olarak bekaretini ona bahşetmiş olacak ve katılımcılar da koro halinde bir dörtlük söyleyerek Kont'un bu erdemli vazgeçişinin hatırasını sonsuza kadar yaşatacaklardır.

Figaro bu plan doğrultusunda beyaz tüylerle ve kurdelelerle süslü bir "bakire tacı" hazırlamış, civarda bulabildiği bütün köylüleri ayarlayıp onlara beyazlar giydirmiş, yanında Kontes[64] ve Fanchette de olduğu halde çıkagelmiştir! Haliyle odada cereyan etmekte olan tuhaf saklambaç oyunu son bulmuştur. Kont ustaca bir manevrayla Figaro'nun ayarladığı bu emrivaki törenden kaçınmayı başarır: odaya gelen kalabalıktan "*bu töreni daha şaşaalı yapabilmek için bir süre ertelemelerini*" rica eder.

Figaro, Kont'un töreni vakit kazanmak için ertelediğinin farkındadır. Yaptığı kurlarla Susanna'yı elde edemeyen Kont öfkelidir. Figaro'nun Marcellina'dan bir evlilik taahhüdü karşılığında borç aldığından haberi vardır. Nasılsa Marcellina akşama kadar Figaro'nun evlilik taahhüdünü yerine getirmesi için bir duruşma talep edecek ve bu duruşmada Kont Marcellina lehine karar vererek Susanna'dan intikam alacaktır. Ayrıca Figaro bu dava neticesinde Marcellina'yla evlenmek zorunda kalırsa Kont'un Susanna'yı elde etmek için hala bazı şansları olabilir.

Her ne kadar emrivaki tören istenen sonuca ulaşmasa da Kontes ve Susanna kalabalığın önünde Kont'tan Cherubino'yu affetmesini rica ederler. Kont, Susanna'ya kur yaptığını gören Cherubino'nun çenesini kapalı tutabilmek için mecburen onu affettiğini beyan etmek zorunda kalır; ancak bir başka ustaca manevrayla Katalonya'daki birliğinde bir bölüğü ona verdiğini ve görevine başlamak üzere hemen yola çıkması gerektiğini söyleyerek pek de ortalarda görmek istemediği Cherubino'yu saraydan uzaklaştırmayı başarır. Düğüne kadar olan vakti bir av partisiyle değerlendirmek isteyen Kont hazırlanmak için çıkar ve onunla birlikte odadaki kalabalık da dağılır.

Hazır söz Kont'un ağzından çıkmışken bakire tacı takma törenini akşamki düğünün hemen öncesinde bir kez daha emrivaki olarak denemek lazımdır. Figaro çaresizce karşı oyun arayışı içerisindedir. Marcellina'nın duruşma talebini engellemek pek mümkün görünmemektedir.

[64] Mozart'ın opera sürümünde gelenler arasında Kontes yoktur.

Figaro'nun aklına Kont'la Susanna'ya gün batımında bahçede bir buluşma ayarlamak ve onları düğün için gelenlerle beraber basıp Kont'u utandırmak fikri gelir. Bu utanç muhtemelen Kont'un artık Susanna'yla ilgili ihtiraslarından vazgeçmesini sağlayacaktır. Susanna'yı ateşe atmak istemeyen Figaro bahçede Kont'la basılmak üzere bir dublör bile düşünür: Cherubino üzerinde Susanna'nın kıyafetleri olduğu halde Kont'la buluşmaya gidecektir! Ancak bu planın uygulanabilmesi için öncelikle Cherubino'nun gitmemesi, Susanna'nın da Kont'a onunla bahçede buluşmak istediğini bir şekilde iletmesi gerekmektedir.

Cherubino, Figaro'nun verdiği akılla atına binip herkese göstererek gitmiş gibi yapar; sonra arka yollardan gizlice saraya geri döner. Akşama kadar ortalarda görünmeyecektir. Hem belki düğünden sonra Kont'u yatıştırıp fikrini değiştirmek de mümkün olacaktır. Daha çocuk denecek yaştaki Cherubino saraydaki tatlı hayatı bırakıp Kont'un verdiği askerlik görevine gitmeyi de zaten hiç istememektedir.

Kont'un oyuna gelme olasılığının artması için ortalık karışmalıdır. Figaro Kont'un kafasını karıştırmak için bir hamle daha yapar. Akşamki balo esnasında Kontes'in bir aşığıyla görüşeceğini ihbar eden bir pusula[65] hazırlar ve Kont'a iletilmek üzere Basilio'ya verir. Güvendiği adamı Basilio'dan böyle bir pusula alması Kont'u mutlaka tedirgin edecek ve alarma geçirecektir.

II. PERDE: Figaro'nun icat ettiği bakire tacı takma töreninin kalabalığı dağıldıktan sonra Kontes ve Susanna, Kontes'in yatak odasına[66] geçerler. Bu üç kapılı şaşaalı odanın bir penceresi[67] bahçeye bakmaktadır. Odada bir cumba[68], cumbada büyük bir yatak ve önde bir

[65] Pusulada yazanları acaba Basilio biliyor mu? Biliyorsa bile Kont'u kandırmak için yazılmış düzmece bir not olduğundan haberi var mı? İşte bunlar pek net değildir. Acaba Basilio Kont'u oyuna getirmek için Figaro'yla işbirliği mi yapmaktadır? Birinci perdenin sonunda bakire tacı takma töreninin kalabalığı dağılırken Figaro'nun Cherubino ve Basilio'yu durdurup ve onlara *rollerini öğrettiği* (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 35) bilinmektedir. Figaro, Cherubino'ya atına binip herkese göstere göstere gider gibi yapması ve sonra gizlice geri dönmesi talimatını verir. Basilio'ya ne söylediği belirsizdir. Basilio *kendi rolünün zorluğundan* bahseder; Figaro Basilio'ya *fark ettirmeden onu pataklar gibi* yapar. İkinci perdenin başlarında (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 42) Figaro'nun Kontes'e yazılmış isimsiz bir pusulayı Kont'a verilmek üzere Basilio'ya verdiği ortaya çıkar. Bu ipuçları her ne kadar Basilio'nun pusulanın içeriğinden haberdar olsa bile Figaro'nun oyununa bilmeden ortak olduğunu ima etse de okuyucunun kafası karışmaktadır.

[66] Oyunun ikinci perdesinin tamamı bu odada geçer. Odanın üç kapısı, pencere ve cumba, ikinci perde boyunca cereyan edecek olan saklambaç oyununun altyapısını oluşturan dekorun önemli detayları olacaktır.

[67] Bahçeye bakan bu pencerenin hemen altında bahçıvan Antonio'nun bakımından sorumlu olduğu kavun tarhları ve şebboyları vardır. Cherubino Kontes'in yatak odasından kaçmak için bu pencereden bahçeye atlar; Antonio, şebboyları ezildiği için (muhtemelen kavun tarhları da zarar görmüştür) odaya gelip sızlanacak ve işleri iyice karıştıracaktır.

[68] Günen "*alcôve*" sözcüğünü "*cumba*" diye çevirmiştir. "*Cumba*" sözcüğü eski evlerde duvardan dışarı taşan ve sokağa bakan kafesli bölümleri tanımlar. "*Alcôve*" sözcüğü ise Fransızcada oda duvarına yatak yerleştirmek

platform[69] vardır. Kapılardan biri ana giriş kapısıdır; diğer iki kapıdan biri Kontes'in tuvalet odasına[70], diğeri ise saraydaki kadın çalışanların yaşam alana açılmaktadır.

Kontes Susanna'ya olup biten her şeyi anlattırır: Kont'un Susanna'ya kur yaptığını öğrendiğinde çok üzülmüştür. Bir süre sonra odaya gelen Figaro da kafasındaki planı onlarla paylaşır: Cherubino'yu Susanna kılığına sokup bahçede Kont'la buluşturmak ve onları *iş üstünde* basmak... Susanna ve Kontes hazır Kont avdayken Cherubino'yu gizlice Susanna kılığına sokmalıdırlar. Figaro çıkar ve Cherubino'ya gerekli talimatları verip onu Kontes'in odasına gönderir.

Bir süre sonra Cherubino gelir. Susanna Cherubino'nun yazdığı romansı Kontese vermiştir. İki görmüş geçirmiş kadın utançtan yanakları kızarmış ergen Cherubino'yla eğlenmektedirler. Susanna Cherubino'ya Kontes'in gitarıyla eşlik ederken Cherubino romansını söyler.

Kontes, Cherubino'nun saraydan ayrılmadığı ortaya çıktığında bu duruma izah etmeye yarayacak bir mazeret uydurabilmek için kafa yormaktadır ki mazeret kendiliğinden beliriverir! Ağzından bir şeyler kaçırmasından korktuğu Cherubino'dan bir an önce kurtulmak isteyen Kont aceleyle tayin belgesine mühür basmayı unutmuştur.

Susanna Cherubino'yla hemen hemen aynı boydadır; kendi elbiselerinden birini, küçük bir kaç tadilat sonrasında ona uygun hale getirip giydirebilmeyi ummaktadır. Önce

için yapılan genellikle üstü kemerli çıkmaları tanımlar; "*alcôve*" ille sokağa bakmak zorunda değildir. Susanna Kontes'in yatak odasına girdiğinde Kont'a görünmemek için bu çıkmaya saklanacaktır.

[69] Günen "*platform*" anlamına gelen "*estrade*" sözcüğünü "*kerevet*" diye çevirmiştir. TDK "kerevet" sözcüğünün tanımını "üzerine şilte serilerek oturmaya ya da yatmaya yarayan, tahtadan yapılmış yüksekçe yer" şeklinde yapmaktadır. Benim anladığım, Kontes'in odasındaki yatak duvara açılmış bir bölmede ve bir platformun üzerinde durmaktadır; platform yataktan büyüktür ve bir kısmı da yatağın önünden görünmektedir.

[70] Orijinal metinde bu odadan iki kere "*cabinet de toilette*", bir kere "*cabinet de Madame*", çoğu zaman da sadece "*cabinet*" diye bahsedilmiştir. İkinci perdenin onuncu sahnede Kont aniden geldiğinde Cherubino'nun saklandığı oda burasıdır. Metinden anlaşıldığı kadarıyla Kontes'in tuvalet masası buradadır ve odayı makyaj yapmak, soyunup giyinmek için kullanmaktadır. Oyunun bir İngilizce çevirisinde bu odadan "*dressing-room*" (Beaumarchais-FD, çev. 2003, sf. 201) diye bahsedilmiştir. Günen de, bir istisna dışında bu odadan bahsettiği cümlelerinin tamamında "*giyinme odası*" tamlamasını kullanmayı tercih etmiştir. İstisna, ikinci perdenin başındaki mekanı tanımlayan açıklamadadır: Günen burada odadan "*çalışma odası*" diye bahseder ki bence bu kafa karıştırıcıdır. "*Cabinet*" sözcüğü bir ana odaya açılan her türlü daha küçük oda anlamına gelebilir.

Cherubino'nun saçlarını yapar[71], sonra da tadilat için provaya başlar.[72] Prova için Cherubino'nun pelerinini çıkarmışlar, manşetler iyi otursun diye omuzlarından çekip kollarını sıvamışlar, saçlarıyla daha kadınsı görünsün diye yakasını açmışlardır. Bu uygunsuz haldeyken aniden biri gelirse diye ana giriş kapısını kilitlerler.

Susanna hem Cherubino'nun üzerinden çıkardığı pelerinini götürmek hem de ona giydireceği elbiseyi[73] getirmek için çalışanların yaşam alanına açılan kapıdan çıkar. İşte tam bu uygunsuz anda Basilio'dan aldığı pusuladaki ihbar nedeniyle işkillenmiş olan Kont ava gitmekten vazgeçip çıkagelmiştir: Cherubino yakası açık ve kolları sıvanmış halde Kontes'le odada yalnızdır ve kapı kilitlidir! Kapının kilitli oluşu onu iyice işkillendirmiştir. Cherubino paniğe kapılır, tuvalet odasına saklanır ve odayı içerden kilitler. Kontes de mecburen ana giriş kapısının kilidini açıp Kont'u içeri alır; onun pusuladaki ihbarla ilgili manidar sorularını çelişkili ve tedirgin yanıtlarla geçiştirmeye çalışırken Cherubino'nun tuvalet odasında devirdiği bir iskemlenin çıkardığı ses duyulur. Üstelik bu odanın da kapısı kilitlidir! Şüphelerinin hiç de yersiz olmadığına iyice kanaat getiren Kont, bir yandan da içten içe yanılıyor olmayı istemektedir. Kontes tuvalet odasında Susanna'nın ona düğün için verdiği bir kaç kıyafeti denediği ve bu nedenle kapıyı açamadığı yalanını uydurmak zorunda kalır. Bu arada Cherubino için getirdiği kıyafetle geri gelen Susanna olup biteni aralık kapıdan gizlice seyretmiş ve usulca cumbaya saklanmıştır.

Kont kilitli kapının ardından Susanna'nın ses vermesini umarak ona seslenir; ama seslenişleri yanıtsız kalır. Kont artık Kontes'in gizlice yatak odasına aldığı aşığını tuvalet odasında sakladığından neredeyse emindir. Öfkeyle kapıyı zorlar ama açamaz; kapıyı açtırmak için birilerini çağırmayı da göze alamaz, çünkü eğer yanılıyorsa -ki yanılıyor

[71] Saç yapmaktan kasıt muhtemelen Cherubino'ya önce bir bone giydirip üzerine bir peruka takmaktır. Günen, Fransızca "*yüzücü*" anlamına gelen "*baigneuse*" sözcüğünü Türkçeye *natır* (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 50) diye çevirmiştir. TDK'ye göre kadınlar hamamında hizmet eden ve müşterileri yıkayan kadınlara *natır* denmektedir. Bunun gözden kaçan bir editör hatası olması ihtimali vardır. Kontes bu sözcüğü muhtemelen *yüzücü bonesi* anlamında kullanmıştır. Zaten altıncı sahnenin başında (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 50) "*Susanna'nın elinde büyük bir boneyle girdiği*" açıklaması vardır.

[72] Cherubino henüz odada değilken Kontes ve Susanna arasındaki konuşmalardan, Cherubino'nun da Kontes'i çok heyecanlandırdığı anlaşılmaktadır. Elbise provası esnasında kollarını sıvadıklarında Cherubino'nun ata binerken yaraladığı koluna Kontes'in gece kurdelesini bağladığının ortaya çıkması, Kontes'in tenine değmiş bir kurdelenin kolunu çabucak iyileştireceğini düşünmesi, Kontes'in koluna pansuman yapışı ve yapışkan taftayla (oyun metninden yapışkan taftanın o dönemde yara bandı niyetine kullanıldığı anlaşılmaktadır) sarması, mendiliyle onun göz yaşlarını silmesi... tüm bunlar Figaro üçlemesinin son kitabında (Kaynakça kısmına bakınız) açığa çıkacak Kontes-Cherubino ilişkisinin ipuçlarıdır. Ayrıca oyunun dördüncü perdesinde Kontes'in, Cherubino'nun kanı bulaşmış bu kurdeleyi koynunda sakladığı da ortaya çıkacaktır. (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 137)

[73] Günen "*kullanılmış eski elbiseler, paçavralar*" gibi anlamlara gelen Fransızca "*hardes*" sözcüğünü (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 52) nedense "*bağcık*" diye çevirmiştir. Bunun bir çeviri hatası olduğunu düşünüyorum.

olmayı hâlâ çok istemektedir- gereksiz yere çok büyük bir rezalet çıkarmış olacaktır. Kont kapıyı kendi açmaya karar verir; bunun için gereken aletleri almak üzere kendi odasına gitmesi gerekmektedir. Elbette yüzleşmeyi çok istediği meçhul aşığın kaçmaması için gerekli tedbirleri almalıdır. Öncelikle çalışanların yaşam alanına açılan kapıyı kilitler; Kontes'i de yanında gelmeye zorlayarak ana kapıdan dışarı çıkar; kapıyı dışarıdan kilitleyip Kontes'le beraber aletlerini getirmek üzere kendi odasına gider.

Kont ve Kontes odadan çıkar çıkmaz Susanna saklandığı yerden çıkar ve Cherubino'ya tehlikenin şimdilik geçtiğini haber verir. Kont aletleriyle gelmeden önce Cherubino'yu bir şekilde Kontesin odasından göndermeli ve tuvalet odasına girip kendini kilitlemelidir. Böylece Kont gelip de aletleriyle kapıyı açtığında Kontes'in yalanı ortaya çıkmamış olacaktır. Cherubino bahçe penceresinden atlayarak kaçar; Susanna tuvalet odasına girip kendini kilitler.

Kont elinde bir penseyle kapıyı zorlamadan önce son bir kez Kontes'ten kapıyı açmasını rica eder; hâlâ kapı açıldığında içeriden Susanna'nın çıkmasını ummaktadır! Susanna'nın manevrasından haberi olmayan Kontes çaresizce olup biteni itiraf edip anahtarın kendisinde olan bir kopyasını Kont'a verir; nasılsa artık Kont'un kapıyı açması ve içeride saklananın Cherubino olduğunu anlaması kaçınılmazdır.

Kont öfkeyle kapıyı açar ve şaşkın bakışları arasında içeriden Susanna çıkar! Kontes neyse ki yeni duruma çabucak uyum sağlar. İki zeki kadın, Kont'u, gereksiz kıskançlıklarından ötürü utandırmak için böyle bir oyuna giriştiklerine neredeyse inandırırlar: Figaro da suç ortaklarıdır ve pusula oyunun bir parçasıdır.

Figaro odada olup bitenlerden kısmen haberdardır. Cherubino pencereden kaçtıktan sonra Figaro'ya durumu anlatmıştır; ama Figaro Kontes'in itirafta bulunduğu kısmı bilmemektedir! Bakire tacı takma töreni için gerekli hazırlıkları tamamlamış olan Figaro, Kont ve Kontes'i çağırmak için odaya gelir. Biraz bocaladıktan sonra o da Susanna ve Kontes'in tam zamanında verdiği manyeller sayesinde yeni duruma uyum sağlar. Kont anlatılan hikayeye kanıp ikna olmuş, hatta gereksiz kıskançlığından ötürü suçluluk duyup özür bile dilemiştir.

Antonio yarı sarhoş, elinde ezilmiş şebboylarla dolu bir saksıyla içeriye girene kadar her şey yolunda gibidir. Cherubino bahçeye atladığında pencerenin tam altındaki şebboy saksılarının üzerine düşmüş ve haliyle Antonio'nun şebboylarını ezmiştir; neyse ki Antonio

pencereden birilerinin atladığını görmüş ama kim olduğunu net olarak seçememiştir. Antonio bunları anlatınca Kont'un kafası tekrar karışır ve olayları tekrar sorgulamaya başlar. Figaro durumu kurtarmak için pencereden atlayanın kendisi olduğunu söyleyiverir: güya kadın çalışanların yaşam alanına açılan kısımda Susanna'yı beklerken Kont'un sesini duymuş, hem kadın çalışanlara ait bir alanda olduğu için hem de Kont'a ulaştırdığı sahte pusula nedeniyle paniğe kapılmış ve pencereden atlayarak kaçmıştır! Antonio atlayanın Figaro kadar iri biri olmadığını söylese de yarı sarhoş oluşu söylediklerinin güvenilirliğine konusunda şüphe uyandırmaktadır.

Antonio bu kez de pencereden atlayanın yere düşürdüğü bir kağıdı ortaya çıkararak ortalığı bir kez daha karıştırır. Neyse ki uyanık Figaro Susanna'nın manyelleriyle bu kağıdın Cherubino'nun mühürsüz tayin belgesi olduğunu anlar. Tayin belgesini Cherubino'nun kendisine Kont'a ulaştırıp mühürletmek üzere verdiği yalanını uydurup durumu bir kez daha kurtarmayı becerir.

Bütün bu yalanlar birbiriyle kusursuz bir şekilde örtüşünce Kont, Kontes'in masumiyeti konusunda tekrar ikna olmuş ve sakinleşmiştir; ama bir yandan da kendisine yüz vermeyen Susanna'yı elde edemediği için ondan intikam almayı istemektedir. Marcellina'nın ortaya çıkıp Figaro ve Susanna'nın evliliğine karşı çıkması[74] Susanna'dan intikamını alabilmesi için artık son kozudur. İşte Kont'un beklediği an gelmiştir: Marcellina hakkını ister; dava halka açık görülecektir ve bu davada son kararı elbette Kont verecektir!

Marcellina'yla eskiden beri evlenmek isteyen Basilio da hemen davaya müdahil olmak ister. Basilio'ya pusula meselesi yüzünden kızgın olan Kont bir angaryayla onu cezalandırır: Basilio duruşmada görev alacak kurul üyelerini[75] çağırmak üzere kasabaya göndereceği bir köylüsüne[76] yol boyunca gitar çalıp onu eğlendirecektir![77]

[74] Figaro, Marcellina'dan evlilik taahhüdü karşılığında aldığı bir miktar borcu geri ödeyememiştir.
[75] Günen "*kurul üyeleri*" anlamındaki "*Les gens du siége*" tamlamasını "*baro üyeleri*" diye çevirmeyi tercih etmiştir.
[76] Gripe-Soleil adında bir keçi çobanı.
[77] Kont Figaro'yu Marcellina'yla evlendirerek Susanna'dan intikam almak niyetindedir. İşte bu yüzden duruşma esnasında Marcellina'nın bir talibi olarak Basilio'nun ortaya çıkmasını istememektedir. Kont'un kafasındaki bu kaygılar tiyatro metninde çok açık değildir ama oyunun sonraki sahnelerinde Basilio'nun duruşmaya yetişemediği, ancak düğün törenine yetişebildiği ve Marcellina'nın kendisine yıllar önce verdiği evlenme sözünü tutmasını istediği ortaya çıkar. Basilio henüz kasabadayken kurul üyelerinin nasıl olup da duruşmada hazır bulundukları bir muammadır! Belki Basilio kurul üyelerini saraya gönderip kendisi sonradan dönmüştü, belki de kurul üyeleri zaten saraydaydılar ve onları çağırmak angaryanın ta kendisiydi!

Figaro ve Susanna'nın evliliği hala tehlikededir. Cherubino'yu Susanna kılığına sokup bahçede Kont'la buluşturma ve onları *iş üstünde* basma planı uygulanmalıdır. Ancak Figaro'nun kimseye danışmadan hazırladığı sahte ihbar pusulası ortalığı çok karıştırmıştır. Kontes Kont'a çok kırgındır, ona bir ders vermeyi çok istemektedir; ama bütün bu karışıklığın ardından Cherubino'yu bir kez daha riske atmaya kıyamamaktadır. Tehlikeyi atlatmış olmanın verdiği cesaretle bizzat kendisi Susanna kılığına girip Kont'la buluşmaya karar verir. Kendi başına bir takım adımlar atmasını engellemek için Figaro'nun bu planı bilmemesi gerekmektedir. Kontes planını Susanna'yla paylaşır ama Figaro'ya bu yeni planla ilgili hiçbir şey anlatmamasını tembih eder. Susanna da bu planı çok benimsemiştir çünkü hem Kont kendisini elde ettiğini düşündüğü için duruşmada Marcellina lehine karar vermeyecek hem de akşam bahçede düşeceği utanç verici durum neticesinde dersini almış olacaktır. Elbette bu planın uygulanabilmesi için Susanna'nın kendisini bir kez daha riske atıp Kont'a onunla buluşmak istediğini söylemesi gerekmektedir.

III. PERDE: Kont kafası karışık bir şekilde duruşma salonunda[78] düşünmektedir. Acaba Cherubino hâlâ sarayda mıdır yoksa birliğine katılmak üzere yola çıkmış mıdır? Mühürlediği tayin belgesini Cherubino'ya ulaştırması için av ekibinden Pedrillo'yu görevlendirir. Pedrillo geri geldiğinde Cherubino'yu bulamadığını söyleyecek olursa şüpheleri yersiz değil demektir! Olup biteni anlayamamaktadır. Susanna'nın kendini odaya kilitlemesi... kontesin oda hizmetçisi kendini niye odaya kilitler ki? Figaro Kontes'in yatak odasının penceresinden niye atlar ki? Acaba atlayan o mu yoksa bir başkası mı? Ya Kontes'in birileriyle buluşacağını ihbar eden o sahte pusula... Kontes ve Susanna hakikaten kendisini oyuna getirip eğlendiler mi acaba? Basilio o pusulayı bir köylüden aldığını söylemişti, sonra Figaro'dan aldığı ortaya çıktı. Susanna'yı kolayca elde edebilse onu bu kadar da arzulamazdı elbette... Susanna acaba Figaro'ya ne anlattı; Susanna'yı elde etmek istediğini acaba Figaro biliyor mu?

Kont Figaro'nun ağzını aramaya karar verir ve Susanna'nın ona her şeyi anlattığını anlar. Artık Susanna'yı elde etmekten umudunu kesmiş ve çok kızgındır. Tek tesellisi kendisini reddeden oda hizmetçisinden intikam almak olacaktır. Gün içerisinde bölge yargıcı ve kurul üyeleri gelir gelmez görülecek davada Marcellina'nın lehine karar verecek ve

[78] Şatonun "*Taht Odası*": Duvarda bir sayvan ve altında kralın bir portresi olan bu oda duruşma salonu olarak kullanılmaktadır. Oyunun üçüncü perdesinin tamamı bu salonda geçer.

Figaro'yu yaşlı dadıyla evlenmek zorunda bırakacaktır. Figaro salonu temizletip duruşmaya hazır hale getirmek için temizlikçileri çağırmaya gider.

Susanna kırgın Kont'u duruşma salonunda yalnız yakalar; onunla birlikte olmayı hâlâ istediğine ve gün batımında bahçedeki buluşmaya geleceğine Kont'u ikna eder. Susanna zokayı yutturduğunu ve artık Figaro'yla evliliğinin önünde hiçbir engel kalmadığını düşünmektedir. Kont, Figaro'yla evlenmesine engel olduğu bir Susanna'dan "*ilk gece*" hakkını alamayacağının farkında olmalıdır ve bu nedenle duruşmada kesinlikle Marcellina lehine karar vermeyecektir! Odaya Figaro'nun gelmekte olduğunu duyunca konuşmaları bölünür ve Susanna aceleyle odadan çıkmaya yeltenir. Kapıda olup bitenden habersiz Figaro'ya yakalanır; onun sorularını geçiştirmeye ve kapıdan uzaklaştırmaya çalışırken elde ettiği zaferin sarhoşluğuyla farkında olmadan biraz yüksek sesle konuşur. Kont Susanna'nın Figaro'ya "*artık mahkemeye çıkabilirsin, davayı kazandın say*" dediğini duymuştur. Susanna Kont'un konuşmayı duyduğunun farkında değildir ama Kont artık oyuna getirildiğinin farkındadır.

Bölge yargıcı ve kurul üyeleri gelmiş, Marcellina ve Figaro'nun halka açık duruşması başlamıştır. Marcellina'yı Bartolo temsil etmektedir. Bartolo da intikam peşindedir. El yazısıyla yazılıp imzalanmış evlilik taahhüdündeki net okunmayan bazı sözcüklerden faydalanan Bartolo, Figaro'yu hem borcunu ödemeye hem de Marcellina'yla evlenmeye mahkum etmenin peşindedir. Kont'un başkanlık yaptığı duruşmanın sonunda Figaro'nun borcunu ödemesine ya da gün içerisinde Marcellina'yla evlenmesine karar verilir.

Figaro, duruşma salonunki tüm izleyicilerin, kurul üyelerinin, Kont'un, Bartolo'nun ve Marcellina'nın önünde alınmış karara karşı çaresizce argümanlar üretmeye başlar. Ebeveyninin icazeti olmadan onu nasıl evlendirebilirler ki? O bir asilzadenin oğludur ve çingeneler onu bebekken kaçırmıştır! Belgelerde vaftiz ismi olmamasının nedeni de budur. Zaten kolundaki doğum lekesi de asaletinin bir işareti değil midir?!

Salondaki herkes onun beyhude çırpınışını izlerken, Figaro'nun çaresizce kolunu sıvayıp ıspatulaya[79] benzeyen bir doğum lekesini göstermesi Marcellina'nın dikkatini çeker. Marcellina'nın Bartolo'yla yıllar önce yaşadığı bir ilişkiden tıpkı böyle doğum lekesi olan

[79] Günen Fransızca "*spatule*" sözcüğünü "*mablak*" diye çevirmeyi tercih etmiştir.

bir oğlu olmuş ama Bartolo onunla evlenmeyi reddetmiştir.[80] O da tıpkı Figaro'nun anlattığı gibi çingeneler tarafından kaçırılmıştır! Marcellina, Figaro'nun oğlu olması ihtimali üzerine elde ettiği haktan vazgeçer. Ana-oğul kucaklaşırlar.

Susanna'nın duruşma salonunda olanlardan henüz haberi yoktur. Kontes'ten aldığı drahomayla Marcellina'nın borcunu ödeyip Figaro'yu kurtarmak için salona geldiğinde bu kucaklaşmayı elbette önce yanlış anlar; sonra durum açıklığa kavuşur. Bu durumdan Kont gibi Bartolo ve Antonio da memnun değildir. Antonio "*anası babası belli olmayan bir kimsesizle*" yeğeninin evlenmesine asla razı olmayacağını söyler. Bartolo "*bul bakalım seni evlat edinecek birini*" diyerek Antonio'yla ağız birliği eder. Marcellina, Susanna ve Figaro Bartolo'nun babalık duygularını kaşıyarak onu kıvama getirirler. Henüz "*evet*" dememiş olsa da Bartolo Marcellina'yla evlenmeye razı olmuş gibidir. Antonio'nun da artık Susanna ve Figaro'nun evliliğine engel olmak için mazereti kalmamıştır. Hatta Kont'un bile atacak kurşunu kalmamıştır: Akşama muhtemelen çifte düğün olacaktır! Kont'u "*iş üstünde*" basma planına da gerek kalmamıştır.

Her ne kadar Susanna ve Figaro baskın planına gerek kalmadığını düşünseler de Kontes hâlâ kırgındır ve Susanna kılığına girip Kont'la buluşarak ona bir ders vermek istemektedir. Susanna, Kontes'e söz verdiği için planın bu kısmını Figaro'ya söyleyememektedir. Üstelik şimdi başına bir iş daha açılmıştır: duruşma odasındaki konuşmaları bahçedeki buluşma noktasını tam olarak belirleyemeden bölündüğü için Kontes şimdi Susanna'dan Kont'a "*akşam ne de güzel olacak kestane ağaçlarının altında, mührü bana geri yolla*" yazan bir pusulayı ulaştırmasını istemektedir. Kontes'in bir iğnesiyle pusulayı mühürlerler. İğnenin bir şekilde geri gelmesi Kont'un mesajı okuduğu anlamına gelecektir.

IV. PERDE: Düğün töreni[81] tüm aksiliklere rağmen nihayet başlamıştır. Kont haricinde herkes mutlu görünmektedir. Susanna Kont'a ulaştırması gereken pusula nedeniyle tedirgindir. Üstelik bunu Figaro'ya söylemeden yapmak zorunda oluşu tedirginliğini iyice artırmaktadır. Figaro'nun ağzını arar: Figaro artık her şey yoluna girdiği için Kont'u bahçede Susanna'yla buluşturma planını -Susanna yerine başka biri gidecek olsa bile- kesinlikle istememektedir.

[80] Marcellina'nın mahkeme önünde yaptığı *erkek egemen toplum ve ezilen çaresiz kadın* temalı konuşması (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 121, 122) muhtemelen oyunun yasaklanmasına neden olan pasajlardandır.
[81] Dördüncü perdenin tamamı düğün için düzenlenmiş bir salonda geçer.

Cherubino pencereden kaçtıktan sonra muhtemelen Fanchette onu odasında saklamıştır. Kasabadaki diğer kızların da işbirliğiyle Susanna ve Kontes'in yarım bıraktığı iş tamamlanmış, Cherubino kız kılığına sokulmuştur. Güya kasabadaki çoban kızlardan birinin sırf düğün için misafirliğe gelmiş kuzinidir. Göze batmamak için düğün salonunda Kontes'e çiçek sunan diğer kızların arasına karışmıştır.

Fanchette'in odasında Cherubino'nun kıyafetlerini bulmuş olan Antonio bu durumu hemen Kont'a yetiştirir. Elbette Kontes pencereden kaçanın Cherubino olduğunu itiraf etmek zorunda kalır ve yeni bir hikaye uydurur: Küçük bir şaka için Cherubino kadın kılığına sokulurken Kont onları yakalamıştır; ancak ilk tepkisi o kadar şiddetli olunca korku herkesi ele geçirmiş, Cherubino panik içerisinde pencereden kaçmış ve arkasından da diğer yalanlar gelmiştir.

Kont muhtemelen kendisini biraz suçlu hissettiği için kendisine oynanan oyunları sineye çekmiştir; ancak Cherubino'nun itaatsizliğini cezalandırmak niyetindedir. Fanchette de kızların arasındadır ve aşık olduğu Cherubino'nun tekrar ceza alıp saraydan uzaklaştırılmasını hiç istememektedir. Kont'tan Cherubino'yu affetmesini rica ederken ağzından Kont'un ona da asıldığını ima eden cümleler kaçırıverince[82], Kont Fanchette'i susturmak için apar topar Cherubino'yu bir kez daha affettiğini söylemek zorunda kalır.

Aralarında Susanna-Figaro ve Marcellina-Bartolo çiftinin de bulunduğu bir düğün korteji Kont ve Kontes'in önünden bir fandango[83] eşliğinde geçmeye başlar. Feodal ilk gece hakkının lağvedilişini kutlayan sözler eşliğinde Kont Susanna'nın başına bakire tacını takarken Susanna ona gizlice buluşma yerini bildiren pusulayı verir. Kont notu okumak için salonun bir kenarına çekilir. Sabırsızlıkla kağıdı açarken eline mühür niyetine tutturulan iğne batar. Canı yanan Kont iğneyi yere atar. Notta çok arzuladığı Susanna'nın kestane ağaçlarının altında onunla buluşmak istediği yazmaktadır. Kont heyecanla notu dudaklarına

[82] Fanchette Cherubino'yla evlenmek istemektedir. Kont Fanchette'e kur yaparken "*eğer beni sevecek olursan sana her istediğini veririm minik Fanchette'im*" demiştir. Fanchette Kont'a bu vaadini hatırlatarak "*beni Cherubino'yla evlendirin, ben de sizi çılgınca seveyim!*" der.

[83] Fandango 18.yy'ın başlarında ortaya çıkmış ve yüzyılın sonlarına doğru iyice popüler hale gelmiş bir Portekiz-İspanyol dansıdır. Mozart - Da Ponte ikilisi eserin opera uyarlaması için çok renkli bir kortej ve fandango sahnesi tasarlamışlardır. Bärenreiter'in 2016 yılında çıkardığı orijinal nota kitabının (Urtext) düzeltilmiş yedinci baskısında bu sahne (üçüncü perdenin XIV. ve son sahnesi) tam on beş sayfa yer tutmaktadır. Aynı kitabın sonunda ek olarak Mozart'ın Viyana prömiyerinde muhtemelen süreyi kısa tutmak için yazdığı fandangosuz sürüm de bulunmaktadır ve sadece üç sayfadır.

götürüp öper.[84] Daha sonra notun arkasında cevap olarak iğnenin geri yollanması gerektiğini görünce telaşla yerde iğneyi aramaya başlar; onu bulur ve ceketinin koluna takar. Figaro Susanna'nın Kont'a pusulayı verişini görmemiştir ama Kont'un sonrasında yaptıkları ve heyecanı gözünden kaçmaz. Kızlardan birinin Kont'a bir aşk pusulası verdiğini düşünür ama bu kızın Susanna olabileceği aklının ucundan geçmemektedir!

Kontes kendini iyi hissetmediğini bahanesiyle odasına çekilmek istediği söyler; Susanna'yı da yanına alıp salondan ayrılır. Esas niyeti Kont'la buluşmak için Susanna kılığına girmektir.

Basilio nihayet kasabadan gelir. Duruşmayı kaçırmış[85] ama düğüne yetişebilmiştir. Marcellina'nın "*4 yıl içinde evlenemezse* ve *kayıp oğlu bulunursa* ve *Basilio onu evlat edinmeyi kabul ederse*" Basilio'yla evlenme sözü verdiği ortaya çıkar. Muhtemelen Marcellina gerçekleşmesi neredeyse imkansız olan bu koşulları pek hazzetmediği Basilio'yu başından savmak amacıyla (belki biraz da evde kalmasın diye son çare olarak) yıllar önce öne sürmüştü. Ama bu neredeyse imkansız koşullar artık gerçekleşmiştir! Neyse ki Basilio, kayıp oğlanın hiç sevmediği Figaro olduğunu öğrenince ortalığı daha fazla karıştırmadan salondan kaçar.

Çifte nikahın seremoni faslı tamamlanmıştır; Kont iki evlilik sözleşmesi hazırlanmasını ve imzalanmak üzere kendisine getirilmesini emreder; seremoni kalabalığı dağılmaya başlar. Herkes halinden memnun görünmektedir. Figaro ve Susanna nihayet muratlarına ermek üzeredirler. Figaro, pek umduğu gibi çıkmasa da, yıllar önce koparıldığı ailesine kavuşmuştur. Marcellina ve Bartolo birbirleriyle evlenmeye pek istekli olmasalar da en azından yaşlılıklarını bir aile ortamında geçireceklerdir ve yıllar önce kaçırılan oğullarına kavuşmuşlardır. Kont ise uzun zamandır arzuladığı Susanna'yla birazdan bahçede buluşacaktır!

Kont dinlenmek istediğini bahane ederek salondan çıkar. Aklında bir an önce pusulaya iliştirilmiş iğneyi kimseye yakalanmadan Susanna'ya ulaştırmak vardır. İğneyi Fanchette'e verip kimseye görünmeden Susanna'ya götürmesini söyler. Fanchette Susanna'yı bulmak için düğün seremonisinin yapıldığı salonuna gelir. Figaro ve yıllar sonra

[84] Kont Susanna'nın Figaro'ya "*artık mahkemeye çıkabilirsin, davayı kazandın say*" dediğini duyduğunda oyuna getirildiğinin farkına varmıştı; ama belki de çok arzuladığı Susanna'nın kendisinden bir drahoma koparabilmek için yola geldiğini ve kendisiyle birlikte olacağını sandı.
[85] Oyun metninden anlaşıldığına göre Kont, duruşma esnasında Marcellina'ya talip olmasın diye onu bir angaryaya göndermişti.

kavuştuğu annesi Marcellina hasret gidermektedirler; birilerini aradığı çok belli olan Fanchette'i de lafa tutarlar. Fanchette, Kont'un "*al bunu kuzinine ver ve kestane ağaçlarının mührü olduğunu söyle*" diyerek Susanna'ya iletilmek üzere bir iğne verdiğini ağzından kaçırır.

Figaro tören esnasında Kont'un gizlice okuduğu pusulayı ve eline batırdığı iğneyi hatırlar. O anda anlam veremediği bu ayrıntıları artık anlayabilmektedir. Pusulayı Susanna yazmış olmalıdır. Birden daha önce anlam veremediği bir başka olay daha aklına gelir: Kont havai fişek gösterisi için fişeklerin kestane ağaçlarının altına yerleştirilmesine de gereksiz yere çok kızmıştı. Meğer kızgınlığı gereksiz değilmiş! Tam da Susanna'yla buluşacağı yer havaya uçurulmak üzereymiş! Nasıl kızmasın... Susanna'nın Kont'la buluşup onu aldatacağı apaçıktır! Çenesi düşük Fanchette sayesinde buluşma yerini de tam olarak bilmektedir.

Figaro çok öfkelidir. Marcellina Figaro'nun öfkesini yatıştırır ve onu sağduyuya davet eder: belki de tüm bunlar Kont'a ders vermek için oynanan oyunların bir parçasıdır. Marcellina her ne kadar bu ihtimali onun aklına soksa da öfkeli Figaro'nun harekete geçmesini engelleyemez. Yine de bir şeyler yapması gerektiğini düşünen Marcellina gidip durumu Susanna ve Kontes'e yetiştirir. Üç kadın artık kıskançlıktan delirmiş Figaro'nun muhtemelen buluşma yerine bir baskın düzenleyeceğini tahmin etmektedirler: Kont'a verilecek dersten o da payına düşeni alacaktır!

V. PERDE: Figaro sarayın bahçesinde[86] kestane ağaçlarının olduğu korudadır. Susanna'nın ihanetini afişe etmek için düğüne kalan herkesi seferber etmiştir. Bartolo, Antonia, Basilio, bölge yargıcı Brid'oison... İşaret verdiğinde hepsi koruya geleceklerdir. Figaro intikam anı için beklerken kendi kendine söylenmektedir.[87]

Artık foyası ortaya çıkan Cherubino'nun gizlenmesine gerek kalmamıştır. Kadın kılığından kurtulmuş, asker kıyafetlerini giymiştir. Yine de pek ortalarda görünmemeye çalışmaktadır ama acıkmıştır. Korudaki kameriyelerden birinde buluşmak üzere anlaştığı Fanchette ona gizlice yiyecek bir şeyler getirecektir. Fanchette elinde yiyeceklerle gelir; Figaro'yu görünce telaşla kameriyelerden birine girer.

[86] Bahçenin bu kısmında kestane ağaçlarıyla dolu bir koru ve iki kameriye vardır. Beşinci perdenin tamamı burada geçmektedir.
[87] Figaro'nun oyunun yasaklanmasına sebep olan meşhur monoloğu (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 162-166)

Marcellina, Susanna ve Kontes de koruya gelmişlerdir. Kontes Susanna kılığındadır! Marcellina olanı biteni gizlice izlemek için kameriyelerden birine saklanmak niyetindedir; Fanchette'in olduğu kameriyeye girer. Susanna ise Kontes kılığına bürünmüştür; o da kendisinden şüphe ettiği için bir dersi hak eden Figaro'nun başına gelecekleri zevkle izlemek niyetindedir. Susanna ve Kontes özellikle Figaro'nun duyacağı şekilde onu yanıltmak için aralarında konuşurlar: "*Kontes serin olduğu için güya içeriye girecektir, Susanna ise biraz daha hava almak istemektedir*". Susanna da olanı biteni gizlice izlemek üzere bir kenara saklanır.

Cherubino gelir, karanlıkta kılık değiştirmiş Kontes'i Susanna sanır ve onunla işveli konuşmaya başlar. Gün boyu hem Susanna'yla Figaro'nun odasında hem de Kontesin yatak odasında duyduklarından Kont'un Susanna'yla buluşacağını anlamıştır! Çapkın ergen iyice küstahlaşmıştır; Susanna kılığındaki Kontes'i öpmeye çalışır.

Kont da buluşma yerine gelir. Cherubino'nun Susanna'ya kur yapan konuşmalarını duyan Kont ergen stajyere dersini vermek için sese doğru yönelir. Cherubino'nun öpücüklerinden biri Kont'a denk gelir! Öpücük sesini duyan Figaro da öfkeyle sese doğru yönelir. Kont'un Cherubino'yu hedefleyen tokadı da Figaro'nun suratında patlar. Tokadı yiyen Figaro karanlıktan istifade uzaklaşır; Cherubino da Marcellina ve Fanchette'in olduğu kameriyeye saklanır.

Kont karanlıkta tokadı yiyen stajyerin kaçtığını ve Susanna'yla baş başa kaldığını sanmaktadır. Susanna kılığındaki Kontes'e kur yapmaya başlar. Kont söz verdiği drahomayı da yanında getirmiştir; Gerçek Susanna keyifle, Figaro öfkeyle olup biteni izlemektedirler.

Figaro gördüklerine daha fazla dayanamayıp yüksek sesle söylenmeye başlar; onun sesini duyan Kont yakalanmamak için korunun derinliklerine kaçar. Kontes de boş olan kameriyeye[88] saklanır.

Karanlıkta sesini Kontes'in sesine benzeterek sanki Kontes'miş gibi bir süre Figaro'yla konuşan Susanna çabucak açık verir. Figaro onu tanımıştır ama belli etmez; Kontes'e asılıyormuş gibi yapmaya başlar. Susanna da muhtemelen açık verdiğinin farkındadır ama yine de rolünden çıkmadan çok kızgın olduğu Figaro'ya bir kaç okkalı tokat

[88] Diğer kameriyeye daha önce Cherubino, Marcellina ve Fanchette saklanmışlardı!

atma fırsatını kaçırmaz. Figaro'ya az önce Susanna sandığı figürün asında kılık değiştirmiş Kontes olduğunu anlatır.

Yakalanma korkusu geçen Kont Susanna'yı aramaya başlamıştır. Figaro ve Susanna onu fark ederler ve doğaçlama oynamaya devam ederler. Figaro Kontes'in gizlice buluştuğu gizemli aşık rolüne bürünür ve Kontes kılığındaki Susanna'ya kur yapmaya başlar. Onları "*yakalayan*" kont tuzağa düşmüştür. Kont gizemli aşığı kolundan yakalar, Susanna açık vermeden kendisini Cherubino, Marcellina ve Fanchette'in olduğu kameriyeye atar. Gizemli aşığın Figaro olduğunu gören Kont şaşkınlık içerisindedir. Onu tutmaya devam ederek birileri gelsin diye seslenir; zaten Figaro'dan işaret bekleyen bir grup diğer davetlilerle beraber çıkagelir. Kont intikam hırsıyla Kontes'i kalabalığa ifşa etmek niyetindedir ama kameriyeden Kontes yerine sırayla Cherubino, Fanchette, Marcellina ve Susanna çıkar. Kont'un şaşkın bakışları arasında diğer kameriyeden de Kontes çıkar. Kont oyuna geldiğini anlamıştır. Hem Kontes'ten gereksiz yere şüphe ettiği için hem de Susanna'yla ilgili niyetleri ortaya çıktığı için utanmıştır ama bir yandan da Kontesle ilgili şüpheleri yersiz çıktığı için keyfi yerindedir; her şey tatlıya bağlanır.

7. SUÇLU ANNE

7.1. Suçlu Anne – Özet

Yirmi yıl[89] kadar önce Kont üç yıllık uzunca bir görev süresiyle Meksika'ya vali olarak atandı. Bu esnada Kontes Cherubino'yla bir gece geçirdi ve yaptığından pişman oldu. Bir daha onunla görüşmemeye karar verdi. Cherubino Kontes'in bu kararı üzerine savaş meydanında kasıtlı olarak kendisini öne attı ve ölümcül bir yara aldı. Ölüm döşeğindeyken yazdığı son mektupta Kontes'e olan aşkını, sitemlerini ve pişmanlıklarını yazdı. Kontes bu mektubu okuduktan sonra atmaya kıyamadı ve kendisi için özel tasarlanmış, gizli bölmeleri olan bir mücevher kutusunda saklamaya karar verdi. Kısa bir süre sonra da Cherubino'dan hamile kaldığını fark etti. Çocuğu doğurdu ve ona Léon adını verdi.

Bu olayın üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmiştir. Kont bunca yıldır Léon'un kendi çocuğu olmadığından şüphelenmektedir. Ölümünden sonra bu çocuğa miras kalmaması için servetini hızla harcamaya çalışmaktadır. Hatta unvanından vazgeçip ailecek Paris'e taşınacak kadar ileri gitmiştir. Yine de doğruluğundan tam olarak emin olamadığı şüphelerini Kontes'in karşısında hiçbir zaman dile getirmemiş ve Léon'u resmi olarak reddetme adımını atamamıştır.

Kont'un da Florestine adında gayri meşru bir kızı vardır. Florestine Kont'un resmi vesayeti altındadır ve ailenin bir parçası olarak Paris'te onlarla beraber yaşamaktadır. Léon ve Florestine birbirlerine gizliden gizliye aşıktırlar.

Çocukların gayri meşru oluşuyla ilgili sırrı sadece çok güvendikleri yakın bir arkadaşları bilmektedir. Bégearss adında bu İrlandalı yakın arkadaş Florestine'le evlenmek niyetindedir. Kontes'in mücevher kutusunu tasarlayan kişi de Bégearss'tır. Kontes'in sırrını ortaya çıkarmak ve Florestine'in Kont'un tek varisi olmasını sağlamak için sinsi oyunlar çevirmekte, Figaro ve Susanna da bu oyunların hedefine ulaşmaması için uğraşmaktadırlar.

---

[89] Oyun metninde açıkça ifade edilmemiş olsa da *Figaro'nun Düğünü*'nden bu yana yaklaşık yirmi yıl geçtiği söylenebilir: metninde yer alan "*Kontes'in yirmi yıllık pişmanlığı*", "*yirmi yıllık yas*", "*yirmi yıllık keder*", "*Cherubino'nun yirmi yıl önce öldüğü*" ya da "*yirmi yıldır saklanan sır*" gibi ifadeler *Figaro'nun Düğünü*'nden bu yana yaklaşık yirmi yıl geçtiğini ima etmektedir.
Suçlu Anne'deki karakterlerin tanıtıldığı sayfada olayların 1790'ın sonlarında Paris'te cereyan ettiği bilgisi de verilmiştir. (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 308)

7.2. Suçlu Anne – Karakterler

Binbaşı Honoré Bégearss: Cherubino'yla yıllar önce aynı birlikte (Muhtemelen Kont'un onu *Figaro'nun Düğünü*'nde görevlendirdiği Katalonya'daki birlikte) görev yapmış bir İrlandalıdır. Bégearss daha sonra binbaşılığa terfi etmiştir. Kont'un elçilik görevinde resmi evrakları şifreleme görevi yapmış ve ailenin pek çok sırrına vakıf olmuştur. Kont'u İspanya'dan ayrılıp Paris'e taşınmaya da ikna eden odur. Muhtemelen burada aile arasındaki anlaşmazlıkları daha kolay istismar edeceğini, Kont'u Kontes'ten boşanma noktasına daha kolay getirebileceğini ve aile servetini daha kolay ele geçirebileceğini ummaktadır. Oyunun ilerleyen aşamalarında Cherubino'nun mektubunu Kontes'e ulaştıran *güvenilir arkadaşın* Bégearss olduğu, Bégearss'in İrlanda'da bir kadınla evli olduğu ve bir Londra bankası üzerinden çetesine para aktardığı ortaya çıkacaktır.

Bégearss bir süredir Kont'un Paris'teki evinde yaşamaktadır. Eve gelen postada hiçbir zaman Bégearss için bir şey çıkmaz çünkü getir-götür işlerini yapan Alman kökenli saf uşağı Guillaume onun mektuplarını özel olarak elden teslim etmektedir. Kontes'in gizli bölmeleri olan mücevher kutusunu da Bégearss tasarlamıştır. Kontes'in sırrını (Léon'un, Kontes'in Cherubino'yla olan yasak aşkının meyvesi olduğu sırrı) ortaya çıkarmak, böylece Kont'un Florestine'i tek yasal varisi ilan etmesini sağlamak ve Florestine'le evlenip bu mirasa ortak olmak için sinsi oyunlar çevirmektedir.

Bégearss amaçlarına ulaşmak için Susanna'dan yardım ister: Florestine'i kendisiyle evlenmesi için Susanna ikna edecektir. Ama bir yandan da hiç sıkılmadan ona mavi boncuk vermekten [90] ve parlak bir gelecek vadetmekten [91] geri durmaz. Susanna'nın çıkarları doğrultusunda bu parlak geleceği reddetmeyip metresi olacağından neredeyse emindir. Bégearss muhtemelen öncesinde Kontes'e de yaklaşmayı denemiştir! Susanna'yı avucunun içine aldığından öylesine emindir ki, hem ona aşık olduğunu söyler hem de Kontes'i bir ara ayartmaya çalıştığını yüzsüzce ona itiraf eder![92]

[90] Oyun metninde Bégearss'in Susanna'ya mavi boncuk vermesiyle ilgili sadece şu ipucu vardır: Bégearss Susanna'ya "*You're the only woman I've ever loved – Sen aşık olduğum tek kadınsın*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 316) der.

[91] "Kont, Florestine ve ben burada yaşamaya devam edeceğiz ve sen, sevgili Susanna, ki hiçbir sırrımız olmayacak, evi ve her şeyi sen yöneteceksin. Elveda karısını döven zorba koca... hoş geldin ipek ve altınla örülmüş bir gelecek, saf mutlulukla dolu bir hayat!" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 317)

[92] "...elbette onu da teselli ederdim ama beni geri çevirdi. Ne büyük bir kibir!.. Kont onu bir manastıra postalamayı planlıyor" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 316)

Figaro ona "*Tartuffe*" diye isim takmıştır. Tartuffe, Molière'in ilk olarak 1964 yılında sahnelenen aynı adlı tiyatro oyunundaki ünlü karakterdir. Her kılığa girebilen ikiyüzlü bir dolandırıcıdır. Büründüğü karakterle bütünleşir ve kısa sürede ustalaşıp rolünü müthiş bir başarıyla icra eder.

Beaumarchais'nin oyunuyla Molière'in oyunu (çev. 1944) arasında büyük benzerlikler vardır. Tartuffe (tıpkı Bégearss gibi) varlıklı bir ailenin evine sızmıştır; onları sömürmekte ve bütün mal varlıklarını eline geçirmeye çalışmaktadır. Evin reisini ve onun annesini (tıpkı Kont ve Kontes gibi) etkisi altına almış, son derece dindar ve alçakgönüllü bir adam olduğuna ikna etmiştir. Evin kızının hizmetçisi (tıpkı Figaro ve Susanna gibi) Tartuffe'un ikiyüzlülüğünün farkındadır ve onun maskesini düşürmeye çalışmaktadır. Tartuffe (tıpkı Bégearss'in Florestine'le evlenmek niyetinde olması gibi) evin kızıyla, kızın gönlü başkasında olmasına rağmen (tıpkı Florestine'in gönlünün Léon'da olması gibi) evlenmek niyetindedir. Hatta mektupların saklandığı bir kutu detayı bile (tıpkı Kontes'in mücevher kutusu gibi) her iki oyunda da mevcuttur.[93]

Beaumarchais'nin oyununa "*L'Autre Tartuffe ou la Mère Coupable*" (*Diğer Tartuffe ya da Suçlu Anne*) adını vermiş olması gibi Figaro'nun Bégearss'e taktığı "*Tartuffe*" ismi de çok yerindedir.

Molière'in oyunundaki Tartuffe karakteri öylesine ünlüdür ki, ikiyüzlü dolandırıcıları ve özellikle de ahlâk tacirlerini, din tacirlerini tanımlayan bir sözcük olarak İngilizce ve Fransızca sözlüklerde yerini almıştır. Molière'in kullandığı "*tartuffier*" sözcüğünü Türkçeye çevirmekte zorlanan Orhan Veli "*tartüfleşeceksiniz*" dememek için "*Tartuffe hatun olacaksınız*" demeyi tercih etmiş ve aynı sayfadaki dipnotta şu açıklamayı yapmıştır:

> "Molière burada *tartuffier* (*tartüflenmek, tartüfleşmek*) gibi bir kelime kullanmış. Fakat bu kelimeyi Türkçeye bu tarzda tercüme etmek imkânı olmadığı için, güzel olmamasına rağmen yukarıdaki şekli tercih ettim. O.V." (Molière, çev. 1944, sf. 35)

Kont Almaviva: Kont, *Figaro'nun Düğünü*'nden bu yana geçen yirmi yıl içerisinde çok değişmiş, artık asalet unvanlarını lağveden yasaya saygı gösterecek kadar Fransız

[93] Bégearss'in, bir mektubun eksildiğini fark etmesin diye Kontes'i mektup destesinin tamamını yakmaya ikna etmesi ve yakalanınca da bir şekilde durumu açıklayıcı bir konuşma yapıp kendisini bu durumdan sıyırmayı başarması çok Tartuffe gibidir.

Devrim'ine sempati duyan bir adama evrilmiştir. Çalışanlarının kendisine "*Lordum (Your Lordship)*" diye hitap etmelerini yasaklamıştır. Artık ona "*Bay Almaviva* (*Monsieur Almaviva*)" diye hitap edilecektir. [94] Hatta odasında ilk Amerikan başkanı George Washington'un bir büstünü bile bulundurmaktadır.

Muhtemelen aldığı yaşlar onu fevriliklerinden ve çapkınlıklarından uzaklaşmıştır. Hâlâ adildir ama artık öfkelerini bastırabilmektedir. Örneğin yirmi yıl boyunca şüphelendiği bir ihaneti emin olmadan karısının yüzüne vurmaz; ya da vaktiyle yaptığı bir çapkınlığın sonucunu (Florestine) seve seve sırtlar. Kont'un karısını hala sevdiği oyun metninde çok açıktır; belki de onun ihanetine kendi ihmalkarlıklarının ve çapkınlıklarının yol açtığını düşünerek empati yapabilmektedir.

Öz oğlunu bir düello neticesinde kaybeden Kont, mirasından tek kuruşun bile Kontes'in gayrimeşru oğlu Léon'a kalmasını istememektedir. Bu nedenle bütün mülklerini nakde çevirmek ve Florestine'i sözde dostu Bégearss ile evlendirip bütün varlığını çeyiz olarak Florestine'e aktarmak niyetindedir.

Kontes Almaviva: Kontes de, *Figaro'nun Düğünü*'nden bu yana geçen yirmi yıl içerisinde çok değişmiştir. Kont'un Meksika'da görev yaptığı sırada boşluğa düşüp Cherubino'yla çok pişman olduğu tek gecelik bir ilişki yaşamış ve bu ilişkiden gayrimeşru bir oğlu olmuştur. Léon adını verdiği oğlunun gerçek kimliğini Kont'tan saklamış (gerçi Kont bu yirmi yıl boyunca Léon'un kendi oğlu olmadığından hep şüphe etmiştir) ve onu Kont'un evinde büyütmüştür. Yaşadıkları onu üzgün ve dindar bir kadına çevirmiştir. Kontes Cherubino öldükten sonra tövbekar bir kadın olarak her türlü günahtan uzak yaşamış ve kendisini arındırmaya çalışmıştır. Yirmi yıl boyunca tövbe edilen bir günahı tanrının artık affedeceğini düşünmektedir.

Léon: Léon Kontes'in Cherubino'yla bir gecelik kaçamağından olma gayrimeşru oğludur. Kont Léon'un bir yasak aşk meyvesi olduğunu tahmin etmekte ve bu nedenle onu pek sevmemektedir. Léon tüm yaşıtlarına örnek teşkil eden, saygı gören ve fikirlerine değer verilen popüler bir genç olmuş ama Kont onun bütün bu üstün niteliklerini hep görmezden gelmiştir. Kendi öz oğlunu kaybettiği andan itibaren, ölen kardeşinin tüm haklarının intikal ettiği Léon'a olan sevgisizliği bir tür nefrete evrilmiş, onun kendisine "*baba*" demesine bile

[94] Çalışanları bu durumdan pek hazzetmemektedirler! Onlar Lordun çalışanları olmaktansa Bay Almaviva'nın çalışanları olmanın kendi statülerinin altını oyduğunu düşünmektedirler.

tahammül edemez hale gelmiştir. Kont, mirasından tek kuruşun bile Kontes'in gayrimeşru oğluna kalmasını istememektedir. Evdeki varlığına tahammül edemediği Léon'u Malta'ya sürüp ondan kurtulmak niyetindedir. Léon Florestine'e aşıktır ve onunla evlenmek istemektedir.

Florestine: Florestine Kont'un vesayeti altına aldığı gayrimeşru kızıdır. Kont bu sırrı sadece dostu bildiği Bégearss ile paylaşmıştır. Florestine, Kontes, Léon ve evde çalışanlar da dahil olmak üzere hiç kimse Florestine'in Kont'la kan bağı olduğunu bilmemektedir. Kont Florestine'i çok sevmekte, ona "*kızım*" diye hitap etmekte, onun da kendisine "*baba*" demesini istemektedir. Annesi ölümüne sebep olan son hastalığı sırasında Florestine'i doğurmuş ve Kont'a emanet etmiş, böylece Florestine doğumundan itibaren hep Kont'un evinde ve onun himayesi altında büyümüştür. Anne tarafından Florestine'e kalan dişe dokunur bir miras olmadığı için, Kont çok sevdiği kızını yüklü bir çeyiz eşliğinde ayaklarının üzerinde durabilen bir kocaya vermek niyetindedir. Kendi oğlunu kaybettiği andan itibaren bu niyet bütün mülklerini nakde çevirip Florestine'e devretmek gibi tuhaf bir hırsa evrilmiştir. Florestine, neredeyse doğumundan itibaren Kont'la kan bağı olduğunu bilmeksizin büyüdüğü bu evde hem Kont'u hem de Kontes'i çok sevmiştir. Kontes de Florestine'i çok sevmekte hatta bu sevgi Kont'u çileden çıkarmaktadır. Florestine'le Léon arasında da uzun zamandır filizlenmekte olan bir aşk vardır.

Figaro: Zaman içinde Kont ve Kontes'e olan bağlılığı artmıştır. Hala aynı sivri dilli, zeki uşaktır; ama artık yaş almıştır, olgunlaşmıştır, kendisiyle barışmıştır ve paraya daha az önem vermektedir. *Figaro'nun Düğünü*'nü "*Karıma ve servetime dokunulmadıkça herkesin başımın üstünde yeri var*" (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 195) sözleriyle kapatan Figaro, *Suçlu Anne*'yi Kont'a hitap ettiği şu sözlerle kapatmaktadır:

> "*Bana bir ödül mü efendim? Teşekkür ederim ama hayır. Eğer size bir faydam dokunduysa buna para katarak her şeyi mahvetmek istemem. İstediğim tek ödül hayatımı sizin çatınız altında geçirmeme izin verilmesi.*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 401)

Susanna: *Figaro'nun Düğünü*'nden bu yana karakteri en az değişen kahramandır. Hâlâ aynı akıllı kızdır, hâlâ kocasını çok sevmektedir. Figaro gibi onun da zaman içinde Kont ve Kontes'e olan bağlılığı katlanarak artmıştır.

Guillaume: Bégearss'in getir-götür işlerini yapan Alman uşağı. Bégearss'in yanına yakışamayacak kadar saf bir adam.

Mösyö Fal: Kont'un noteri.

7.3. Suçlu Anne – Olay Örgüsü

I. PERDE: Kont ve Kontes'in bir oğulları olmuştur. Oğlan doğduktan bir yıl sonra Kont 3 yıllığına Meksika'ya vali(viceroy) olarak atanmıştır. Kontes bu üç yılı Astorga'da, Kont'un Cherubino'nun ailesinden satın aldığı bir şatoda geçirmiş, oraya gittikten 9-10 ay sonra da Léon'u doğurmuştur. Kont, Kontes'in kendisini aldattığından ve Léon'un kendi oğlu olmadığından şüphelenmektedir. Görünüşe göre şüpheleri hiç de yersiz değildir.

Kont'un Kontes'ten doğma öz oğlu bir kağıt oyununda çıkan kavga sonucu giriştiği düelloda öldürülmüştür. Özellikle bu olaydan sonra Kont vesayeti altındaki Florestine'e çok düşkün olmuş, Léon'a tahammülsüzlük belirtileri göstermeye ve mal varlığını hızla nakde döndürmeye başlamıştır. Titrinin, görevinin ve servetinin tek varisi olan kendi öz oğlu hayattayken Léon'u o kadar da kafasına takmasına gerek olmayan Kont, ona en düşüğünden bir ödenek bağlayıp bir de Malta[95] Şövalyeliği titri vererek annesinin çenesini kapalı tutmak niyetindeydi; ama artık Kont için Léon'un varlığı ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Léon Kont'un yasal varisidir ve büyük oğlan öldüğüne göre onun hak ettiği her şey Léon'a intikal edecektir. Kont işte bu yüzden mal varlığını hızla nakde dönüştürmektedir.

Susanna Kontes'in karamsar ruh haline bir anlam verememektedir. Günlerden Aziz Léon günüdür; İspanya'dayken coşkuyla kutladıkları bu günde Kontes adeta yastadır. Üstelik bugün oğlu Léon'un da doğum günüdür. (Cherubino'nun yazdığı mektubun altındaki imzadan adının *Astorga'lı Cherubino Léon* olduğu ortaya çıkacaktır. O dönemde İspanya'da çocuklara *Aziz Léon*'un adını vermek yaygın olsa gerek. Oyun metninde Cherubino'nun doğum tarihi hakkında bir bilgi yoktur; ama hem babasının adı Léon olan, hem de *Aziz Léon* gününden doğan bir çocuğa "*Léon*" adının konması pek de şaşırtıcı değildir.) Kontes Susanna'dan *tek bir beyaz karanfilin çevresine siyah ve koyu kırmızı tomurcuklardan oluşan bir buket*[96] hazırlamasını istemiştir.

---

[95] 18.yy'da soylu ailelerin fakir kalmış küçük oğullarını -muhtemelen kilise ve ordudaki pozisyonları ve mirasın aslan payını büyük oğlanlar kaptığı için- Malta'da Tapınak Şövalyesi yaparlardı. Romancılar ve oyun yazarları için bu bir nimetti; onlar da kurgularının aşkta kaybeden kahramanlarını kanundan kaçmaları ve üzüntülerini unutmaları için Malta'ya sürdüler.

[96] Muhtemelen Kontes bu iç karartıcı buketle Cherubino'yu yad edecektir.

Susanna ve Figaro bir aile dostu görünümünde eve yerleşmiş olan Bégearss'e hiç güvenmemektedirler. Onun davranışlarında bir hinlik sezmekte ve esas niyetini anlayabilmek için evlilikleri kötü giden bir çifti oynamaktadırlar. Figaro Susanna'ya karşı güya çok kabadır. Sürekli kavga çıkarmaktadır. Hatta son kavgalarında ona vuracak kadar ileri gitmiştir. Susanna güya Figaro'nun bu kabalıklarına tahammül edememekte ve artık boşanmak istemektedir. Bégearss amaçlarına ulaşabildiği taktirde Susanna'nın da geleceğini kurtarmayı vaat etmektedir. Bu nedenle Susanna onunla işbirliği içerisindeymiş gibi ona yardımcı olmaktadır.

Kont, yıllar önce Kontes'in bileziklerinden birine minyatür olarak nakşedilmek üzere bir portresini yaptırtmıştır. Bu bilezik şimdi Kontesin mücevher kutusunda durmaktadır. O zamanlar Kont'un portresini yapan ressam Cherubino'nun yakışıklılığından çok etkilenince onun da bir portresini yapmak istemiştir. Kont çok beğenmiş olmalı ki ressamın yaptığı bu portreden "*koleksiyonumdaki en iyi parçalardan biri*" diye bahsediyor. Kont şimdi bu bileziği yapan ustaya aynısından bir tane daha yaptırmıştır. İki bilezik arasındaki tek fark minyatüre Kont'un portresi yerine Cherubino'nun portresinin nakşedilmiş olmasıdır. Kont şimdi gizlice Kontes'in mücevher kutusundaki bileziği alıp yerine yeni yaptırdığı bileziği koymak istemektedir. Kontes bileziğin üzerinde Cherubino'nun portresi olduğunu fark ettiğinde elbette bazı tepkiler verecektir. Kont bu tepkileri gözlemleyerek şüphelerinden emin olabilmeyi ummaktadır. Hiçbir şey elde edemese bile üzerinde kendi portresinin olduğu bileziği daha çok hakkettiğini düşündüğü Florestine'e vermeyi düşünmektedir.

Kont bu bilezik değiş tokuşu manevrasından çok güvendiği ve dostu bildiği Bégearss'e bahsetmiştir elbette. Kontes'e sezdirmeden bu değiş tokuşu nasıl yapacağını pek bilememektedir, ama Bégearss elbette bir yolunu bulur: Kontes'in mücevher kutusuna erişmek için Susanna'dan yardım isteyeceklerdir. Bégearss ortalığı karıştırmaması için Susanna'ya Cherubino'nun portresiyle ilgili detaydan hiç bahsetmez. Kont'un Florestine için yaptırdığı bileziğin Kontes'inkiyle birebir aynı olduğunu söyler; Kont güya iki bileziğin tıpatıp aynı olmasını çok önemsediği için bilezikleri kendi gözüyle karşılaştırmak istemektedir. Susanna, Kontes fark etmeden mücevher kutusunu onlara getirmeli, Kont karşılaştırıp iki bileziğin aynı olduğundan emin olduktan sonra yine Kontes fark etmeden yerine koymalıdır.

Kont kendince, Kontes'in bileziği gördüğündeki tepkilerini gözlemleyerek onun ihanetine kanıt bulma peşindedir. Bégearss bu acemi çabanın yeterince sağlam bir kanıt

ortaya koymayacağının farkındadır. Manipülasyon üstadı Bégearss zaten ihanetin kanıtını Kont'un gözüne sokmak istemektedir ancak bunu Kont kendisi bulmuş gibi bir senaryo yaratmalıdır.

Susanna mücevher kutusunu getirdiğinde Bégearss sanki yanlışlıkla yapmış gibi kendi tasarladığı[97] kutudaki gizli bir bölmeyi açar ve Kontes'in buraya sakladığı mektupları Kont'un görmesini sağlar. Bu mektuplardan birinin başında Kontes'in Cherubino'ya yazdığı satırlar, sonrasında da Cherubino'nun yanıt olarak yazdığı satırlar bulunmaktadır. Cherubino adını yazıp imzaladıktan sonra kanıyla bir şeyler daha karalamaya çalışmıştır ama gözyaşlarıyla kirlenmiş bu kısım pek okunaklı değildir.

Cherubino muhtemelen Kontes'in yazdıklarını okuduktan sonra hayatına son vermeye karar vermiştir. Savaş koşullarında yanıtını mecburen aynı sayfaya yazmak zorunda kalmış olmalıdır. Mektubu güvenilir bir arkadaşına teslim ettikten sonra bir kale taarruzunda gönüllü olarak kendini öne atmış ve muhtemelen çok ağır yaralı olarak geri dönebilmiştir. Kanla yazılmış son kısmı ölüm döşeğindeyken eklemiş olmalıdır.

II. PERDE: Mektupta şunlar yazmaktadır:

"***Kontes'in yazdığı kısım:*** *Düşüncesiz, duygusuz adam! Ektiğimizi biçtik! Büyüdüğün ve her merdivenin gıcırtısını bildiğin o şatoda bana geceleri sürünerek gelişin; sonrasında yaşananların şiddeti... Benim kadar senin de suçlu olduğun bu cürüm hak ettiği cezayı aldı. Bu yerin ve senin de koruyucu azizin olan Aziz Léon bayramının kutlandığı bu gün, utancım ve umutsuzluğum olan bir oğlan doğurdum. Aldığım sevimsiz önlemler sayesinde şerefim güvende ama artık erdemden söz edemiyorum. Ömür boyu dinmeyecek gözyaşlarına mahkumum ve bu gözyaşlarının kanıtları bu kadar canlı bir suçu yıkayıp yok edemeyeceğini biliyorum. Asla bir daha beni görme çabasında olma... son kararım ve dileğimdir. Umutsuzca, bir daha asla başka bir isimle imza atmaya cesaret edemeyecek Rosina...*

Cherubino'nun yazdığı kısım: *Seni bir daha asla göremeyeceğim için, hayat iğrenç bir yük haline geldi; bir kaleye yapılacak tehlikeli bir taarruzda gönüllü olacağım bu iğrenç hayatı memnuniyetle sonlandıracağım. Sitemlerini, yaptığım resmini ve çaldığım saç bukleni iade ediyorum. Ben öldüğümde bunu teslim edecek olan*

[97] Kutuyu Bégearss'in tasarladığından Kont'un haberi yoktur, elbette.

arkadaşa kesinlikle güvenilebilir. O beni umutsuzluğumun derinliklerinde gördü. Eğer bu denli değersiz bir adamın ölümü içinde kalan son acıma kırıntılarını tutuşturacak olursa, umarım benden daha şanslı birinin varisinin isimlerinden birinin Léon olması hâlâ seni severek ölen ve son kez imza atan bu mutsuz zavallıyı ara sıra hatırlatır. Astorga'lı Cherubino Léon...

Kanla yazılmış kısım: *Yaralıyım ve yaram ölümcül. Mektubu tekrar açtım ve bunu kanımla yazıyorum: acı dolu ve ebedi vedamı. Hatırla... (gerisi okunmuyor)*"

Kont mücevher kutusunda çıkan bu mektubu kütüphanesinde yalnız başınayken okumuştur. Okuduklarından etkilenmiştir: bu satırlar düzenbaz, ahlâksız, kötü insanların kaleminden çıkmış olamaz. Olanlar acaba bir anlık çılgınlığa kapılmış iki genç insanın yaşadıkları mıdır? Yine de karısına bu kadar alçalabildiği için çok kızgındır.

Erkek çapkınlığı kadınları pek etkilemez: kadınlar çocuklarının kendi çocukları olduğundan emindirler! Oysa kadın zinası anlık bir hevesin sonucunda bile olsa bir adamın mutluluğunu yok edebilir: Baştan çıkarılmalarına izin veren bu kadınların kocaları yaralarını gizlice sarmak zorundadırlar. Doğan çocuğun babası olduğundan emin olamamak büyük bir mutsuzluk kaynağıdır. Üstelik böyle bir çocuğu sevmeyi reddeden bir adam kalpsiz olmakla suçlanır![98]

Kont Léon'a açıkça küçük düşürücü bir tavır sergilemektedir. Léon'un manastırlardaki skandallar[99] hakkında yazdığı makaleyi küçümser. Léon makalesinde buralarda görev yapanların yeminlerinden dönebilme haklarını savunmaktadır. Üstelik kendi makalesini okumak üzere davet edildiği seçkin bir toplantıya da katılmış ve burada makalesini okumuştur. Kont ona "*Fikirlerin var ve yazıyorsun. Bugünlerin çılgınlığı da bu. Yakında kimse bir beyefendiyi kitap kurdundan ayırt edemeyecek.*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 327) der!

O'Connor adlı İrlandalı bir bankerden Bégearss'e bir mektup gelir. Bégearss mektubun Madrid'deki elçilikten geldiğini söyler. Bu mektupta yazanlardan şu

[98] Kont erkek egemen toplumun şekillendirdiği düşüncelerini böyle ifade ediyor. Pek de merhametli olmayan bu kadın yargısı üçlemenin ikinci kitabında yer alan Marcellina'nın kadın yargısıyla çelişmektedir. (Beaumarchais-FD, çev. 2017, sf. 121, 122)
[99] 16 Şubat 1790'da Fransa Kurucu Meclisi manastır tarikatlarını yasaklayan bir kararnameye çıkarmıştı.

anlaşılmaktadır: Kont'un tüm mal varlığını devredebilmesi için Kral'ın iznini belgeleyen evrak ertesi gün yola çıkacak postada olacaktır.

Florestine'le Léon arasında kan bağı yoktur ancak Kont Florestine'i kızı gibi, Florestine de Kont'u babası gibi sevmektedir. Her ne kadar Kont Léon'dan pek hazzetmese de Kont'u babası gibi görmek isteyen, ona "*baba*" diye hitap edebilmek isteyen duygusal bir Léon söz konusudur. Bégearss, Florestine'le Léon arasındaki aşkın alevlenmesini engellemek ve Florestine'le ilgili kendi emellerine ulaşabilmek için aralarına "*durun, siz kardeşsiniz*" duvarını örmeye çalışmaktadır.

Bégearss Léon'a Florestine'le kardeş olduklarını söyler: dediğine göre Florestine sadece Kont'un vesayeti altına aldığı bir kız çocuğu değil, aynı zamanda Kont'un gerçek kızıdır.

Figaro Kont'a çok uzun zaman iyi hizmet etmiş ve onun güvenini kazanmıştır. Buna rağmen *haddi olmayan şeylere burnunu sokan bu baş belasının* ayak altında dolaşmasını Kont artık pek de hoş görmemektedir. Bégearss, kendisinin de çok işine gelen bu durumu hemen kullanır: sinsice Kont'a Figaro'yu ona yeni görevinde hizmet etmek üzere Léon'la beraber Malta'ya gönderme fikrini aşılar. Muhtemelen Figaro bu güvene layık görüldüğü için memnun olacak ve itiraz etmeksizin gönüllü olacaktır.

III. PERDE: Kontes'in, Florestine'in Kont'un öz kızı olduğundan haberi yoktur. Bégearss Kontes'e bunu açıklar.

Kontes Cherubino'yla yazıştığı dönemden kalma eski mektupları mücevher kutusunda saklamakta ve her yıl Léon'un doğum gününde çıkarıp okumaktadır. Bu ritüel esnasında Kontes çoğu zaman hıçkırıklar içerisinde Cherubino'yla yaptıklarının *günahtan çok dik başlı bir yoldan çıkış* olduğuna kendisini ikna etmeye çalışmaktadır. Bégearss Kontes'e bu mektupları yakıp yok etme fikrini aşılar. Mektupları yok etmek Kontes için çok zordur. Bégearss Kontes'in mektupları yakmadan önce son bir kez okumak isteyeceğini, özellikle de Kontes için manevi değeri çok büyük olan ve Cherubino'nun kanıyla yazdığı o son veda mektubunun okumak isteyeceği tahmin etmektedir. Kontes bu mektubun eksikliğini[100] fark etmeden önce mücevher kutusundaki bütün mektuplar kül olmalıdır. Bégearss güya zor zamanlarda katı davranabilen bir dost gibi Kontes'in mektupları son bir

[100] Bégearss mektubun Kont'un eline geçmesini sağlamıştı.

kez okuma isteğini geri çevirerek onun yanında mücevher kutusunu açar ve mektupları ateşe verir; Kontes'in yanan mektuplardan son bir parçayı anı olarak kurtarmasına da engel olur.

Figaro, mektupların yakılmasına şahit olması için Kont'a özellikle haber vermiştir. Belki de bu sayede Kont'un aklını başına gelecek ve dostu sandığı Bégearss'in gerçek yüzünü görecektir. Kont geldiğinde mektuplar çoktan kül olmuştur ama açık mücevher kutusu, yeni sönmüş bir ateş, yanık kağıt parçaları az önce mektupların yakıldığının açık kanıtıdır. Maalesef Kont Bégearss'in dostluğuna öylesine körü körüne güvenmektedir ki şahit olduğu bu sahne bile onun sadakatinden bir an olsun şüphe duymasına neden olmaz; yine de bir açıklama beklemektedir. Kontes suçlu hissetmektedir ve suskundur. Bégearss zor durumdadır; durumu hem Kontes hem de kendisi adına izah eden bir açıklama yapması gerekmektedir. "*Bu engizisyon sorgulamasını onaylamadığım halde...*" diye sözlerine başlar; daha sonra "*dostların emanet ettiği sırların saklanması*" ana fikri üzerine konuşması şekillendirir:

> "*Özellikle bu dostlar ölmüşlerse ve emanet ettikleri sırların belgeleri varsa bu belgelerin yok edilmesi gerekir; Bu belgeleri yok etmek üzücü olabilir, ama ölüye saygı bunu gerektirir.*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 361, 362)

Konuştukça aklına durumu kurtaracak fikirler gelmeye başlar. Mücevher kutusunu kurcalayıp Kontes'in mektuplarını gizlice okuduğunu hatırlatan imalarla konuşmasına devam eder. "*Ya bu belgeler başkalarının eline geçerse...*" Bégearss istediğini elde etmiştir; Kendini suçlu hisseden Kont daha fazla konuşmasını engellemek için Bégearss'in kolunu çekiştirir. "*benim yerimde siz olsanız hanımefendiye ne önerirdiniz*?.. böy*le bir mevzuda omurgasız destek isteyenler bana gelmesin; bunun böyle olduğunu ikiniz de biliyorsunuz, özellikle de siz Lordum*" Kont iyice tedirgin olmuştur; daha fazla konuşmaması için tekrar Bégearss'in kolunu çekiştirir. Bégearss artık durumu kurtardığından emin konuşmasına devam eder:

> "*...mektupların içeriğinin ne olduğunu sorgulamaksızın hanımefendiye onları yok etmesini önerdim ama önerimi yerine getirecek gücü yoktu... bu güç bende vardı ve kullandım... başkaları bu yaptığımdan ne çıkarırsa çıkarsın pişman değilim... dostluğun kutsal bağı nedir? Bu, üzerimize düşen ciddi görevleri yerine getirmeye hazır olmadığımız sürece, boş bir sözden başka bir şey değil. İzninizle ben artık çekileyim*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 362)

Manipülasyon üstadı Bégearss bu durumdan bile kurtulmayı başarmıştır. Kont mücevher kutusunu kurcaladığı ortaya çıkmadığı için memnundur. Muhtemelen mektupları gördüğü için yanmalarını pek de umursamamaktadır. Dahası Bégearss'in ne kadar mükemmel bir adam, ne kadar iyi bir dost olduğunu düşünmektedir!

Kont Bégearss'in çıkmasını engeller ve akşama basit bir törenle Florestine ve Bégearss'i evlendirmek istediğini açıklar. Bu açıklamayı Kontes de büyük bir memnuniyetle karşılamıştır. Aslında Kontes'in Florestine karşı sevgi dolu oluşu Kont'u şaşırtmaktadır. Böyle bir kadın nasıl kötü biri olabilir!

Bégearss hazır evlilik mevzuunu açılmışken Léon'un gönderilmesi konusunda manipülasyonlarına devam eder. Ne de olsa Léon Florestine'i sevmektedir. Onun gözleri önünde Florestine'le evlenecek olursa Léon çok üzülecektir. Léon yanında Figaro'yla beraber bu evden uzaklaştırılmalıdır! Ama Kontes Léon'un gönderilmesine mutlaka karşı çıkacaktır. Kont artık Léon'un kim olduğunu bildiğini Kontes'in yüzüne vurma zamanının geldiğini düşünmektedir. Bégearss ustaca bu yüzleşmeyi doğru bulmadığını, bunun yerine Kontes'i boşamanın iyi bir fikir olacağını empoze etmeye çalışır ama başarılı olamaz. Kont özel hayatının ortaya dökülmesini tasvip etmemektedir.

Kont Meksika'da görev yaptığı dönemde edindiği üç milyon Louis altınını İspanya'ya transfer ettirmiştir. (Oyun metninde çok net olmamakla beraber konuşmalardan anlaşıldığı kadarıyla Kont üç milyon Louis altınının Meksika-Veracruz'dan İspanya-Cadiz'e transfer ettirmiş, Figaro'ya da bu meblağın karşılığını 60 adet hamiline senet halinde yazdırıp kendisine ulaştırması görevini vermiştir. Figaro muhtemelen Kont'un bu parayı Bégearss'e kaptıracağını sezmiş ve biraz zaman kazanmak için senetleri imzalı bir makbuz karşılığında Kont'un noteri Mösyö Fal'e emanet etmiş ve bu makbuz olmadan kimseye ödeme yapmaması talimatını da vermiştir.) Bu meblağı evlendikleri zaman Florestine'in çeyizi olarak Bégearss'e vermeyi planlamakta; ancak bu hediyenin gizli tutmasını ve gerekirse paranın kaynağına ilişkin "*uzak bir akrabadan kalan miras*" gibi bir hikaye uydurmasını istemektedir. İspanya'daki mal varlığını da kralın izni çıkar çıkmaz nakde çevirip Bégearss ve Florestine'e vermek niyetinde olduğunu da Bégearss'le paylaşmaktadır. Bégearss ise tüm bunları kabul edemeyeceğini, üç milyon altınlık çeyizi de ancak evlilik sözleşmesinde aşkının göstergesi olarak Florestine'e hediye edeceğini belirten bir koşul olması durumunda kabul edebileceğini söylemektedir.

Akşamki evlilik töreninde Bégearss'in bu jesti yapabilmesi için Kont ona noterin imzalı makbuzunu verir ve üç milyonu almak üzere notere gönderir. (Üstelik daha sonra öğreneceğimiz üzere -artık nasıl basireti bağlandıysa- Kont notere verilmek üzere imzaladığı bir makbuzu da Bégearss'e vermiştir; Bégearss bu makbuz karşılığında senetleri teslim aldığında bizzat Kont teslim almış gibi görünecektir!)

IV. PERDE: Zamanın gelenekleri küçük oğlanın evlenmesini engelliyordu (muhtemelen mirasın tek koldan geleceğe intikalini sağlamak için). Bu durumda bir küçük oğlan için Malta Tarikatı'na katılmak iyi bir seçenek olarak ortaya çıkıyordu.

Kontes Léon'un haklarıyla ilgili Kont'la defalarca konuşmuş ama bir sonuç elde edememiştir. Léon, Kont'un düşmanlığına maruz kalmak kaygısıyla annesinin yeterince etkili bir dil kullanmadığını düşünmektedir. Kontes oğluna elinden geleni yaptığını kanıtlamak için onun gizlice dinleyeceği bir konuşma daha yapmaya karar verir: Kont'u konuklarını ağırladığı odaya çağırtır ve Léon'a hemen bitişikteki soyunma odasına saklanmasını söyler.

Kontes Kont'un ölen oğlundan bahsederken cesur ve açık sözlü tanımlamalar[101] kullanır; hatta neredeyse ölmesinin hayırlı olduğunu ima edecek kadar[102] ileri gider. Halbuki Léon tüm yaşıtlarına örnek teşkil eden popüler bir genç olarak sevilmekte, saygı görmekte ve fikirlerine değer verilmektedir ama Léon'un bu üstün niteliklerini Kont görmezden gelmektedir. Eşit haklara sahip iki oğlandan küçük olanın geleneğe göre evlenmemesi ve Malta Şövalyeleri Tarikatına katılması büyük oğlan yaşarken izah edilebilir bir ayrımcılık olabilir. Ama şimdi büyük oğlan ölmüştür ve tüm hakları Léon'a transfer olmuştur. Kont neden Léon'u yemininden[103] döndürmek için bir adım atmak yerine onu evinden ve ailesinden uzaklaştırmaktadır? Kont'un İspanya'dan oradaki mülklerini satış ya da devir yoluyla nakde çevirebilmek için ayrıldığını cümle âlem bilmektedir; niyeti malların Léon'a kalmasının önüne geçmek bile olsa, onu sürgüne gönderip ailesinin yaşadığı evde yaşamaktan mahrum etmek nasıl bir nefrettir?

---

[101] "*dik başlı karakteri, toplum huzurunu bozan alışkanlıkları, aşırı zevkleri ve dejenere davranışlarıyla...*"

[102] "*Belki de yargıları katı ama bilge cennet bizi oğlumuzdan mahrum ederek geleceğe dair daha büyük kaygılardan kurtarmıştır.*"

[103] Muhtemelen iktidar kavgalarının önüne geçmek için -tıpkı Osmanlı geleneğinde küçük kardeşlerin boğdurulması gibi- küçük oğlan kardeşler Malta'ya gönderilip bir Şövalye Tarikatına katılmaya zorlanıyorlardı; hatta toplum gözünde erdemli bir seçim olarak göründüğü için bu küçük oğlanlar kendilerini haksızlığa uğramış gibi de görmüyorlar, manastır kuralları gereği evlenmeyeceklerine dair yemin edip bir tür dinî mesleği hayatlarının sonuna kadar icra ediyorlardı.

Şimdiye kadar "*el âlem ne der*" kaygısıyla kırgınlıklarını dile getirmeyen Kont bu konuşmanın üzerine çileden çıkmıştır. Mücevher kutusundan aldığı mektubu ortaya çıkarıp Kontes'in Cherubino'yla yaşadığı yasak aşkı ve Léon'un bu yasak aşkın meyvesi olduğunu bildiğini Kontes'in yüzüne vurur. Kont büyük bir kızgınlıkla Kontes'e birikmiş öfkesini saydırırken bir anlığına bilezikleri değiştirdiğini unutmuştur. "*Bileziğinde benim resmimi taşıdığın halde bu ahlâksız adamın oğlu için yalvarmaya nasıl olup da cüret edersin!*" cümlesinin ardından Kontes büyük bir utanç içerisinde bileziği geri vermek üzere kolundan çıkarır. Üzerinde Cherubino'nun resmini görünce delirdiğini düşünür. Cherubino ona intihar edip yanına gelmesi için bir işaret mi göndermiştir? Kontes düşüp bayılır; ona karşı hâlâ derin bir sevgi besleyen ve çok ileri gittiğinin farkında olan Kont panik içerisinde yardım çağırmaya gider.

Léon şahit olduğu konuşma neticesinde dehşet içerisindedir ve Kont'un bunca yıldır ona olan sevgisizliğinin sebeplerini artık anlayabilmektedir; saklandığı yerden çıkar ve annesinin yanına koşar. Kont, Figaro ve Susanna'ya beraber gelir ve Kontes'i kendine getirirler.

Kontes'in yıllardır sakladığı büyük günahını artık hem kocası hem de oğlu bilmektedir! Léon, hak etmediği titrleri ve parayı istemediğini, annesiyle beraber yaşamayı hak etmediği Kont'a ait bu evden hemen ayrılacağını söyler: yeni cumhuriyetleri olan Fransa'ya asker üniformasıyla ve sadece kendi adıyla hizmet edecektir. Kontes de Léon'un kendisinden nefret etmemesinden aldığı cesaretle intihar düşüncelerinden sıyrılmıştır: zaten çeyizsiz bir gelin olarak evlendiği Kont'tan hiçbir tazminat istemediğini, oğlu ülkesi için savaşırken bir manastıra çekilip elleriyle çalışarak zavallı hayatını idame ettireceğini beyan eder.

Konuşmaların devamında Cherubino'nun veda mektubunu teslim ettiği güvenilir arkadaşın Bégearss olduğu, Kontes'in mücevher kutusunu onun tasarladığı, Kontes'in yaktığını sandığı bir mektubun Kont'un eline nasıl geçtiği ortaya çıkar.

Sinsi Bégearss mektubun Kont'un eline geçmesini sağladığı gibi Kont'un vesayeti altındaki Florestine'in aslında onun başka bir ilişkisinden öz kızı olduğu sırrını Léon, Florestine, Kontes ve Susanna'nın kulaklarına fısıldamıştır. Böylece hem Florestine ve Léon'un birbirlerine duyduğu aşkın önünü kesmiş hem de Florestine'le kendisinin evlenmesini büyük bir hatayı engellemek üzere yapılan bir fedakarlık olarak lanse etmiştir.

V. PERDE: Artık Bégearss'in maskesi düşmüştür: İrlanda'da bir kadınla evli olduğu ve bir Londra bankası üzerinden çetesine para aktardığı ortaya çıkar[104]. Bu olay Kont'la Kontes'i yeniden birbirlerine yakınlaştırmıştır. Kontes işlediği günahın pişmanlığını yirmi yıldır çekmekteydi ve yaşama sevincini yitirmişti; ama Florestine'in de Kont'un bir günahının meyvesi olduğunu öğrendiği andan itibaren geçmişe bir perde çekip Kont'la tekrar bir araya gelebileceğine dair umutları yeşermişti. Kont da zaten her şeye rağmen karısını sevmektedir. İkisi de Florestine ve Léon'u kendi çocukları gibi benimseyeceklerini deklare ederler ve aralarındaki buzlar çözülür. Şimdi Bégearss'in üç milyon Louis altınını ele geçirmesi engellenmelidir ama bunun için çok geç kalınmıştır. Maalesef Kont, henüz foyası ortaya çıkmamışken, Bégearss'i çoktan parayı alması için notere göndermiştir bile...

Figaro Mösyö Fal'e parayı bir imzalı '*alındı*' makbuzu karşılığında teslim etmişti. Üstelik bu makbuz olmaksızın parayı kimseye elden vermemesi yönünde de bir talimat vermişti. Mösyö Fal elbette parayı almaya gelecek kişiden hem kendi imzaladığı makbuzu isteyecek hem de ona parayı teslim aldığına dair başka bir makbuz imzalatacaktı. Kont Bégearss'e çok güvenmektedir. Mösyö Fal'den parayı alabilmesi için ona Figaro'nun getirdiği makbuzu vermiştir. Üstelik sinsi Bégearss nasıl becerdiyse, Kont'a parayı kendisinin bizzat elden teslim aldığına dair bir makbuz daha yazdırıp imzalatmıştır.

"*Mösyö Fal'den toplam üç milyon altın alındı. Paris, tarih, Almaviva.*"

Böylece Bégearss parayı aldığına dair kendisi bir makbuz imzalamak yerine Mösyö Fal'e Kont'tan aldığı bu imzalı makbuzu verecek ve belgeler parayı Kont'un bizzat elden aldığını gösterecektir! Yani Bégearss parayı aldığı anda Kont'un bir hak iddia etmek için hukuki dayanağı olmayacaktır. Nitekim Bégearss bu senaryoyu olduğu gibi gerçekleştirmeyi becerip paraları noterden teslim alır.

Mösyö Fal Bégearss'in soğukkanlı tavırları nedeniyle hiçbir şeyden şüphelenmemiştir. Bégearss'in elinde hem kendi imzaladığı makbuz hem de Kont'un imzalı makbuzu vardır. Üstelik Bégearss orada yaklaşık bir saat geçirerek evlilik sözleşmesini dikte ettirmiştir. Hatta evlilik sözleşmesine bir tür hibe taahhüdü bile ekletmiştir:

[104] Figaro dördüncü perdenin sonunda Kont'a bir mektup teslim eder. Oyun metninden anlaşıldığına göre Figaro bu mektubu Bégearss'in saf uşağı Guillaume'a biraz para vererek ele geçirmiştir. Figaro Bégearss'in mektuplarının İrlandalı banker O'Connor'ın evine geldiğini de zaten Guillaume'dan öğrenmişti. Belki de mektubu O'Connor'ın evine gidip bir şekilde ele geçirdi. Bu mektubun nasıl ele geçirildiği ve içeriği oyun metninde çok açık değildir ancak mektupta yazanlardan Bégearss'in İrlanda'da bir kadınla evli olduğu ve bir Londra bankası üzerinden çetesine para aktardığı anlaşılmaktadır.

"*Yukarıda adı geçen müstakbel koca (Bégearss), müstakbel eşine duyduğu saygının bir göstergesi olarak, beyan ettiği gibi bu tarih itibariyle oluşmuş ve hamiline ödenecek teminatlı senetler halinde buraya ekli üç milyon Louis altını değerindeki tüm dünyevi mallarını ona devrediyor.*" (Beaumarchais-SA, çev. 2003, sf. 396)

Figaro bu felaketi engellemek için geldiğinde Bégearss çoktan parayı almış ve noterin yanından ayrılmıştır.

Figaro Mösyö Fal'le beraber geldiğinde bütün aile evin konuk odasında toplanmış Bégearss'in nasıl ikiyüzlü bir alçak olduğunu konuşmaktadır. Mösyö Fal'in dediğine göre eğer Florestine'le evliliği iptal edilecek olursa Bégearss'ten üç milyonu geri almanın hukuki bir yolu yoktur. Kont Bégearss'ten ne pahasına olursa olsun kurtulduğuna şükretmektedir ama Figaro parayı geri almak için bir plan yapmıştır bile... Sanki hiçbir şeyin farkına varmamışlar ve izdivaç gerçekleşecekmiş gibi rol yapacaklar, böylece Bégearss'in kendini güvende hissetmesini sağlayacaklardır: Güya aile izdivaç için konuk odasında bir araya gelmiştir; Kont Figaro'yu kovmuştur; Figaro yalvar yakar işini geri alabilmek için yaptığı her şeyi itiraf edip özürler dilemektedir; Mösyö Fal de güya Bégearss ve Florestine'in evlilik sözleşmesini imzalatmak üzere gelmiştir; Florestine elbette noter huzurunda Bégearss'le birlikte evlilik sözleşmesine imza atmak üzere oradadır.

Bégearss geldiğinde herkes rolünü oynamaya başlar. Öylesine iyi oynarlar ki Bégearss hiçbir şeyden şüphelenmemiş hatta Kont'tan Figaro'yu son bir kez affetmesini bile rica etmiştir. Kont Figaro'yu affeder. Mösyö Fal sözleşmedeki hibe maddesine istinaden Bégearss'in geline hibe edeceği üç milyon altın karşılığındaki senetleri ister. Hiçbir şeyden şüphelenmeyen Bégearss zaten iki bin altınlık bir meblağı evlilik masrafı olarak ayırmış ve senetlerin kalanı bir portföy içerisinde vermek üzere hazırlamıştır. Figaro'nun bu iki bini de kaptırmaya niyeti yoktur. Bütün evlilik masraflarını Kont'un karşılayacağını hatırlatarak, Bégearss'in üç milyon tutarındaki senetlerin tamamını notere teslim etmesini sağlar.[105]

[105] Aslında Bégearss Mösyö Fal'den üç milyon Louis altın karşılığı teminatlı ve hamiline yazılmış senetleri aldığında artık hukuki olarak yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Bégearss bu noktada evlilikten vaz geçebilir ve dolandırdığı üç milyon ile arkasını dönüp gidebilirdi. Aç gözlü Bégearss muhtemelen izdivaç sonrasında Kont'tan çok daha fazlasını koparacağını umuyordu. Kont'tan parayı teslim almasını sağlayacak makbuzu aldıktan sonra "*Kont Almaviva'nın kendisi olmak için yolun yarısını geçmişken...*" diyordu. Daha önceki konuşmalardan "*Kont Almaviva'nın kendisi olmak"* sözleriyle ne kastettiğini biliyoruz: Kont'un Kontes'i bir manastıra kapatıp ondan boşanmasını sağlamak; Léon'u yanında Figaro'yla beraber Malta'ya postalamak; Florestine'le evlenip Kont'un evinde yaşamak; Susanna'yı da evi çekip çeviren hizmetçi olarak bu rüyaya dahil etmek. Bégearss "*çorbadaki sinek - fly in the ointment"* olarak gördüğü ve aslında çok çekindiği Figaro'ya rağmen kazandığı bir noktada aç gözlülüğüne yenik düşerek oyuna geri dönmüş ve her şeyi kaybetmiştir.

Portföy açılır, senetler içindedir. Artık tiyatroya gerek yoktur. Kont Figaro'nun ele geçirdiği mektubu Bégearss'in yüzüne vurur.

Bégearss son bir çırpınışla İspanya'ya dönüp Kont'u ihanetle suçlayacağını söyler. İhanetin kanıtlanması durumunda Kral Kont'un İspanya'daki mallarına el koyacak ve Bégearss ihbarcı olarak el konulan malların üçte birini hak edecektir. Bégearss Kont'un Kral karşıtı faaliyetlerini Pirenelerin bu tarafında risk almadan ve daha kolay yürütebilmek için İspanya'dan Paris'e taşındığını iddia edecektir. Kont sırf bu nedenle İspanya'daki bütün mülklerini satmak için Kral'dan yetki istemiştir; Kral'ın göndereceği yetki belgesi bugünkü postada olmalıdır. Kral el koymadan önce Kont'un mallarını satmasını engellemek için Bégearss elçiliğe gidip ihanet kanıtı olan bu yetki belgesinin Kont'a ulaşmasını engellemeyi planlamaktadır. Yetki belgesinin yanı sıra çalışma odasındaki Washington büstünün bile Kont'un rejim karşıtı çizgisini kanıtlamaya yetecektir! Ama Figaro erken davranıp elçiliğe gelen postayı çoktan almıştır. Bégearss son kötülüğünü yapmaya çalışıp şu cümleyi kurarak evi terk eder:

> "*Bu utanç evinde ne namusu ne de iffeti olan bir ailenin, iki kardeşin ahlaksız ve yozlaşmış evliliğine izin verdiğini tüm dünya bilecek!*"

Figaro çocuklar arasında kan bağı olmadığını ve evlenmelerinde bir sakınca olmayacağını hatırlatır. Kont "*takma isimler kullanıp ağzı sıkı, açık görüşlü ve son derece güvenilir avukatlar yardımıyla*" bu evlilik mevzuunun çözüleceğini söyler. Muhtemelen oyunun bitişindeki kaygı dolu bu cümlenin artık Kont'un Léon'a ve bu evliliğe karşı olmasıyla hiçbir ilgisi yoktur. Kont oyun boyunca öz oğlu olmadığından şüphelendiği ama bir türlü emin olamadığı Léon'u mirasından mahrum etmek için çaba göstermiştir. Ama artık Léon'u ailenin bir ferdi olarak benimsemiş ve mirasının ona kalacağı fikrini kabullenmiştir. Şimdiki kaygısı çocukların evliliğinin ensest dedikodularına yol açması ve bu dedikoduların önüne geçmek için Léon'la arasında kan bağı olmadığını deklare etmesi durumunda da Léon'un mirasçısı olarak haklarından faydalanmasının önüne hukuksal engeller çıkmasıdır. Bégearss zaten evden çıkmadan önceki son cümlesinde bu dedikoduları ateşleyeceğini ima etmişti.

Bégearss'in "*evlilik masrafı*" adı altında iç etmek istediği ama Figaro'nun "*bütün evlilik masraflarını Kont'un sağlayacağını*" söyleyerek kurtardığı iki bin Louis'i Kont

Figaro'ya vermek ister. Figaro bu parayı kabul etmez[106]; onun ödülü ailesiyle birlikte Kont'un çatısı altında yaşamaya devam etmek olacaktır.

[106] Halbuki Figaro Bégearss'in maskesini düşürmek uğruna yıllarca biriktirdiği parayı rüşvet olarak vermekten bile geri durmamıştı. Bégearss'in mektuplarını ele geçirmek için 50 Louis gibi neredeyse bir yıllık maaşına denk rakamları harcamayı göze almıştı. Ona göre "*çok şey borçlu olduğu bir efendinin gözünü açabilirse bu bir yıllık maaşını iyi harcamak*" olacaktı. Üstelik bu rüşvet Figaro'ya tahmin ettiği 4-5 Louis'ten çok daha pahalıya patlamıştı: Bégearss'in saf uşağı Guillaume, mektupların O'Connor adında İrlandalı bir bankerin evine geldiğini ağzından kaçırmıştı. Figaro bu sahnede O'Connor'ın adını not alırken defterine "*mektupları eve getiren uşağa dört ya da beş altın Louis*" yazmıştı. Böylece bu uşak yol üzerindeki bir meyhanede durabilir ve Bégearss'in mektuplarını açabilirdi… Figaro, işte tüm bunlara rağmen verilen parayı kabul etmez.

8. SONUÇ

- Beaumarchais'nin kadınlarla arası nasıldır?
  Bölüm 4.1'de incelendiği üzere Beaumarchais'yle ilgili yapılan okumalar sonucunda onu kadınların bir şekilde çekici bulduğu ve kadınlarla arasının son derece iyi olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

- Beaumarchais'nin hayatında pişmanlık duyduğu cinsel istismarlar var mıdır?
  Bölüm 4.1'de incelendiği üzere Beaumarchais'yle ilgili yapılan okumalarda onun cinsel istismarlarıyla ilgili bir belgeye rastlanmamıştır; ancak eldeki veriler doğrultusunda Beaumarchais'yi kadınların bir şekilde çekici bulduğu, hatta Beaumarchais'nin de kadınlarla yakınlık kurmaktan fazlasıyla hoşlandığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Hiç bir kadını cinsel anlamda istismar etmemiş olsa bile belki de Beaumarchais'nin ardında bıraktığı kırık kalpler nedeniyle birikmiş pişmanlıkları vardır.

- Beaumarchais karşı cinsle yakınlaşma becerilerini Kont Almaviva karakterine yansıtmış mıdır?
  Kont Almaviva hem *Sevil Berberi*'nde hem de *Figaro'nun Düğünü*'nde beceriksiz bir çapkın olarak tasvir edilmektedir. *Sevil Berberi*'nde Rosina'yı Figaro'nun yardımı olmasa belki de elde edemeyecektir. *Figaro'nun Düğünü*'nde Susanna mevzuunu da Fanchette mevzuunu da yüzüne gözüne bulaştırmıştır. Hiç bir kadını cinsel anlamda istismar etmemiş olsa bile belki de Beaumarchais'nin ardında bıraktığı kırık kalpler nedeniyle birikmiş pişmanlıkları vardı. Belki de biraz günah çıkarmak için elindeki tüm imkanlara rağmen kadınlarla yakınlaşmak konusunda beceriksiz bir Kont Almaviva karakteri yaratmıştı. Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın Beaumarchais'nin Kont Almaviva karakterine, karşı cinsle yakınlaşma becerileriyle ilgili bir tür ters yansıtma yapmış olma olasılığı vardır. Bkz. Bölüm 4.1.

- Beaumarchais Kont Almaviva karakterini yaratırken XV. Louis'i model almış mıdır?
  Kral'ın gözde metresinin geçmişindeki karanlığın üzerini örtme görevini üstlenen Beaumarchais'nin, Bécu'nün bir Kont'la evlendirilip asalet elde ettiğini ve ardından Kral'ın *ilk gece hakkını* kullanıp onu resmen metresi yaptığını öğrenmiş olabileceği sonucuna varılabilir. Tüm bunlar göz önüne alındığında, Beaumarchais'nin bu skandalı

Figaro'nun Düğünü'nde kullanmak istemiş olabileceği düşünülmektedir. Tıpkı Kral'ın Bécu'yü arzuladığı gibi Kont Almaviva da Susanna'yı arzulayacak, tıpkı Kralın vasalının karısı üzerinde kullandığı gibi Kont Almaviva da uşağın karısı üzerinde ilk gece hakkını kullanacaktır. Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın yapılan okumalar sonucunda Beaumarchais'nin Kont Almaviva'yı yaratırken XV. Louis'i model almış olabileceği düşünülmektedir. Bkz. Bölüm 4.2.

- Beaumarchais Bartolo'yu yaratırken babasını model almış mıdır?
  Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın yapılan okumalar sonucunda Beaumarchais'nin Bartolo'yu yaratırken babasını model almış olabileceği düşünülmektedir. Bkz. Bölüm 4.3.

- Beaumarchais Figaro'yu yaratırken kendisini model almış mıdır?
  Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın yapılan okumalar sonucunda Beaumarchais'nin Figaro'yu yaratırken kendisini model almış olabileceği düşünülmektedir. Bkz. Bölüm 4.4.

- Beaumarchais Susanna'yı yaratırken üçüncü karısını model almış mıdır?
  Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın yapılan okumalar sonucunda Beaumarchais'nin Susanna'yı yaratırken üçüncü karısını model almış olabileceği düşünülmektedir. Bkz. Bölüm 4.5.

- Beaumarchais Cherubino'yu yaratırken kendi ergenliğini model almış mıdır?
  Konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın yapılan okumalar sonucunda Beaumarchais'nin Cherubino'yu yaratırken büyük oranda kendi ergenliğini model aldığı düşünülmektedir. Bkz. Bölüm 4.6.

- Beaumarchais ergenlik döneminde aklından intihar etmeyi geçirmiş midir?
  Bu konuyla ilgili belge olarak sunulabilecek mektuplarda Beaumarchais'nin aklından intihar düşüncesi geçmiş olabileceğine dair imalar çok zayıftır. Bu nedenle ergenlik döneminde aklından intihar düşüncesi geçirmiş olma olasılığının oldukça düşük olduğu sonucuna varılabilir. Bkz. Bölüm 4.6.

- Beaumarchais hayatını intihar ederek sonlandırmış mıdır?
  Beaumarchais felç nedeniyle ölmüştür: tam ölüm gününde verilmiş bir doktor raporu bunu belgelemektedir. Ailesi de Beaumarchais'nin ölümünün bir intihar vakası olduğunu yalanlamıştır. Bkz. Bölüm 4.6.

- Beaumarchais Gusman karakterinin adını Yargıç Goëzman'ın adından mı elde etmiştir?
  Bu konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın Beaumarchais'nin Gusman karakterinin adını Yargıç Goëzman'ın adından elde etmiş olabileceği sonucuna varılabilir. Bkz. Bölüm 4.7.

- Beaumarchais Bégearss karakterinin adını Avukat Bergasse'ın adından mı elde etmiştir?
  Bu konuyla ilgili kesin bir belge olmamasına karşın Beaumarchais'nin Bégearss karakterinin adını Avukat Bergasse'ın adından elde etmiş olabileceği sonucuna varılabilir. Bkz. Bölüm 4.8.

- *Figaro* üçlemesindeki oyunlar yarı otobiyografik midir?
  Figaro üçlemesinde oyunların otobiyografik olduğuna dair bir belge yoktur: Örneğin Beaumarchais'nin yazdığı herhangi bir mektupta "*Cherubino'yu yaratırken kendi ergenlik anılarımdan esinlendim*" gibi bir ifadeye rastlanmaz. Buna rağmen Bölüm 4'te yapılan karşılaştırmalar pek çok benzerlik ortaya koymaktadır. Bu nedenle oyunların en azından yarı otobiyografik olduğu düşünülebilir.

KAYNAKLAR

Beaumarchais-SB, P. (2017). *Sevilla Berberi veya Nafile Tedbir*. (B. Günen, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1782).[107]

Beaumarchais-FD, P. (2017). *Figaro'nun Düğünü veya Çılgın Gün*. (B. Günen, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1785).[108]

Beaumarchais-SA, P. (2003). *The new Tartuffe or the Guilty Mother*. (D. Coward, Çev.). United States, New York: Oxford University Press Inc. (Orijinal çalışma basım tarihi 1792).[109]

Beaumarchais-FD, P. (2003). *The Follies of a Day or the Marriage Of Figaro*. (D. Coward, Çev.). United States, New York: Oxford University Press Inc. (Orijinal çalışma basım tarihi 1785).[110]

Coward, D. (2003). *The Figaro Trilogy*. United States, New York: Oxford University Press Inc.[111]

[107] Berna Günen'in Fransızca aslından Türkçeye kazandırdığı bu çeviri Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi içinde yerini almıştır. Üçlemenin ilk kitabı olan *Sevil Berberi* okuması bu kaynaktan yapılmıştır. Beaumarchais'nin iki farklı eseri aynı tarihte Türkçeye çevrildiği için APA kaynak gösterim stilinin biraz dışını çıkılmış ve yazar adının sonuna *Sevil Berberi*'ni temsil etmek üzere "-SB" uzantısı eklenmiştir.

[108] Berna Günen'in Fransızca aslından Türkçeye kazandırdığı bu çeviri Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi içinde yerini almıştır. Üçlemenin ikinci kitabı olan *Figaro'nun Düğünü* okuması bu kaynaktan yapılmıştır. Beaumarchais'nin iki farklı eseri aynı tarihte Türkçeye çevrildiği için APA kaynak gösterim stilinin biraz dışını çıkılmış ve yazar adının sonuna *Figaro'nun Düğünü*'nü temsil etmek üzere "-FD" uzantısı eklenmiştir.

[109] Figaro üçlemesinin son kitabı olan "*L'Autre Tartuffe ou la Mère coupable*" (*Diğer Tartuffe ya da Suçlu Anne*) Türkçeye çevrilmemiştir; Bu nedenle *Suçlu Anne* okuması, *Oxford World Classics* arasında bulunan ve üçlemenin tamamını içeren *The Figaro Trilogy*'den yapılmıştır. Eserlerin Fransızcadan İngilizceye çevirilerini 2003 yılında *David Coward* yapmıştır. *The Figaro Trilogy* aslında Beaumarchais'nin üç Figaro oyununun tek cilt altında toplanmış bir çevirisinden çok daha fazlasıdır. Oyun çevirilerin yanı sıra uzunca (20 sayfa kadar) bir giriş metni, zengin açıklayıcı notlar ve Beaumarchais'nin hayatındaki önemli olayları kronolojik olarak gösteren bir tablo da içermektedir. Kaynak gösterimleri ilk iki oyunla bütünlük sağlaması açısından Beaumarchais-SA (SA *Suçlu Anne*'yi temsil ediyor) şeklinde yapılmıştır.

[110] Figaro üçlemesinin ikinci kitabı olan *Figaro'nun Düğünü*'nün, *The Figaro Trilogy*'deki İngilizce çevirisine bir kaç yerde atıfta bulunulmuştur. Kaynak gösterimlerinde bütünlük sağlaması açısından Beaumarchais-FD (FD *Figaro'nun Düğünü*'nü temsil ediyor) kullanılmıştır.

[111] Üç Figaro oyununun çevirisine değil de çevirmenin kitaba kendinden kattığı kısımlara atıfta bulunabilmek için *The Figaro Trilogy*'nin çeviriler dışındaki kısımları bağımsız bir kitap olarak ele alınmıştır.

Molière, J. P. (1944). *Tartuffe.* (O. V. Kanık, Çev.). Ankara : Maarif Matbaası. (Orijinal çalışma basım tarihi 1664)[112]

Loménie, L. (1857). *Beaumarchais and his Times.* (H. S. Edwards, Çev.) New York: Harper & Brothers Publishers. (Orijinal çalışma basım tarihi 1855)[113]

Lever, M. (2009). *Beaumarchais: A biography*. (S. Emanuel Çev.)[114]

Unger, H. G. (2011). *Improbable Patriot.* United States: University Press of New England.[115]

Web1: ht tps :// en.w ikiped ia.org/w ik i/P ierre_ Beaum ar chais (Erişim Tarihi 04.05.2024)[116]

Web2: ht tps ://u tahoper a.org/exp lore/2016/04 /the - ma rriage- of - figaro - the- be aumar chais - trilogy/ (Erişim Tarihi 04.05.2024)[117]

Web3: ht tps :// en.m.w ikip edia.org /w iki/ The_Barber_ of_S eville_(p lay) (Erişim Tarihi 04.05.2024)[118]

[112] *Tartuffe* okuması, Beaumarchais'nin Bégearss karakteriyle Molière'in Tartuffe karakteri arasındaki benzerliklere vakıf olabilmek için yapılmıştır. Beaumarchais'nin oyunundaki ana başlık olan "*Diğer Tartuffe*" Molière'in Tartuffe karakterinden gelmektedir. Okuma, Orhan Veli Kanık'ın 1944 yılında Fransızca aslından Türkçeye çevirerek dilimize kazandırdığı oldukça eski bir çeviriden yapılmıştır.

[113] Orijinal adı "*Beaumarchais et son temps*" olan bu Beaumarchais biyografisini Fransız akademisyen *Louis de Loménie* 1855 yılında yazmıştır. Tanınırlığına en çok katkısı olan eseri de budur. Fransızca aslından İngilizceye Henry S. Edwards çevirmiştir. Kitabın İngilizce sürümünden Beaumarchais'nin çocukluğu ile ilgili kısımlara ilişkin okumalar, "*Kendi Çocukluğundan Cherubino Yansımaları"* başlıklı içerik oluşturulurken çok işe yaramıştır.

[114] ISBN 9780374113285. Susan Emanuel'in Fransızca aslından İngilizceye çevirdiği bu kitap okunmamıştır. Web1'den yapılan bir aktarmanın orijinal kaynağıdır.

[115] Kitabın alt başlığı: "*The Secret History of Monsieur de Beaumarchais, the French Playwright Who Saved the American Revolution*" (Amerikan devrimini kurtaran Fransız oyun yazarı Beaumarchais'nin gizli tarihi). *Harlow Giles Unger'in* kaleme aldığı bu kitabın özellikle dördüncü bölümünden yapılan okumalar, *"XV. Louis – Kont Almaviva Yansımaları"* başlıklı içerik oluşturulurken çok işe yaramıştır.
Sözü geçen dördüncü bölümün başlığı şöyledir: "*So You Mistreat Some Poor Devil... Till He Trembles in Disgrace!*" (Demek Zavallı Bir Şeytana Kötü Davranıyorsun... Ta ki Utançtan Titreyene Kadar!)

[116] Beaumarchais'yle ilgili İngilizce Wikipedia sayfası

[117] Utah Opera'nın sanat yönetmeni Christopher Mcbeth'in 25 Nisan 2016'da kaleme aldığı bir makale.

[118] *Sevil Berberi*'yle ilgili İngilizce Wikipedia sayfası

Web4: ht tps ://d e.m.w ikip edia.org /w iki/P i erre - A ugus tin_Caron_de_B eaum archais (Erişim Tarihi 04.05.2024)[119]

Web5: ht tps ://d e.w ikiped ia.org/w ik i/M arie - Th%C3%A 9r%C3%A 8s e_Willer maula z#ci te_not e - hls - 1 (Erişim Tarihi 04.05.2024)[120]

Web6: ht tps ://b log.nat ional mus eum.ch /2020/12/h arf e - lit eratur - und-revo lution / (Erişim Tarihi 04.05.2024)[121]

Web7 : ht tps ://w w w .ama zon.com /P récaut ion - inut ile- P aul- S carron/dp/2842056825 (Erişim Tarihi 04.05.2024)[122]

[119] Beaumarchais'yle ilgili Almanca Wikipedia sayfası

[120] Beaumarchais'nin üçüncü karısı *Marie-Thérèse de Willer-Mawlaz* ile ilgili Almanca Wikipedia sayfası.

[121] Alain-Jacques Tornare'nin kaleme aldığı, Beaumarchais'nin üçüncü karısı *Marie-Thérèse de Willer-Mawlaz* ile ilgili bir makale: "*Beaumarchais'nin Üçüncü Karısı – Susanna Yansımaları*" başlıklı içerik oluşturulurken çok işe yaramıştır.

[122] Paul Scarron – *La Précaution inutile* (*Nafile Tedbir*) adlı kitabının Amazon'daki tanıtım sayfası: Kitabın bu web sayfasındaki Fransızca tanıtım metnine göre Paul Scarron'un 1655-1657 yılları arasında yayınladığı *Les Nouvelles tragi-comiques* (*Trajikomik kısa hikayeler*) adlı koleksiyonunun ilk kitabı olan *La Précaution inutile* (*Nafile Tedbir*), Molière'in 1662 yılında ilk kez sahnelenen *L'École des femmes* (*Kadınlar Mektebi*) adlı tiyatro oyununa ve Beaumarchais'nin 1775 yılında ilk kez sahnelenen *Le Barbier de Séville* (Sevil Berberi) adlı oyununa ilham vermiştir. Bu veriler doğrultusunda Beaumarchais'nin oyununun alternatif başlığı olan *...ou La Précaution inutile* (...veya *Nafile Tedbir*) ifadesinin buradan geldiği düşünülmektedir.